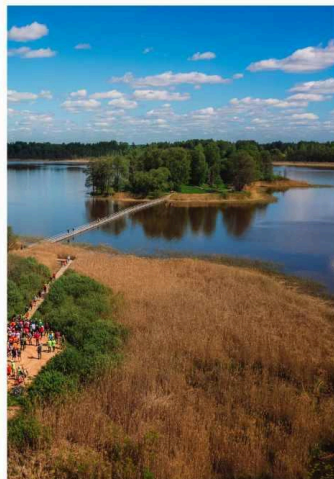
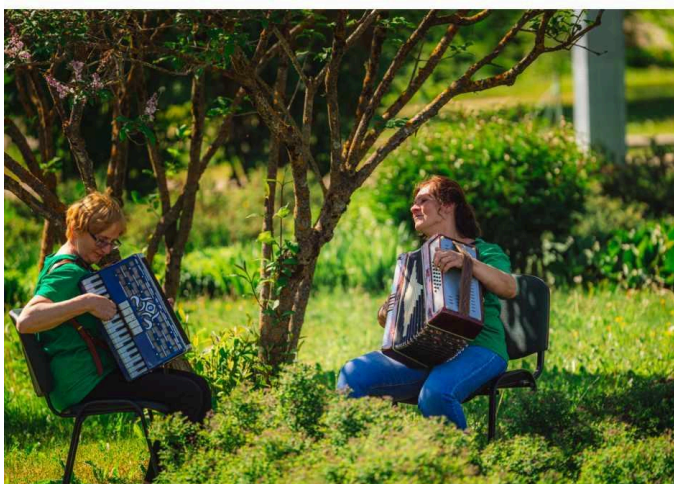

Balvu novada kultūras un tūrisma attīstības stratēģija 2026 – 2030

Saturs

Nodaļa	Nosaukums	Lappuse
1.	BALVU NOVADA VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS	10
2.	BALVU NOVADA KULTŪRVIDE	11
	2.1. Balvu novada kultūras norišu vietas un to rādītāji	11
	2.2. Balvu novada kultūras norišu statistika (2023-2025)	14
	2.3. Novada, reģionāla un nacionāla mēroga rīkotie pasākumi	16
	2.4. Amatiermāksla	17
	2.5. Cilvēkresursi kultūras nozarē Balvu novadā	19
	2.6. Iedzīvotāju un viesu apmierinātība ar kultūras piedāvājumu	21
	2.7. Balvu novada pašvaldības iesniegtie kultūras projekti	25
	2.8. Nemateriālais kultūras mantojums Balvu novadā	27
	2.9. Balvu novada akreditētie muzeji	28
	2.10. Kultūras pieminekļi Balvu novadā	34
	2.11. Privātie muzeji un ekspozīcijas Balvu novadā	37
	2.12. Balvu novada bibliotēkas	37
	2.13. Kultūras nozares finansējums Balvu novadā	39
3.	KULTŪRIZGLĪTĪBA	41
4.	TŪRISMS BALVU NOVADĀ	43
5.	KULTŪRVIDES UN TŪRISMA IZAICINĀJUMI UN IESPĒJAS	60
6.	KULTŪRAS UN TŪRISMA NOZARU VĒRTĪBAS UN VĪZIJA	67

IEVADS

Balvu novada Kultūras un tūrisma attīstības stratēģijas izstrāde 2026.–2030. gadam ir kompleksa, bet strukturēts process, kas balstās uz analīzi, līdzdalību, mērķu formulēšanu, rīcību un uzdevumu noteikšanu. **Stratēģijas mērķis ir veicināt teritoriāli sabalansētu un ilgtspējīgu kultūras un tūrisma nozaru attīstību un mijiedarbību ar citām nozarēm, attīstīt kvalitatīvu un konkurētspējīgu kultūras un tūrisma piedāvājumu, kā arī nodrošināt efektīvu līdzekļu izlietojumu.**

Balvu novada kultūras nozare ir bagāta ar vēsturiskiem resursiem, spēcīgu kopienu kustību un stabilu kultūras infrastruktūras tīklu. Novads izceļas ar dzīvu amatiermākslas tradīciju, latgaliskās identitātes saglabāšanu un plašu iedzīvotāju iesaisti kultūras dzīvē, kas nodrošina kultūras procesa noturību arī mainīgos demogrāfiskos apstākļos.

Balvu novads, tāpat kā citas Latvijas un Baltijas vietas, konkurē par tūristu piesaisti gan valsts, gan starptautiskajā līmenī. Latgale, un tajā skaitā arī Balvu novads, vēl neieņem vadošo vietu tūristu pieprasītāko galamērķu vidū Baltijā, ko daļēji nosaka tās attālums no galvenajiem starptautiskajiem ceļojumu maršrutiem. Tūrisma pakalpojumi Balvu novadā, attīstot viesmīlības pakalpojumus, saskaras ar dažādiem izaicinājumiem un ceļošanu neveicinošiem stereotipiem. Tajā pašā laikā Balvu novads izceļas ar unikālām ainavām, dabas daudzveidību, kultūras autentiskumu un kvalitatīviem viesmīlības pakalpojumiem, padarot šo Latgales reģionu par īpašu vietu, kuru būtu vērts atklāt plašākai ceļotāju auditorijai, it īpaši ārvalstu viesiem.

Balvu novada kultūras un tūrisma joma tiek pārvaldīta centralizēti, nodrošinot vienotu pieeju vērtību saglabāšanai, kultūras dzīves daudzveidībai un nozaru attīstībai. Šo funkciju īsteno **Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde** – pašvaldības iestāde, kas izveidota 2025.gada 1.decembrī un darbojas ar mērķi nodrošināt kvalitatīvus un sabiedrībai pieejamus kultūras un tūrisma pakalpojumus, veicinot kultūras un vēsturiskā mantojuma saglabāšanu, ilgtspējīgu attīstību un novada atpazīstamību gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

Pārvaldes uzdevumi ietver kultūras un tūrisma attīstības stratēģiju izstrādi, saskaņojot tās ar valsts politikas virzieniem un Balvu novada ilgtermiņa attīstības mērķiem, kā arī šo stratēģiju īstenošanas koordinēšanu un prioritāšu noteikšanu. Pārvalde nodrošina kultūras procesu pieejamību un dažādību, veido labvēlīgu vidi radošo nozaru un tūrisma izaugsmei, sekmē sadarbību starp nozarēm un to radīto sinerģiju, tādējādi veicinot novada ekonomisko attīstību.

Dokumentā izmantoto jēdzienu terminu skaidrojumi

Jēdziens, saīsinājums	Skaidrojums
Amatnieks	Cilvēks, kurš ir apguvis kādu amatu un nodarbojas ar to
Balvu KAC	Balvu Kultūras un atpūtas centrs
BCB	Balvu Centrālā bibliotēka
ES	Eiropas Savienība
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
KN / TN / SN	Kultūras nams / Tautas nams / Saietu nams
Kopiena	Cilvēku grupa ar atšķirīgām īpašībām, bet kopīgām sociālām vai kultūras saitēm. Kopienu raksturo šādas iezīmes: teritorija, ciešas un neformālas attiecības, indivīda un kopienas abpusēja piesaiste, kopīgas vērtības un uzskati, organizēta mijiedarbība, spēcīga grupas izjūta, kultūras līdzība
Kultūras mantojums	Dzīvesveida izpausme, ko izstrādājusi kopiena un ko nodod no paaudzes paaudzē, ieskaitot paražas, praksi, vietas, priekšmetus, mākslinieciskās izpausmes un vērtības. Kultūras mantojums var aptvert gan materiālas, gan nemateriālas vērtības
Kultūras pieminekļi	Valsts tiesiskajā sistēmā noteiktā kārtībā reģistrēta kultūrvēsturiskā mantojuma daļa – kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisku notikumu un ievērojamu personu darbības vietas), ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst valsts, kā arī starptautiskām interesēm
Kultūras tūrisms	Tūrisma veids, kura mērķis ir iepazīšanās ar kultūras vidi: kultūras mantojumu, tradīcijām un dzīvesveidu, kā arī aktuālām kultūras un mākslas norisēm
Kultūrizglītība	Pasākumu kopums, lai nodrošinātu bērnu, jauniešu un pieaugušo izglītošanos kultūras jomā, viņu radošo spēju attīstīšanu gan mācību iestādēs, gan ārpus tām, kā arī sagatavotu kultūras darba speciālistus un nodrošinātu viņu profesionālo izaugsmi
Kultūrvide	Uzskatu, prakses, paradumu un izturēšanās kopums, kas ir atzīts par kopīgu visiem, kuri dzīvo noteiktā populācijā. Kultūrvide nosaka katra cilvēka attīstību, ietekmējot valdošo jeb dominējošo ideoloģiju kopumu un personības
LV	Latvijas Republika
Materiālais	Pieminekļi (arhitektūra, monumentālās skulptūras un glezniecības darbi,

kultūras mantojums	arheoloģiski elementi vai struktūras, uzraksti, alas vai elementu grupas), kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, mākslas vai zinātnes viedokļa; ansambļi – atsevišķu vai apvienotu ēku grupas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, mākslas vai zinātnes viedokļa; ievērojamas vietas – cilvēka radītas vai cilvēka un dabas kopīgi radītas, kā arī teritorijas, kas ietver arheoloģiski ievērojamas vietas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no vēstures, estētikas, etnoloģijas vai antropoloģijas viedokļa
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
Mūzizglītība	Izglītības process cilvēka dzīves garumā, kas balstās uz mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas, prasmes, pieredzi, lai paaugstinātu vai mainītu savu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām, savām interesēm un vajadzībām
Nacionālā kultūra	Kultūras iezīmes, kas saista vienas valsts iedzīvotājus
NKMC “Upīte”	Nemateriālās kultūras mantojuma centrs “Upīte”
NKM	Nemateriālais kultūras mantojums - Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa, kas atspoguļo Latvijas kultūras tradīcijas un ir no paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās zināšanas, prasmes, vērtības un rīcības modeļi, tai skaitā mutvārdu tradīcijas un izpausmes, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas par dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekš minēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas
NVO	Balvu novada nevalstiskā organizācija
Profesionālās ievirzes izglītība	Izglītība, kas nodrošina profesionālo zināšanu un prasmju apguvi izvēlētajā mākslu, mūzikas vai deju jomā
Radošās industrijas	Radošās industrijas rada, attīsta, ražo, izmanto, izrāda, izplata, saglabā produktus, kam piemīt ekonomiska, kultūras un/vai izklaides vērtība. Kultūras un radošās industrijas ietver šādas nozares: arhitektūru, dizainu, kino, izpildītājmākslu, vizuālo mākslu, mūziku, izdevējdarbību, televīziju, radio un interaktīvos medijus, reklāmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, kultūras mantojumu, kultūras izglītību, atpūtu, izklaidi un citas kultūras darbības.
TIC	Tūrisma informācijas centrs
Tūrisma nozare	Tautsaimniecības nozare, kuras uzdevums ir tūrisma pakalpojumu sagatavošana un sniegšana
Tūrisma resursi	Dabas un cilvēka veidotu faktoru un norišu kopums, kas piesaista tūristu emocionālās, garīgās, fiziskās un dziednieciskās intereses

Stratēģijas sasaiste ar starptautiskajiem, Eiropas Savienības, Latvijas, Latgales reģiona un citiem Balvu novada pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem

Balvu novada kultūras un tūrisma attīstības stratēģijas 2026. – 2030. gadam (turpmāk – Programma) izstrādi ietekmē vairāki normatīvie akti, attīstības plānošanas dokumenti un pieņemtās konvencijas/rezolūcijas starptautiskā, nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, kuros noteikta arī pašvaldību atbildība konkrētās nozarēs. Tālāk uzskaitīti galvenie politikas plānošanas dokumenti un likumi, kas iezīmē augstāk minētās Programmas attīstības virzienus un atbalstāmos uzdevumus novadā.

Dokuments	Atbilstošais mērķis, prioritāte, uzdevums, pasākums
EIROPAS SAVIENĪBA	
ES paziņojums “Jauna Eiropas darba kārtība kultūrai”, 18.11.2022.	Stratēģiskie mērķi: Sociālā dimensija — kultūras un kultūru daudzveidības iespēju izmantošana sociālās kohēzijas un labklājības veicināšanai. Ekonomiskā dimensija — kultūrā balstīta radošuma atbalstīšana izglītībā, inovācijā, nodarbinātībā un izaugsmē. Ārējā dimensija — starptautisko kultūras attiecību stiprināšana. Caurviju pasākumi: Kultūras mantojuma aizsardzība un veicināšana. Digital4Culture.
Eiropas padomes rezolūcija par ES 2023.–2026. gada darba plānu kultūras jomā	Prioritārās jomas: Mākslinieki un kultūras jomas darbinieki: sniegt plašākas iespējas kultūras un radošajām nozarēm. Kultūra cilvēkiem: pastiprināt dalību kultūras dzīvē un kultūras lomu sabiedrībā. Kultūra planētai: atraisīt kultūras potenciālu.
NACIONĀLĀ LĪMENĪ	
Latvijas ilgspējīgas attīstības stratēģija 2030	Prioritāte – kultūras telpas attīstība, t.sk. saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana. Prioritārie ilgtermiņa rīcības virzieni: Piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana. Radošas sabiedrības veidošana. Prioritāte: Daba kā nākotnes kapitāls Ilgspējīga dzīvesveida veicināšana Prioritāte: Telpiskās attīstības perspektīva Nacionālo interešu telpas: Lauku attīstības telpa, Austrumu pierobeža, Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam	Stratēģiskais mērķis: Reģionālā attīstība. Prioritāte: “Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei”. Rīcības virzieni: “Cilvēku līdzdalība kultūras un sporta aktivitātēs”, “Kultūras un sporta devums ilgtspējīgai sabiedrībai”. Prioritāte: “Vienota, droša un atvērta sabiedrība”. Rīcības virziens “Saliedētība”. Prioritāte: “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība”. Rīcības virziens: “Daba un vide – “Zaļais kurss”” Rīcības virziens “Līdzsvarota reģionālā attīstība”

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.-2027. gadam „Kultūrvalsts”	<p>Prioritātes: Sabiedrībai pieejams kultūras piedāvājums. Aktīva sabiedrības līdzdalība kultūras procesos. Kultūras mantojuma saglabāšana un radoša izmantošana. Kultūras un radošo nozaru ilgtspējīga attīstība. Talantu ataudze un kultūras darbinieku profesionālā izaugsme.</p>
Latviešu vēsturisko zemju likums	<p>4. pants. Valsts un pašvaldību pienākumi likuma mērķa sasniegšanai. (1) Valsts un pašvaldības sekmē latviešu vēsturisko zemju identitātes, kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību, nodrošina tai nepieciešamo atbalstu un veicina visu latviešu vēsturisko zemju līdzsvarotu sociālekonomisko attīstību. 5. pants. Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu saglabāšanas un ilgtspējīgas attīstības pasākumu plānošana un finansēšana. (5) Pašvaldības savās attīstības programmās nosaka juridiskus, tehniskus, administratīvus, organizatoriskus un finansiālus pasākumus kultūrvēsturisko zemju identitātes, kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu saglabāšanas un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.</p>
Tūrisma likums	<p>8.pants. Pašvaldību kompetence tūrisma jomā: 1) teritorijas attīstības plānošanas dokumentos nosaka tūrisma, tai skaitā kūrortu, attīstības perspektīvas un kūrortu teritorijas; 2) saskaņā ar teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem nodrošina pasākumus tūrisma, tai skaitā kūrortu, attīstībai, kā arī vispusīgas un precīzas informācijas sniegšanu Latvijā un ārvalstīs par tūrisma iespējām, dabas dziednieciskajiem resursiem un kūrortu pakalpojumiem; 3) saskaņā ar teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem nodrošina tūrisma objektu saglabāšanu, ilgtspējīgu attīstību un iespējas tos izmantot tūrisma vajadzībām; 4) piedalās tūrisma informācijas centru, punktu un stendu izveidošanā un finansēšanā; 5) veicina kultūrizglītojošo darbu tūrisma jomā un veselīga un aktīva dzīvesveida popularizēšanu; 6) veicina un attīsta labvēlīgu vidi privātai komercdarbībai.</p>
Latvijas tūrisma attīstības rīcības plāns 2021. – 2027. gadam	<p>1.prioritāte. Tūrisma nozares starptautiskās konkurētspējas stiprināšana un eksporta veicināšana 2. prioritāte. Piesaistoša tūrisma piedāvājuma veidošana vietējo vērtību un dzīvesveida kontekstā, vietējā tūrisma veicināšana 3. prioritāte: Tūrisma pārvaldības sistēmas pilnveidošana, izglītība un pētniecība (R&D)</p>
Nemateriālā kultūras mantojuma likums	<p>9.pants. Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas plānošana un finansēšana (5) Pašvaldības savās attīstības programmās nosaka juridiskus, tehniskus, organizatoriskus, administratīvus un finansiālus pasākumus nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas atbalstam.</p>
Latvijas Nacionālā nemateriālā kultūras mantojuma saraksts	Vērtības:

	<p>1.Psalmu dziedāšana Ziemeļlatgalē (2017) Psalmu (saļmu) dzīduošona Ziemeļlatgolā 2.Dziedāšana ar pusbalsu (2017) Dzīduošona ar pusbolsu, dzīduošona ar pusbaļsi, klīgšona (izklīgšona) iz pusbaļša 3.Upītes kultūrtelpa (2018) Upīte 4.Maija dziedājumi pie ciemu krustiem Ziemeļlatgalē (2020) Dzīduošona pi krysta jaunovas Marijas gūdam 5.Celu jostiņu aušanas tradīcija Ziemeļlatgalē (2023) Celu jūstine, Celaine, Celu apauds, Celu josta 6.Garmanes spēle Latgalē (2025) Ermoņikas</p>
Latvijas Nacionālā Kultūras centra darbības stratēģija 2023. – 2027. gadam	<p>Prioritātes: Īstenota Valsts politika kultūrizglītībā, veicinot kvalitatīvu un mūsdienīgu ievirzes un profesionālo vidējo izglītību izglītības tematiskajā jomā "Māksla", nodrošinot pētniecību un pilnveidojot kultūrizglītības sistēmu. Sekmēta valsts politika kultūras pieejamības nodrošināšanā bērnu un jauniešu auditorijai, īstenojot un tālāk attīstot kultūrizglītības programmu "Latvijas skolas soma". Pilnveidota sabiedrības izpratne par Latvijas NKM kā ilgspejīgas attīstības resursu. Veicināta latviešu vēsturisko zemju iedzīvotāju kopīgas identitātes un piederības Latvijai apzināšana. Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības nodrošināšana</p>
REĢIONĀLĀ LĪMENĪ	
Latgales stratēģija 2030	Prasmes, Savienojumi, Gudra Pārvaldība
Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2021.-2027.gadam	<p>APR 2.2.2. Attīstības centru mobilitātes infrastruktūras uzlabojumi (t.sk. veloceliņi, velo infrastruktūra). APR 2.3.3. Digitālo prasmju attīstība (t.sk atbalstīt tūrisma pakalpojumu digitalizāciju). APR 2.4.3. Gudrā mobilitāte un mikromobilitāte (t.sk. Informatīvo stendu, norāžu izvietošana, tūrisma maršrutu marķēšanā) PR 3.2.4. Balvu novads (Ziemeļlatgales materiālā un nemateriālā kultūras un dabas mantojuma atjaunošana un attīstība (t.sk. Balvu muižas apbūves kompleksa revitalizācija; Balvu un Pērkonu ezeru apsaimniekošanas plāna īstenošana) APR 3.3.4. Dabas aizsardzība (t.sk. maršruti) APR 3.4.3. Tūrisms, kultūra un aktīva sabiedrība</p>
VIETĒJĀ LĪMENĪ	
Balvu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija no 2022. gada	Stratēģiskais mērķis SM1: Saliedēta sabiedrība un dinamiska pārvaldība
Balvu novada attīstības programma 2022.-2027.gadam	Ilgtērmiņa prioritāte IP1: Viedā pārvaldība balstīta izglītota, sociāli nodrošināta, veselīga un radoša sabiedrība
Rīcības un investīciju plāns 2022.-2027.gadam	<p>Vidēja termiņa prioritāte VTP 1: Sabiedrība Rīcības virziens 1.4. Radošas un kultūrbagātas kopienas U1.4.1. Atbalstīt zinošas un prasmīgas sabiedrības attīstību U1.4.2. Saglabāt un popularizēt nemateriālo kultūras mantojumu U1.4.3. Nodrošināt tradicionālās Ziemeļlatgales kultūrvides un kultūras telpas saglabāšanu un attīstību</p>

	<p>Vidēja termiņa prioritāte VTP 2: Pārvalde Rīcības virziens 2.2. Mūsdienīga komunikācija un sadarbība U2.2.2. Attīstīt un stiprināt sadarbību ar partneriem vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā mērogā/līmenī Rīcības virziens 3.2. Publiskā ārtelpa U3.2.1. Ieviest un modernizēt viedos risinājumus publiskajā ārtelpā U3.2.2. Pilnveidot publiskās ārtelpas kvalitāti un pieejamību</p> <p>Stratēģiskais Mērķis SM2: Dabiska, sakārtota un veselīga dzīves, darba un atpūtas vide Ilgtermiņa prioritāte IP2: Ilgspējīga infrastruktūra un vide Vidēja termiņa prioritāte VTP4: Infrastruktūra Rīcības virziens 4.1. Publiskā infrastruktūra, klimatneitralitāte un enerģētika U4.1.1. Paaugstināt pašvaldības īpašumu un publiskās infrastruktūras energofektivitāti</p> <p>Stratēģiskais Mērķis SM3: Konkurētspējīga un produktīva saimnieciskā darbība Ilgtermiņa prioritāte IP3: Ekonomisko aktivitāti veicinoša vide Vidēja termiņa prioritāte VTP6: Tūrisms Rīcības virziens 6.1. Tūrisma infrastruktūra un konkurētspējīgs piedāvājums U6.1.1. Uzturēt un attīstīt tūrisma infrastruktūru U6.1.2. Popularizēt tūrisma iespējas U6.1.3. Atbalstīt jaunu tūrisma produktu un piedāvājumu attīstībai</p>
--	--

Attīstības plāna īstenošana prasa atbilstošus resursus – finanšu līdzekļus, personāla kapacitāti un laiku. Resursu pieejamība ir tieši atkarīga no tā, cik labi plānotās rīcības un aktivitātes atbilst novada, valsts un Eiropas Savienības līmeņa attīstības dokumentos noteiktajiem mērķiem. Tāpēc būtiski nodrošināt, ka stratēģijā paredzētās iniciatīvas ir saskaņotas ar augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem. Skaidra šo mērķu sasaistes demonstrēšana projektu pieteikumos būtiski palielina iespēju piesaistīt nepieciešamo finansējumu un citus resursus.

1. BALVU NOVADA VISPĀRĒJAIS RAKSTUROJUMS

Balvu novads atrodas Latvijas austrumu daļā, Latgales reģiona - Ziemeļlatgalē, un veido nozīmīgu pierobežas teritoriju ar stratēģisku ģeogrāfisko novietojumu pie valsts austrumu robežas. Novada administratīvais centrs ir Balvu pilsēta – reģionāls pakalpojumu, izglītības, kultūras un uzņēmējdarbības centrs. Novadu raksturo lauku teritoriju plašums, dabas daudzveidība un kultūrvēsturiskais mantojums, kas veido tā unikālo identitāti.

Novads ir izveidots saskaņā ar 2020. gada 10. jūnijā pieņemto Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu. Novadā ietilpst Balvu un Viļakas pilsētas un 19 pagasti – Baltinavas pagasts, Balvu pagasts, Bērzkalna pagasts, Bērzpils pagasts, Briežuciema pagasts, Krišjāņu pagasts, Kubulu pagasts, Kupravas pagasts, Lazdukalna pagasts, Lazdulejas pagasts, Medņevas pagasts, Rugāju pagasts, Susāju pagasts, Šķilbēnu pagasts, Tilžas pagasts, Vectilžas pagasts, Vecumu pagasts, Vīksnas pagasts un Žīguru pagasts.

Balvu novada teritorijas kopējā platība – 2386,30 km². Balvu novads robežojas - ziemeļos ar Alūksnes novadu, rietumos ar Gulbenes novadu, ziemeļrietumos ar Madonas novadu, dienvidos ar Rēzeknes un Ludzas novadiem, austrumos - ar Krievijas Federāciju (aptuveni 93,8 km garumā).

Iedzīvotāju skaits Balvu novadā - 18 513 (Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati 01.01.2025.)

Kopumā Balvu novads ir teritorija ar izteiktu vietējo identitāti, bagātu kultūras un dabas mantojumu, kurai piemīt nozīmīgs potenciāls ilgtspējīgai attīstībai, uzņēmējdarbības stiprināšanai un pievilcīgas dzīves vides nodrošināšanai iedzīvotājiem.

Balvu novadā reģistrēti 158 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, kas tiek klasificēti trīs kategorijās – valsts nozīmes, reģiona nozīmes un vietējās nozīmes objekti. Savukārt detalizētāk tie iedalās arheoloģijas, arhitektūras, mākslas pieminekļu un vēsturisko piemiņas vietu grupās.

Tūrisma attīstība Balvu novadā nav tikai ekonomiskas dabas jautājums. Tūrisma attīstība ir cieši saistīta ar novada pievilcību, spēju nodrošināt kvalitatīvus dzīves apstākļus un rekreācijas iespējas vietējām kopienām, palīdz attīstīt uzņēmējdarbību. Vienlaikus tūrismam ir būtiska nozīme novada identitātes veidošanā un kultūras mantojuma saglabāšanā – tas veicina interesi par vietējām tradīcijām, amatniecību un kultūrvēsturiskajām vietām, tādējādi uzturot dzīvas lokālās kopienas un nodrošinot kultūras daudzveidības pārmantojamību. Attīstīts tūrisms stimulē infrastruktūras uzlabošanu – ceļu, sabiedrisko telpu, dabas taku, izziņas objektu un publisko pakalpojumu kvalitātes celšanu, kas pozitīvi ietekmē arī vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīvi.

Balvu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju un objektu datu bāzi veido 29 naktsmītnes, 12 muzeji un privātkolekcijas, 19 kultūrvēstures un vides objekti, 22 dabas tūrisma piesaistes vietas, 7 aktīvās atpūtas pakalpojumu sniedzēji un 31 atvērta lauku saimniecība un amatnieku darbnīca, kuros kopumā 2025.gadā ir bijuši vairāk kā 80 000 apmeklējumu.

Balvu novada dabas bagātības, ainaviskās teritorijas un mierīgā lauku vide nodrošina labu pamatu dabas, aktīvās atpūtas un kultūras tūrisma attīstībai. Ilgtspējīga tūrisma politikas ieviešana sekmē arī vides resursu saglabāšanu, atbildīgu apmeklētāju plūsmas vadību un līdzsvarotu teritorijas noslodzi. Kopumā tūrisms Balvu novadā ir ne tikai nozare, kas veicina ekonomisko izaugsmi, bet arī instruments sabiedrības labklājības stiprināšanai, vietējās identitātes saglabāšanai un ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai visā novada teritorijā.

2. BALVU NOVADA KULTŪRVIDE

Balvu novada kultūrvidē ir spilgta un daudzveidīga Latgales kultūrtelpas daļa, kas balstās senās tradīcijās, amatniecības prasmēs, vietējā sabiedrības aktivitātē un bagātīgā materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā. Novadu raksturo izteikta kultūras identitāte, cieša saikne ar latgalisko valodu un paražām, kā arī plašs kultūras organizāciju, amatierkolektīvu un radošo personību tīkls.

Kultūrvides veidošanos un attīstību teritorijā nosaka virkne faktoru – gan tie, kas tieši saistīti ar kultūras un mākslinieciskās jaunrades procesiem, gan tie, kas nodrošina šo procesu vidi un nosacījumus. Būtiskākie priekšnoteikumi kultūrvides attīstībai ir dabas un vēstures mantojums, kultūrvēsturiskie objekti, apdzīvojuma struktūra, demogrāfiskā un sociālā situācija, nozīmīgi notikumi un personības, kā arī kultūras infrastruktūra – transporta pieejamība, ēku tehniskais stāvoklis un piekļuve globālajai informācijas telpai.

Balvu novadā:

- darbojas muzeji, kultūras centri, bibliotēkas un izglītības iestādes, kas nodrošina kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību;
- spēcīga amatiermākslas kustība – kori, deju kolektīvi, pūtēju orķestri, teātra grupas – uztur kultūraktīvu dzīvi gan pilsētās, gan pagastos;
- izplatītas tradicionālās amatniecības prasmes – keramikas, aušanas, kokapstrādes un citu meistarību darbi ir nozīmīga kultūrvides sastāvdaļa;
- regulāri norisinās tradicionāli pasākumi (festivāli, gadatirgi, svētki), kas stiprina kopienas saliedētību un piesaista apmeklētājus no citām vietām;
- kultūrvidei raksturīga cieša saikne ar dabas resursiem – ezeriem, mežiem, ainavām –, kas veido vietējo identitāti un radošo vidi.

Balvu novada kultūrvides galvenie izaicinājumi ir:

- Demogrāfiskā tendence - samazina kultūras pasākumu auditoriju un radošo cilvēku skaitu.
- Kultūras infrastruktūras ēku nolietojums un nepieciešamība modernizēt tehnisko aprīkojumu.
- Ierobežoti finanšu un cilvēkresursi kultūras iniciatīvu paplašināšanai, īpaši pagastos.
- Vietējā kultūras mantojuma digitalizācijas un pieejamības nepietiekamība.
- Jauniešu iesaistes mazināšanās un radošo profesionāļu aizplūšana uz lielākām pilsētām.

Lai attīstītu Balvu novada kultūrvidi ir nepieciešams stiprināt Balvu novada kultūrvidi kā atvērtu, radošu un ilgtspējīgu kultūras telpu, kas saglabā latgalisko identitāti, veicina kopienas saliedētību, uzlabo dzīves kvalitāti un rada iespējas kultūras un radošo nozaru attīstībai.

2.1. BALVU NOVADA KULTŪRAS NORIŠU VIETAS UN TO RĀDĪTĀJI

Balvu novads ir bagāts ar daudzveidīgām kultūras norižu vietām, kas nodrošina gan iedzīvotāju, gan viesu piekļuvi kultūras pasākumiem dažādās formās – no koncertiem un teātra izrādēm līdz amatiermākslas kolektīvu uzvedumiem, izstādēm, folkloras un tautas tradīciju pasākumiem.

Galveno kultūras infrastruktūru Balvu novadā veido kultūras/saieta/tautas nami/centri, nodrošinot pasākumu norisi gan pilsētās, gan pagastos. Tiek rīkoti koncerti, izstādes, norisinās amatiermākslas kolektīvu uzstāšanās, lekcijas un dažādi kopienas pasākumi. Bet, salīdzinoši, plaši kultūras norisēm tiek izmantota arī cita pašvaldību infrastruktūra – muzeji, bibliotēkas, brīvdabas estrādes, parki, laukumi, stadioni, skolu un citu pašvaldības ēku infrastruktūra un vietas brīvā dabā

Kultūras pasākumu norises vietas ar plašu piedāvājumu gan profesionālās mākslas, gan amatiermākslas jomā:

- Balvu kultūras un atpūtas centrs ar struktūrvienībām - Kubulu kultūras nams, Vīksnas tautas nams, Naudaskalna tautas nams, Rubeņu tautas nams, Rugāju tautas nams, Lazdukalna saieta nams, Bērzpils saieta nams, Krišjāņu tautas nams, Tilžas kultūras un vēstures nams, Vectilžas kultūras centrs;

- Viļakas kultūras nams ar struktūrvienībām - Žīguru kultūras nams, Baltinavas kultūras nams, kultūras centrs "Rekova", Medņevas tautas nams, Briežuciema tautas nams un pasākumu īstenošanas vietas Lazdulejā, Borisovā, Kupravā.
- Nemateriālās kultūras mantojuma centrs "Upīte".

Vietējās vēstures, mākslas un nemateriālā kultūras mantojuma krātuves un pētniecības centri:

- Balvu Novada muzejs;
- Viļakas muzejs;
- Baltinavas muzejs;
- NKMC "Upīte" muzejs;
- Rugāju vēstures istaba.

Dažādas informācijas pieejamības un izmantošanas iespējas:

- Balvu Centrālā bibliotēka ar struktūrvienībām visos pagastos.

Jaunrades un radošās izglītības attīstības vietas:

- Balvu Mākslas skola;
- Balvu Mūzikas skola;
- Interesu izglītības iestādes - Balvu novada Bērnu un jauniešu centrs.

Kultūras norišu vietas:

Kultūras nama vai centra nosaukums	Ēkas uzcelšanas gads	Telpu kopplatība	Ēku tehniskais stāvoklis	Zāļu skaits	Vietu skaits zālē	Nodarbību telpu skaits	Pieejams cilvēkiem ar īpašajām vajadzībām Ir/Nav	Estrādes
Balvu Kultūras un atpūtas centrs	1954	1958	Ļoti labs	4	358	7	Ir	Balvu pilsētas parka estrāde
Viļakas Kultūras nams	1934	1070	Nepieciešams kapitālais remonts	1	160	3	Nav	Viļakas pilsētas estrāde
Baltinavas Kultūras nams	1971	973	Apmierinošs	2	350/ 150		Ir	Baltinavas parka estrāde
Žīguru Kultūras nams	1968	1020	Apmierinošs	3	300/ 100/ 80	4	Ir	
Naudaskalna Tautas nams	1950	380.6	Nepieciešams ēkas tehniskā stāvokļa uzlabojums (logi, apkure)	2	100	3	Nav	
Rubeņu Tautas nams	2011		Apmierinošs	1	40	1	Ir	

Bērzpils pagasta Saieta nams	2010	334	Labs	1	50	2	Ir	Bērzpils pagasta estrāde
Briežuciema pagasta Tautas nams	1972.	263	Labs	2	200	2	Ir	
Krišjāņu pagasta Tautas nams	1924 (no 1952.g kā TN ēka)	220	Apmierinošs	1	100	1	Ir	
Kubulu pagasta Kultūras nams	1972	609,5 157,4	Labs	2	350 180	1	Ir	
Pasākumu īstenošanas vieta Lazdulejā	1984	75	Apmierinošs	1	60	1	Nav	Lazdulejas pagasta estrāde
Tilžas Kultūras un vēstures nams	1939	501,2	Apmierinošs	1	150	3+5 (vēstures istabas)	Daļēji (ir WC, nav pandusa)	Tilžas pagasta estrāde
Vectilžas Kultūras centrs	2000	375	Apmierinošs	1	250	1	Daļēji	Vectilžas pagasta estrāde
Vīksnas pagasta Saieta nams	1968	234	Apmierinošs	2	200	3	Ir	
Pasākumu īstenošanas vieta Borisovā			Apmierinošs	1	110	1		
Pasākumu īstenošanas vieta Kupravā			Nepieciešams remonts	1	100	2		
Nemateriālās kultūras mantojuma centrs "Upīte"	1961	402	Ļoti labs	2	100	2	Ir	
Medņevas Tautas nams	1996	396	Apmierinošs	2	150	2	Ir	
Kultūras centrs "Rekova"	2011	700	Labs	1	180	0	Ir	

Lazdukalna Saieta nams	2011	395	Ļoti labs	1	200+30 balkonā	1	Ir	
Rugāju Tautas nams	1870	147	Apmierinošs	2	230	2	Nav	

1.tabula Kultūras, tautas, saietu nami un estrādes Balvu novadā un kultūras, tautas, saietu namu infrastruktūras rakstojums

2.2 BALVU NOVADA KULTŪRAS NORIŠU STATISTIKA (2023-2025)

Balvu novadā kultūras pasākumu norises raksturo pastāvīga aktivitāte un sabiedrības iesaiste. Pēc pandēmijas ierobežojumu beigām 2022. gadā tika vērots straujš pasākumu skaita pieaugums, kas apliecināja iedzīvotāju vēlmi atgriezties pie klātienas kultūras dzīves. 2023. gadā, neraugoties uz nelielu pasākumu skaita samazinājumu (-6,5%), tika sasniegts rekordliels apmeklētāju skaits – 66 266 dalībnieki, kas liecina par kvalitatīvu pasākumu piedāvājumu un efektīvu komunikāciju ar sabiedrību.

Iestāde	2023. g. pasākumi	2023. g. apmeklētāji	2024. g. pasākumi	2024. g. apmeklētāji	2025. g. pasākumi*	2025. g. apmeklētāji *
Balvu Kultūras un atpūtas centrs	42	14 508	112	18 777	107	12 302
Baltinavas Kultūras nams	42	6 365	36	3 380	22	5 623
Rugāju Tautas nams	40	6 802	40	6 802	36	5 340
Viļakas Kultūras nams	54	11 716	14	1 892	24	10 340
Kubulu Kultūras nams	30	3 084	28	4 670	14	4 560
Žīguru Kultūras nams	25	2 165	24	1 596	18	1 834
Tilžas Kultūras un vēstures nams	35	1 888	49	2 062	36	1 980
Briežuciema Tautas nams	49	2 866	46	2 575	44	2 365
Bērzpils Saieta nams	26	1 753	24	1 820	16	2 230

Krišjāņu Tautas nams	44	2 520	42	2 438	37	2 430
Lazdukalna Tautas nams	32	3 119	32	3 081	33	3 090
Lazdulejas tautas nams	14	510	–	–	8	510
Medņevas Tautas nams	21	1 883	31	2 957	19	2 745
Naudaskalna Tautas nams	21	1 395	28	1 722	20	1 680
Nemateriālās kultūras mantojuma centrs “Upīte”	23	2 111	22	2 258	34	2 280
Kultūras centrs “Rekova”	7	357	14	2 060	24	1 890
Rubeņu Tautas nams	18	887	6	432	6	420
Vectilžas Kultūras centrs	28	883	28	883	29	897
Vīksnas Tautas nams	23	1 454	12	680	25	790
KOPĀ	574	66 266	584	53 914	517	60876

2.tabula Pasākumu un apmeklētāju skaits Balvu novada kultūras, tautas un saietu namos 2023.-2025.gadā
* 2025.gada 11 mēnešos

Kopā (2023.-2025.gadā) notikušas 1675 pasākumu norises ar 181 056 apmeklētājiem. Vidēji tie ir 558 pasākumi gadā ar 60 352 apmeklētājiem.

Gads	Pasākumu skaits	Apmeklētāji	Vidēji apmeklētāji uz pasākumu
2023	574	66 266	115
2024	517	53 914	104
2025	~517*	~57 000*	~110

3.tabula Kopējais pasākumu, apmeklētāju skaits un vidējais apmeklētāju skaits uz vienu pasākumu 2023.-2025.gadā

* skaits 2025.gada 11 mēnešos

Pasākumu skaita analīze:

- 2024. gadā – nedaudz vairāk pasākumu (584), taču kopējais apmeklējums samazinājās.
- 2025. gadā – aktivitāte stabilizējusies, pasākumu skaits līdzīgs iepriekšējam gadam.

Apmeklētāju skaita analīze:

- 2023. gads bijis visapmeklētākais (66 266 dalībnieki).
- 2024. gadā – redzams kritums, īpaši mazākajās lauku kultūras iestādēs.
- 2025. gadā – kopējais skaits atgriežas pie līdzīga līmeņa kā 2023. gadā (60 876).

Aktīvākās iestādes:

- Balvu Kultūras un atpūtas centrs – līderis visos gados, īpaši 2024. gadā (112 pasākumi).
- Viļakas un Rugāju tautas nami – stabili liels pasākumu un apmeklētāju skaits.
- NKMC “Upīte” un Tilžas KVN – noturīga aktivitāte un stabils apmeklējums.

Mazāka intensitāte:

- Rubeņu, Vīksnas, Vectilžas nami – nelielāks pasākumu skaits, bet nozīmīga vietējā loma.
- Lazdulejas nams – vismazākā aktivitāte, taču 2024. gadā pasākumi notikuši arī citās vietās (piem., Lazdulejā ārpus nama).

Balvu novada kultūras vide raksturojas ar stabilu un līdzsvarotu attīstību – pasākumu daudzveidība un to teritoriālais sadalījums apliecina dinamisku kultūras dzīvi visā novadā, savukārt nemainīgi augstais apmeklējums liecina par sabiedrības interesi un kultūras piedāvājuma atbilstību iedzīvotāju vajadzībām.

2.3. NOVADA, REĢIONĀLA UN NACIONĀLA MĒROGA RĪKOTIE PASĀKUMI BALVU NOVADA KULTŪRAS NORIŠU VIETĀS

Balvu novads ik gadu kļūst par nozīmīgu kultūras notikumu centru, uzņemot gan vietēja, gan reģionāla, gan valsts mēroga pasākumus. Novada daudzveidīgās kultūras norišu vietas veido vidi kvalitatīvu, sabiedrību saliedējošu un tradīcijas stiprinošu aktivitāšu īstenošanai. Šeit norisinās gan svētki un radošās iniciatīvas, gan profesionālās mākslas notikumi, kas vienlaikus veicina kultūras pieejamību un rosina novada attīstību.

Valsts nozīmes pasākumi	Tradicionālie pasākumi	Dažādi
Vispārējie Latviešu Dziesmu un deju svētki	Balvu novada svētki	Balva kultūrā „Mūsu lepnums”
Eiropas Kultūras mantojuma dienas	Balvu pilsētas dzimšanas diena	Lūgšanu brokastis
Starptautiskais folkloras festivāls „Baltica”	Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas diena	Dramatisko kolektīvu saieti
Valsts un reģionāla mēroga skates	Latvijas Valsts dzimšanas diena	Vokālo ansambļu sadziedāšanās
Starptautiskais plenērs ”Valdis Bušs”	Viļakas pilsētas dzimšanas diena	Zelta pāru godināšanas pasākums
Projekts „Satiec savu meistarū”	Pagastu un sporta svētki	Maija dziedājumi
Senioru deju un koku svētki	Gadskārtu ieražu pasākumi	Amatiermākslas kolektīvu koncerti
Vidējās paaudzes deju kolektīvu svētki	Bērnības un jaunības svētki	Jaunā gada sagaidīšana

Latvijas amatierteātru skate „Gada izrāde”	Starptautiskais klasiskās dramaturģijas amatierteātru festivāls „Ķiršu dārzs”	Mazo dziedātāju konkurss „Cālis”
Nacionālo partizānu bruņotās pretošanās atceres diena- Stompaku kaujas atceres pasākums	Starptautiskais deju festivāls „Eima, eima”	„Komunistiskā genocīda upurus pieminot...”
	Kamermūzikas festivāls	Balto Zeķīšu svētki
	“Mākslas dienas”	Muzeju nakts
	Latgales jauno pianistu konkurss	Bibliotēku dārza svētki
	Nemateriālās kultūras mantojuma svētki “Gūdi”	Grāmatu svētki
	“Ontona dīnas lustes”	Mūzika saulrietam
	“Upītes uobeļduorzs”	Vislatvijas zirgu parāde
	Ermoņiku skaņas	
	Dziesma Bērzpiliņ	
	Skanošā svētdiena Viļakā	

4.tabula Kultūras pasākumi, kuros piedalās Balvu pilsētas un novada iedzīvotāji

Balvu novada kultūras pasākumu joma ir stabila un sabiedrības atbalstīta, ar spēcīgu kultūras centru tīklu un bagātām tradīcijām. Tomēr nākotnes attīstībai nepieciešams sabalansēt aktivitāti starp pilsētām un pagastiem, stiprināt mārketinga un digitālos risinājumus, kā arī palielināt kultūras darbinieku kapacitāti. Stratēģiski svarīgi būs izmantot digitālās iespējas, pārrobežu sadarbību un kopienu potenciālu, lai veicinātu kultūras pieejamību un noturētu augsto līdzdalības līmeni arī turpmākajos gados.

2.4. AMATIERMĀKSĻA

Amatiermāksla ir viens no sabiedrībā nozīmīgākajiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, kas ne vien veicina radošu pašizpausmi, bet arī stiprina kultūras identitāti un vietējo kopienu saliedētību. Amatiermākslas kolektīvi ir nozīmīga novada kultūrvides daļa, kas nodrošina radošuma izpausmes, sabiedrības saliedētību un kultūras mantojuma pārmantojamību.

2024. un 2025. gadā Balvu novadā darbojas 113 amatiermākslas kolektīvi, kuros iesaistīti 1446 dalībnieki.

NOZARE	SKAITS / Dziesmu svētku dalībnieki	DALĪBNIKĀI / Dziesmu svētku dalībnieki
KORI	6/6	206
PŪTĒJU ORĶESTRIS	1/1	70
DEJU KOLEKTĪVI	40/20	4944/234

AMATIERTEĀTRI	15	177
FOLKLORAS KOPAS/ ETNOGRĀFISKIE ANSAMBLI	20/20	210
KAPELAS	7/7	67
VOKĀLIE ANSAMBLI	16	196
LIETIŠĶĀS MĀKSLAS PULCIŅI	8	26
VIDES PULCIŅI	2	10

5.tabula Balvu novada amatiermākslas kolektīvu un dalībnieku skaits

Amatierkolektīvu darbībai kopējais slodžu apjoms ir 23.02 slodzes. Kolektīvu darbība tiek organizēta pamatojoties uz Balvu novada pašvaldības 2023.gada 23.februāra Balvu novada domes noteikumiem Nr. 4/2023 "Par Balvu novada amatiermākslas kolektīvu un interešu grupu darbību, darbības finansēšanu un to vadītāju atlīdzību". Katru gadu kolektīvu darbība tiek izvērtēta un atbilstoši piešķirta viena no četrām kategorijām.

KATEGORIJA	KOLEKTĪVU SKAITS	PIEZĪMES
AUGSTĀKĀ	15	Spēcīgākie kolektīvi, novada un valsts mēroga atzinība
I KATEGORIJA	43	Kvalitatīvi, pieredzējuši kolektīvi, aktīvi reģionālajās skatēs
II KATEGORIJA	17	Vidēja līmeņa kolektīvi, bieži darbojas pagastos
III KATEGORIJA	19	Mazāka intensitāte, lokāla nozīme
IV KATEGORIJA	19	Mazāka mēroga grupas, bieži bērnu vai interešu līmenī

6.tabula Amatiermākslas kolektīvu darbības izvērtējums kategorijās

Amatiermākslas kolektīvi ne tikai piedāvā iespējas radošai izpausmei, bet arī kļūst par vietu, kur veidojas savstarpēja sapratne, sadarbība un atbalsts. Tie apvieno cilvēkus dažādos vecuma posmos un profesijās, stiprinot kopības sajūtu.

Kolektīvu darbība aptver plašu kultūras dzīves spektru - savu sagatavoto repertuāru parāda valsts un vietēja mēroga skatēs, piedalās starptautiskos, valsts un reģionālos pasākumos, festivālos, organizē tematiskus koncertus, izbraukuma pasākumus pagastos un apkārtnē novados.

Kā viens no svarīgākajiem kolektīva darbības rādītājiem ir dalība Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos ik pēc pieciem gadiem. 39 Balvu novada amatiermākslas kolektīvu dalība ir apliecinājums šīs kustības nozīmei un kvalitātei. Līdzdalība šāda mēroga notikumos sekmē kultūras vērtību pārmantojamību un reģiona atpazīstamību visā Latvijā.

SVĒTKU GADS	KOLEKTĪVU SKAITS	DALĪBNIKU SKAITS
-------------	---------------------	---------------------

XXV Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki, 2013.gads	19	429
XXV Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki, 2018.gads	20	588
XXV Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki, 2023.gads	39	781

7.tabula Amatiermākslas kolektīvu dalība dziesmu un deju svētkos

Kopumā, Balvu novada kolektīvu tīkls ir plašs un labi strukturēts, tomēr nākotnē jāstiprina jauniešu piesaiste, vadītāju profesionālā attīstība un tehniskā bāze. Stratēģiski svarīgi ir attīstīt sadarbības un inovāciju virzienus, kas ļaus uzturēt augstu radošo aktivitāti un nodrošināt amatiermākslas kustības ilgtspēju visā Balvu novadā.

2.5. CILVĒKRESURSI KULTŪRAS NOZARĒ BALVU NOVADĀ

Balvu novada kultūras jomas speciālisti ir pieredzējuši, radoši un lojāli savai nozarei, taču nākotnes izaicinājums ir jaunās paaudzes piesaiste, kvalifikācijas celšana un darba apstākļu uzlabošana. Lai nodrošinātu nozares ilgtspēju, nepieciešams stiprināt cilvēkkapitāla attīstības plānošanu, veicināt profesionālo pilnveidi un savstarpējo sadarbību, kā arī atjaunot motivācijas mehānismus kultūras darbiniekiem. Cilvēkresursu attīstība būs izšķirošs priekšnoteikums kultūras procesa kvalitātei un Balvu novada kultūrvides dzīvotspējai nākamajā attīstības periodā.

Balvu novada 17 kultūras centros/namos, kas nodrošina kultūras pieejamību gan pilsētās, gan lauku teritorijās, kopumā nodarbināti 130 darbinieki, kas veido 66,69 darba slodzes. No tām 23,02 slodzes ir saistītas ar amatiermākslas (AMK) kolektīvu vadību, bet pārējās – ar kultūras dzīves organizēšanu, tehnisko nodrošinājumu un administratīvo darbu.

Darbinieku kategorija	Slodzes	Darbinieku skaits
Vadītāji	15.00	16
Citi darbinieki (metodiķi, kultūras organizatori, skaņu un gaismu operatori, tehniskais personāls u.c.);	28.67	56
AMK vadītāji	23.02	58

8.tabula Darbinieku struktūra kultūras centros/namos (dati uz 01.12.2025.)

Šāda proporcija rāda, ka teju trešā daļa no visām slodzēm ir tieši saistīta ar radošo darbu un sabiedrības iesaisti kultūras procesos.

Iestāde	Iedzīvotāji teritorijā	Darbinieku skaits	Slodzes kopā	No tām AMK
Balvu KAC Balvu pilsēta	6312	19	17.91	6.77

Viļakas KN pils./Kuprava/Susāji	Viļakas	2096	19	8.30	2.8
Baltinavas KN		972	8	3.33	1.13
Rugāju TN		1249	10	4.78	1.58
Tilžas KVN/Vectilža		1257	11	5.66	2.16
Kubulu KN		1242	7	3.38	1.18
Žīguru KN		558	9	3.21	0.96
NKMC "Upīte"		101	6	4.57	1.62
Bērzpils SN		673	7	3.81	0.91
Briežuciema SN/Lazduleja		731	8	3.22	1.37
Krišjāņu TN		344	5	2.21	0.96
Lazdukalna SN		804	7	2.72	0.72
Naudaskalna TN		702	4	1.79	0.44
Medņevas TN		609	5	2.38	0.58
KC "Rekova"		866	6	1.96	0.71
Vīksnas TN		566	4	1.44	0.59
Kopā KI			130	69.29	23.02

9.tabula Cilvēkresursu sadalījums pa teritorijām kultūras centros/namos (dati uz 01.12.2025.)

Vieta	Vadītājs	Speciālisti	Tehniskie darbinieki
Baltinavas muzejs	1 (1 slodze)	2 (1,15 slodzes)	2 (1 slodze)
Balvu Novada muzejs	1 (1 slodze)	5 (5 slodzes)	3 (3 slodzes)
Viļakas muzejs	1 (1 slodze)	1 (0,75 slodze)	1 (0,5 slodze)
Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs	1 (0,7)	1 (0,2)	
Kopā	4 (3,7 slodzes)	9 (7,1 slodze)	6 (4,5 slodzes)

10.tabula Cilvēkresursu sadalījums Balvu novada muzejos (dati uz 01.12.2025.)

Vieta	Vadītājs	Speciālisti	Tehniskie darbinieki
Balvu novada bibliotēkas	22 vadītāji (18,8 slodzes)	13 speciālisti (12 slodzes)	6 tehn. speciālisti (5,5 slodzes)

11.tabula Cilvēkresursu sadalījums Balvu Centrālajā bibliotēkā un tās struktūrvienībās

Secinājumi

1. Balvu novada kultūras cilvēkresursi ir **pieredzes un radošuma pamats visam kultūras procesam**. Lai gan sistēma ir stabila un darbinieki lojāli, **nākotnes izaicinājums ir jaunās paaudzes piesaiste, atalgojuma konkurētspēja un mērķtiecīga profesionālā pilnveide**.
2. Optimālākai cilvēkresursu izmantošanai mazākajās iestādēs varētu pārskatīt štatu struktūru, apvienojot administratīvās un radošās funkcijas vai veidojot kopīgus kultūras vadītājus vairākām teritorijām.
3. Balvu novadā darbojas 111 kolektīvi ar 1446 dalībniekiem, taču kolektīvu skaits uz iedzīvotāju vienību ir ļoti augsts (1 kolektīvs uz ~120 iedzīvotājiem). Daļā pagastu iespējama kolektīvu apvienošana vai kopdarbs starp tuvākām iestādēm, īpaši deju un vokālajā jomā, saglabājot kvalitāti un atvieglojot vadītāju noslodzi.
4. "NKMC "Upīte" ar 4,57 slodzēm ir kultūras ziņā īpašs gadījums – tā loma kā nemateriālā kultūras mantojuma centram ir nacionālā līmenī, jo Upītes kultūrtelpa, kā valstiski svarīga kultūrvieta ir iekļauta Nacionālajā Nemateriālās kultūras mantojuma sarakstā .

2.6. BALVU NOVADA IEDZĪVOTĀJU UN VIESU APMIERINĀTĪBA AR KULTŪRAS PIEDĀVĀJUMU

2023. gadā Balvu novadā tika veikta iedzīvotāju aptauja par kultūras pieejamību, kvalitāti un informācijas pieejamību. Aptaujā kopā piedalījās **385 respondenti**, no kuriem **381 bija Balvu novada iedzīvotāji**, kas norāda uz augstu lokālās kopienas iesaisti. **320 aptauju aizpildīja tiešsaistē**, bet **65 – klātienē**, tādējādi aptverot dažādas auditorijas un digitālās pieejamības līmeņus.

1. Respondentu profils

Vecuma struktūra atklāj līdzsvarotu dažādu paaudžu pārstāvniecību:

- 16–25 gadi 4,6%
- 26–40 gadi 28%
- 41–60 gadi 34%
- 61–83 gadi 32%

Šāda proporcija ļauj secināt, ka kultūras dzīves vērtējumā dominē vidējā un vecākā gadagājuma iedzīvotāji, taču jauniešu balsis arī ir klātesošas, lai gan daudz mazākā apjomā. **92% aptaujāto 2023. gadā bija apmeklējuši vismaz vienu kultūras pasākumu**, kas apliecina augstu kultūras līdzdalības līmeni un pieprasījumu pēc kultūras aktivitātēm.

2. Apmierinātība ar kultūras dzīvi

Kopumā rādītāji liecina par **pozitīvu attieksmi** pret Balvu novada kultūras dzīvi. Situācija ir vērtējama kā stabila, taču ar skaidri identificējamām attīstības zonām.

2.1. Kultūras dzīve kopumā

- Pilnībā apmierina: 72
- Apmierina: 250
- Neapmierina: 49
- Pilnībā neapmierina: 1

KĀ Jūs novērtētu savu apmierinātību ar kultūras dzīves aspektiem?

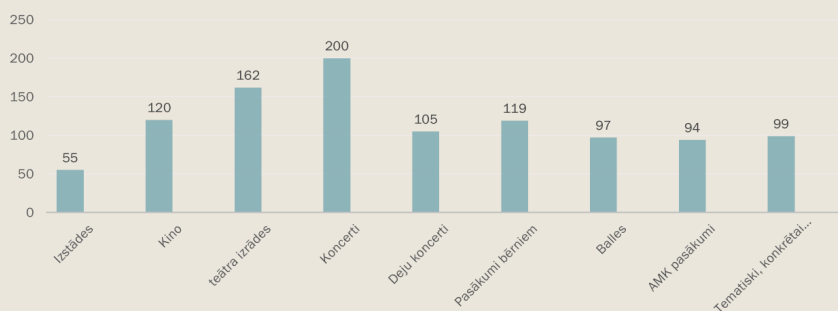
	Pilnībā apmierina	Apmierina	Neapmierina	Pilnībā neapmierina
Kultūras dzīve kopumā	72	250	49	1
Kultūras pasākumu daudzveidība	75	207	87	18
Kultūras pasākumu kvalitāte	58	266	48	11
Iespēja kā dalībniekam iesaistīties kultūras dzīvē	100	223	45	9
Kultūras namu/centru darbība	75	224	71	13
Bibliotēku darbība	107	234	28	
Muzeju darbība	81	270	21	1

Vairāk nekā 80% iedzīvotāju kultūras dzīvi uztver pozitīvi. Salīdzinoši nelielais neapmierināto skaits norāda uz konkrētiem, bet novēršamiem trūkumiem.

2.2. Pasākumu daudzveidība un kvalitāte

- Daudzveidība: apmierina 73%; neapmierina 27%
- Kvalitāte: apmierina 84%; neapmierina 16%

KĀDI KULTŪRAS PASĀKUMI JŪMS PIETRŪKST, JEB, KURUS KULTŪRAS PASĀKUMUS JŪS LABPRĀT APMEKLĒTU, JA TĀDI TIKTU RĪKOTI JŪSU DZĪVESVIETĀ?

Šie rādītāji liecina, ka kultūras piedāvājums kopumā ir kvalitatīvs, taču dažādības jomā joprojām ir vieta uzlabojumiem – īpaši attiecībā uz konkrētām auditorijām (jauniešiem, ģimenēm, senioriem).

2.3. Iespēja iesaistīties kultūras dzīvē

Pilnībā apmierina/apmierina – 323

Neapmierina/neapmierina pilnībā – 54

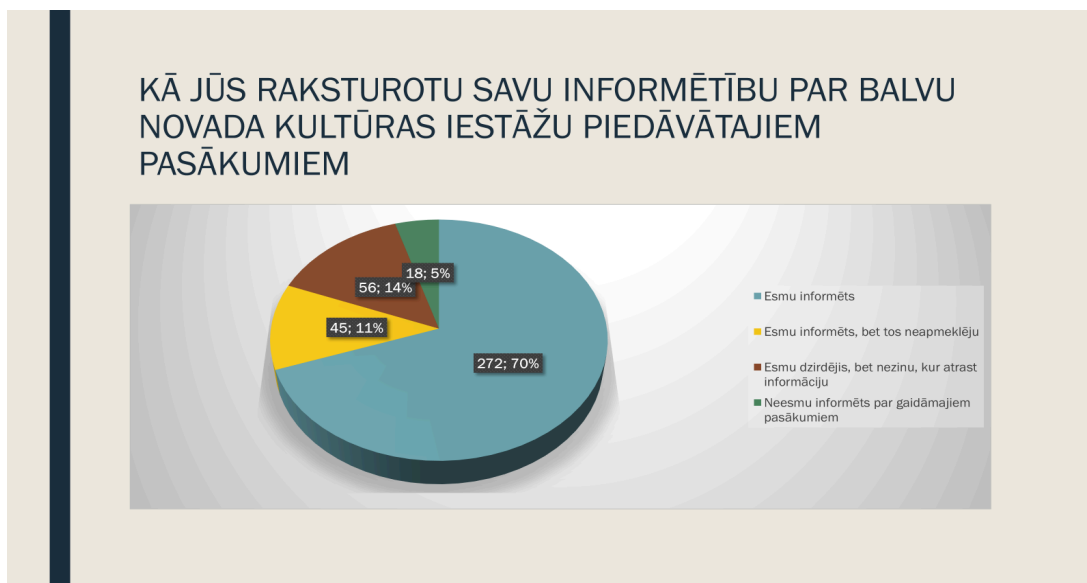
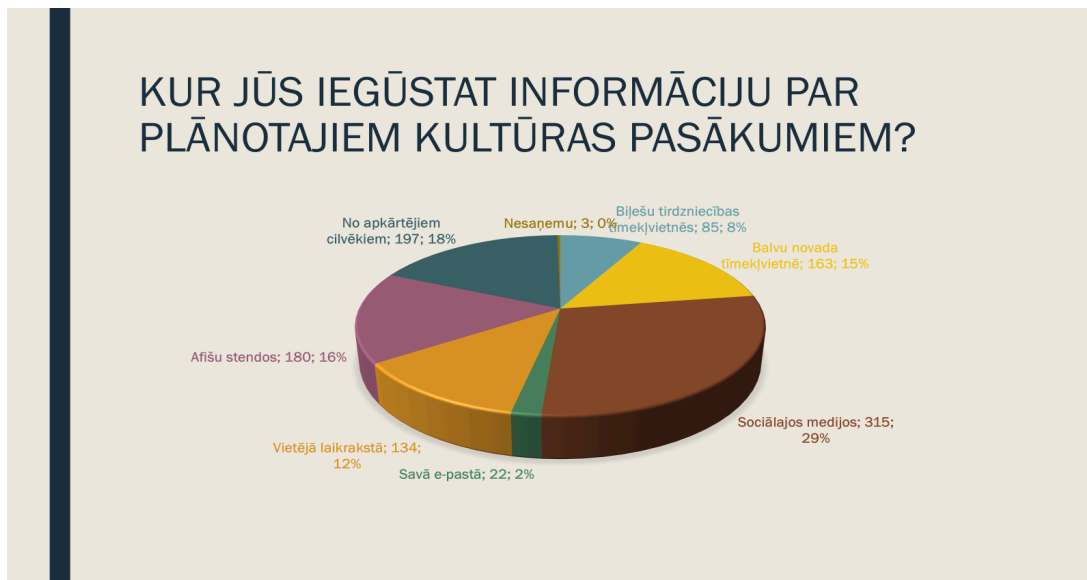
Iedzīvotāji jūt, ka pastāv iespējas kļūt par dalībniekiem kultūras dzīvē, taču pastāv jautājumi par iesaistes formātiem, pieejamību un informētību.

2.4. Kultūras infrastruktūras vērtējums

Ļoti augsts novērtējums bibliotēku un muzeju darbībai (attiecīgi 341 un 351 pozitīvs vērtējums). Kultūras namu/centru darbība ir novērtēta nedaudz zemāk, ko var saistīt ar tehnisko nodrošinājumu, pasākumu dažādību vai komunikācijas aspektiem.

3. Informētība un informācijas pieejamība

Aptaujas komentāri rāda, ka informācijas pieejamība ir viena no būtiskākajām jomām, kur nepieciešami uzlabojumi.

Identificētās problēmas:

- Informācija par pasākumiem bieži tiek publicēta **novēloti**.
- Trūkst **vienotas, pārskatāmas** informācijas vides.
- Daudzi informāciju meklē/saņem galvenokārt **sociālajos tīklos**, taču ne visiem tie ir ērti.
- Daļai sabiedrības nav digitālo prasmju vai pieejas.

Risinājumi jau uzsākti:

- Izveidota Google izklājlapa pasākumu koordinēšanai.
- Plānota atsevišķa Facebook lapa "Kultūra Balvu novadā".
- Nepieciešama ciešāka sadarbība starp Kultūras pārvaldi un sabiedrisko attiecību speciālistiem.

4. Galvenie iemesli pasākumu neapmeklēšanai

Lai gan konkrēti skaitļi nav norādīti, no komentāriem un vispārējām tendencēm var izdalīt vairākas grupas:

- Nepietiekama vai novēlota informācija.
- Pasākumu sakrītība vai nepiemērots laiks.
- Piedāvājums nešķiet pietiekami daudzveidīgs vai interesants.
- Tehnisko resursu trūkums ietekmē kvalitāti.
- Individuālie faktori (transporta, veselība, sezonālitate).

5. Iedzīvotāju priekšlikumi kultūras dzīves uzlabošanai

Priekšlikumi grupējas vairākos virzienos:

Programmas un piedāvājuma uzlabošana

- Vairāk daudzveidīgu pasākumu (īpaši jauniešiem un ģimenēm).
- Mazāk pasākumu pārklāšanās.
- Lielāks akcentējums uz kvalitatīviem, profesionāliem pasākumiem.

Pārvaldības un koordinācijas pilnveide

- Kultūras un tūrisma pārvaldes kapacitātes stiprināšana.
- Diskusijas par kultūras mārketinga speciālista nepieciešamību.
- Labāka starp iestāžu sadarbība.

Personālvadības un profesionālās kapacitātes jautājumi

- Daļa sabiedrības izsaka vēlmi pēc jauniem speciālistiem ar plašāku redzējumu.
- Kultūras pārvalde norāda uz līdzsvarota risinājuma nepieciešamību – saglabājot pieredzi un nodrošinot profesionālo pilnveidi.

Tehniskais nodrošinājums

- Nepieciešams **paaugstināt finansējumu kultūras tehniskajai bāzei** – skaņas, gaismas, aprīkojuma modernizācijai.

Secinājumi

Aptaujas rezultāti apliecina, ka **Balvu novada kultūras dzīve kopumā ir stabila, labi novērtēta un tiek aktīvi apmeklēta**. Lielākā daļa iedzīvotāju ir apmierināti ar kultūras kvalitāti un institūciju darbu, īpaši bibliotēkām un muzejiem. Vienlaikus skaidri iezīmējas nepieciešamība strādāt pie:

1. **Informācijas aprites uzlabošanas** – savlaicīgums, pieejamība, vienota komunikācija.
2. **Pasākumu daudzveidības paplašināšanas**, īpaši jauniešu un ģimeņu segmentam.
3. **Tehniskā nodrošinājuma modernizācijas**, lai uzlabotu pasākumu kvalitāti.
4. **Sadarbības un pārvaldības stiprināšanas**, tostarp kultūras mārketinga un komunikācijas kompetenču attīstīšanas.

5. **Profesionalitātes un personāla kapacitātes** – nodrošināt profesionālās pilnveides iespējas un piesaistīt jaunus speciālistus, saglabājot pieredzi un kompetenci.

Aptauja sniedz būtisku ieguldījumu Balvu novada kultūras attīstības plānošanā. Tā atklāj gan esošos sasniegumus, gan jomas, kur nepieciešamas mērķtiecīgas investīcijas un uzlabojumi. Lielais kultūras pasākumu apmeklētāju īpatsvars rāda, ka kultūra Balvu novadā ir sabiedrībai svarīga, un attīstības programmas turpmākā mērķtiecība var nodrošināt vēl kvalitatīvāku, iekļaujošāku un pieejamāku kultūras vidi

2.7. BALVU NOVADA KULTŪRAS PROJEKTI, KURU IESNIEDZĒJS IR BALVU NOVADA PAŠVALDĪBA

Kultūras projektu finansējums piesaistīts no Valsts Kultūrkapitāla fonda, kurā atbalstīti 8 projekti dažādās mērķprogrammās un nozarēs. Papildus tam 16 projekti guvuši atbalstu Latgales kultūras programmā. Latgales kultūras programmā galvenokārt finansēti tradīciju un pārmantojamības projekti, kas vērsti uz latgaliskās kultūras saglabāšanu un attīstīšanu. Savukārt mērķprogrammās atbalstu saņēmuši muzeju ekspozīciju projekti, kā arī kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un izpētes iniciatīvas.

Nr.p.k.	Īstenotājs	Nosaukums	Programma	Finansējums EUR
1.	Viļakas muzejs	Ekspozīcijas “Viļakas apkārtnē vēstures līkločos” 1.posma realizācija	VKKF, Muzeju attīstības nozares programma	14 000
2.	Viļakas muzejs	Ekspozīcijas “Viļakas apkārtnē vēstures līkločos” noslēguma posma realizācija	VKKF, Muzeju attīstības nozares programma	10 000
3.	Viļakas muzejs	Viļakas viduslaiku pilsdrupu konservācijas plāna detalizēta izstrāde	VKKF, Kultūras mantojuma nozare	5300
4.	Balvu Novada muzejs	Balvu muižas kalpu mājas arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija - vērtību glābšanai no iznīcības	VKKF, Kultūras mantojuma nozare	5000
5.	Baltinavas muzejs	Baltinavas pagasta zūdošie ciemi	VKKF, Latgales kultūras programma	1000
6.	Balvu Centrālā bibliotēka	Lasītāji satiek rakstnieku 2023	VKKF, Literatūras nozares	800
7.	Balvu Centrālā bibliotēka	Lasītāji satiek rakstnieku 2024	VKKF, Literatūras nozares	1000
8.	Balvu Centrālā	IX Latgales stāstnieku festivāls	VKKF, Tradicionālā nozare	2000

	bibliotēka	“Omotu stuosti”		
9.	Viļakas mūzikas un mākslas skola	Akardeona iegāde Viļakas un mūzikas mākslas skolai	VKKF, Mūzikas nozare	2000
10.	Balvu novada Kultūras pārvalde	XVIII Latgales senioru dziesmu un deju festivāls	VKKF, Latgales kultūras programma	5000
11.	Balvu novada pašvaldība	7. Glezniecības plenērs “Valdis Bušs 2023”	VKKF, Latgales kultūras programma	4500
12.	Balvu Centrālā bibliotēka	Latgales grāmatniecības īpašās lappuses	VKKF, Latgales kultūras programma	600
13.	Balvu Kultūras un atpūtas centrs	Ķiršu dārzs 2024 amatierēātriem Balvos	VKKF, Latgales kultūras programma	3500
14.	Balvu novada Kultūras pārvalde	VI starptautiskais deju festivāls “Eima, eima”	VKKF, Latgales kultūras programma	2000
15.	Balvu novada pašvaldība	8. Starptautiskais glezniecības plenērs “Valdis Bušs 2024”	VKKF, Latgales kultūras programma	3500
16.	Balvu Centrālā bibliotēka	Grāmatniecība, lasīšanas paradumi un to kultivēšana	VKKF, Latgales kultūras programma	400
17.	Balvu Centrālā bibliotēka	Lasītāji satiek savu rakstnieku 2025	VKKF, Literatūras nozare	1000
18.	Balvu novada pašvaldība	9. Starptautiskais glezniecības plenērs “Valdis Bušs 2025”	VKKF, Vizuālās mākslas nozare	2000
19.	Viļakas muzejs	Nikolaja Breikša gleznas “Keišu ciems” iepirkums muzeja krājuma papildināšanai	VKKF, Muzeju nozares attīstības programma	4500
20.	Baltinavas muzejs	Baltinavas muzeja ekspozīcija “Baltinava laika lokos” dizaina projekta izstrāde	VKKF, Muzeju nozares attīstības programma	6050

21.	Balvu Centrālā bibliotēka	Grāmatniecība, lasīšanas paradumi un to kultivēšana Ziemeļlatgalē	VKKF, Latgales kultūras programma	1000
22	Balvu Kultūras un atpūtas centrs	XXVI Balvu kamerģmūzikas festivāls	VKKF, Latgales kultūras programma	4000
23.	Balvu novada pašvaldība	9.Starptautiskais glezniecības plenērs "Valdis Bušs 2025"	VKKF, Latgales kultūras programma	3500
24.	Balvu novada Kultūras pārvalde	Vislatvijas senioru sadziedāšanās svētki "Dziesma dvēseles priekam"	VKKF, Latgales kultūras programma	4000
25.	Balvu novada pašvaldība	Maija dziedājumi pie ciemu krustiem Ziemeļlatgalē: tradīcijas dinamikas izpēte" 2025-2026 gads	VKKF, Nemateriālā kultūras mantojuma vērtību attīstība un ilgtspēja, programma	5000
			Kopā	86 650

12.tabula Balvu novada kultūras iestāžu īstenotie projekti

2.8. NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS BALVU NOVADĀ

Balvu novada nemateriālais kultūras mantojums (NKM) ir viens no spēcīgākajiem tradicionāli autentiskajiem balstiem reģiona kultūras un tūrisma attīstībā. Tas ir dziļi sakņots Ziemeļlatgales tradīcijās – nomaļākā, mežainākā un garīgākajā Latgales daļā – un veido unikālu kultūras *modus vivendi*, kas atšķiras no pārējās Latgales dinamikas.

Balvu novada NKM ir dzīvā liecība par latgaliešu identitāti, izturību un radošumu, un tas būtu jāuztver kā viens no galvenajiem pamatiem, uz kura veidot pievilcīgu un daudzveidīgu tūrisma pieredzi.

Balvu novada vērtības Nacionālajā Nemateriālās kultūras mantojuma sarakstā.

Balvu novads ir unikāls ar to, ka tajā koncentrējas vairākas valsts nozīmes NKM vērtības. Oficiālajā Latvijas Nacionālajā NKM sarakstā ir iekļauti šādi elementi, kas tieši attiecas uz Balvu novadu un Ziemeļlatgali:

1. **Dziedāšana ar pusbolsu** (iekļauta 2017. gadā) – unikāla, reta un dabiski attīstījusies tikai un vienīgi Balvu novada (Viļakas, Medņevas, Šķilbēnu, Baltinavas, Briežuciema un Vectilžas) vokālās tradīcijas forma.
2. **Psalmu dziedāšana Ziemeļlatgalē** (iekļauta 2017. gadā) – ir spēcīga reliģiski, tradicionālā kultūras tradīcija, kas iemieso dziļu garīgumu un kopienas rituālu spēku.
3. **Upītes kultūrtelpa** (iekļauta 2018. gadā) – ir atzīta kā Nacionālā Nemateriālās kultūras mantojuma vērtība, kur latgaliešu valoda, teicēju, muzikantu, dancotāju, kulināru, amatnieku, stāstnieku tradīcijas ir visspilgtāk un visdzīvāk saglabājušās. Tā kalpo par etalonu un nacionālu atpazīstamības zīmi Balvu novada nemateriālajai kultūrai.
4. **Maija dziedājumi pie ciemu krustiem Ziemeļlatgalē** (iekļauta 2020. gadā) – dzīva un vizuāli krāšņa kopienas tradīcija pavasara mēnesī.
5. **Celu jostīņu aušanas tradīcija Ziemeļlatgalē** (iekļauta 2023. gadā) – viena no senākajām un tehniski

sarežģītākajām aušanas tehnikām Latvijā.

6. **Garmanes spēle Latgalē** (iekļauta 2025. gadā) – nozīmīgs muzikālais mantojums, kas raksturo Ziemeļlatgales godu un svētku atmosfēru.

Bez Nacionālajā NKM sarakstā iekļautajām 6 elementiem, jāpiemin vēl atsevišķi unikālie nemateriālā kultūras mantojuma elementi:

1. Latgaliešu valoda, kā nemateriālā kultūras mantojuma nesējs un dziedāšanas mantojums (izaicinājums un vērtība)- valoda kā kodols: latgaliešu valoda un tās vietējās izloksnes, kas izceļ katru pagastu ir galvenā NKM forma. Valoda uztur stāstus, folkloru un humoru.
2. Prasmju nodošana: šeit darbojas viena no aktīvākajām Latvijas folkloras kopām - ”Upīte”, kas nodrošina nepārtrauktu prasmju pārmantošanu, spēcīgas deču/segu aušanas tradīcijas un Latgales tautas tērpu darināšanas prasmes, Balvu novadam etnogrāfiski raksturīgo tērpu mantojuma saglabāšana un pārmantošana, kas ietver:
  - 2.1. Abrenes tautastērpu un tā variantu pētīšanu un atdarināšanu;
  - 2.2. Tilžas etnogrāfiskā vainaga darināšanas un valkāšanas tradīciju uzturēšana;
  - 2.3. Balvu, Viļakas un Šķilbēnu apkārtnes etnogrāfiskajiem tērpiem raksturīgo elementu (krāsu, rakstu, siluetu) popularizēšana un praktizēšana.
3. Kulinārais mantojums: Latgalei raksturīgā rupjmaizes cepšana, biezpiena un siera gatavošana, kā arī tradicionālie kartupeļu ēdieni, grūbu ēdieni un dažādi tradicionālie biezpiena, olu, ogu un kviešu miltu saldumi, kas atspoguļo vietējo, pašpietiekamo dzīvesveidu.
4. Mutvārdu mantojums un lokālā vēsture- stāstniecības tradīcijas – teikas par purviem, ezeriem un pilskalniem, kā arī dzimtu stāsti veido emocionālo saikni ar zemi. Šī dzīvā vēsture tiek integrēta tūrisma maršrutos, padarot tos personiskus un autentiskus.

2.9. BALVU NOVADA AKREDITĒTIE MUZEJI

2025.gadā Balvu novadā ir 4 akreditēti muzeji - Baltinavas muzejs, Balvu novada muzejs, Viļakas muzejs un Ontana Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs, kas iekļauts Nemateriālās kultūras mantojuma centrā “Upīte” kā struktūrvienība. Katrs muzejs aptver konkrētu vēsturisko vietu un laiku. Pamatā visi muzeji, izņemot Upīti, galvenokārt saglabā materiālo kultūras mantojumu - priekšmeti, fotogrāfijas, dokumenti, mākslas darbi u.c. Katram muzejam ir sava misija, uzdevums, kas ir neatņemama ikdienas darba sastāvdaļa uz kā pamata tiek veidots viss muzeju darbs. Katra muzeja uzdevums ir uz pētniecības bāzes rādīt savas vietas vēsturi, savus cilvēkus un notikumus.

Baltinavas muzejs

Baltinavas muzejs pēta un saglabā Baltinavas pagasta vēsturi, akcentējot dzīvās vēstures izpēti - cilvēku dzīvesstāstus, atmiņas un vēsturiskās liecības, baltinaviešu dzīves ziņu un vietējo izloksni. Baltinavas muzejs organizē dažādas vēsturiskas ekskursijas pa Baltinavas pagasta arheoloģiskajām vietām, kā arī meistardarbnīcas, akcentējot vietējos raksturīgos amatus un prames. Katru gadu muzejs iesaistās akcijā “Satiec savu meistarību”, jo Baltinava ir pazīstama ar aušanas un adīšanas tradīcijām. Pēdējos gados aktuālākās tēma muzeja pētniecībā - Baltinavas pagasta izzūdošo ciemu māju un dzimtu apzināšana un Baltinavas pilskalnu izpēte sadarbībā ar vēstures pētniekiem. Piesaistot dažādu projektu finansējumu, tiek nodrošinātas attīstības iniciatīvas, kas pilnveido muzeja iespējas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un tūrisma piedāvājuma paplašināšanā.

Baltinavas muzejs 2024. gadā ir ieguvis rekonstruētu Baltinavas muzeja ēku, kas sniedz jaunas iespējas attīstīt muzeja piedāvājumu un uzlabot apmeklētāju pieredzi. Baltinavas muzeja telpu kopplatība 365 m².

Balvu Novada muzejs

Balvu Novada muzejs ir Ziemeļlatgales kultūras identitātes un vēstures centrs, kas, caur bagātīgu krājumu un inovatīvām interpretācijas metodēm, veicina novada kultūras mantojuma izpēti un pieejamību mūsdienu sabiedrībai. Apmeklētājiem ir iespēja iepazīties ar Ziemeļlatgales nemateriālā kultūras mantojuma

digitālo ekspozīciju (pamatekspozīcij izveidota 2013.2014.gadā), ekspozīciju par Ziemeļlatgali brīvības cīņās (izveidota 2019.gadā), kā arī daudzveidīgas mainīgās izstādes, pasākumus, darbnīcas, muzejpedagoģiskās programmas.

Rekonstruētā Balvu muižas klēts ēka kopš 2010. gada kalpo kā muzeja infrastruktūras pamats un nodrošina kvalitatīvu vidi kultūras saturam, lai gan ilgtermiņā nepieciešama jumta daļas renovācija. Muzeja ēka platība 1270 m².

Muzejā turpinās darbs pie jaunu ekspozīciju izstrādes – “Balvu simtgade”, kas sniegs visaptverošu ieskatu pilsētas attīstībā un industriālajā mantojumā, un “Balvu muižas vēsture”, kurai nepieciešama papildu finansējuma piesaiste dizaina un realizācijas posmiem.

Balvu novada muzeja rīcībā ir visapjomīgākais krājums, kas nodrošina plašas iespējas veidot daudzveidīgas, dažādām tēmām veltītas ekspozīcijas un izstādes no krājuma. Muzeja krājuma darba mērķis ir Ziemeļlatgales kultūras mantojuma saglabāšana, dokumentēšana, kā arī nodrošināt tā fizisku un digitālu pieejamību muzeja mērķauditorijai.

Viļakas muzejs

Muzejs regulāri organizē izstādes, pasākumus un muzejpedagoģiskās programmas, balstot saturu vēsturisko notikumu un vietējo kopienai nozīmīgu jubileju izpētē. Ekspozīciju piedāvājums aptver Viļakas un tās apkārtnes reliģisko, māksliniecisko un vēsturisko mantojumu, īpaši izceļot muižu, baznīcu, skolu, dabas, II pasaules kara, nacionālo partizānu, ebreju kultūrvēsturisko mantojumu un industriālā mantojuma vēsturi. Šobrīd notiek darbs pie jaunās muzeja ekspozīcijas “Senie laiki un viduslaiku Marienhauzena” izpēti un satura izstrādes, un tuvākajā laikā nepieciešams sagatavot un iesniegt projektus finansējuma piesaistei ekspozīcijas dizaina izveidei.

Viļakas muzejs īsteno sistemātisku materiālās kultūras mantojuma izpēti un saglabāšanu, dokumentējot Viļakas pilsētas un apkārtnes pagastu vēsturi. Muzejs piesaista finansējumu valsts nozīmes aizsargājamo pieminekļu saglabāšanai, mērķtiecīgi piesaistot finansējumu to izpēti un restaurācijas darbiem. Muzeja speciālisti nodrošina kvalitatīvu ekskursiju piedāvājumu, tostarp tematiskas ekskursijas pa Viļakas pilsētu un Stompaku purvu.

Lai nodrošinātu muzeja funkciju īstenošanu un piedāvājuma attīstību, muzejs sagatavo projektus un piesaista finansējumu jaunu ekspozīciju izveidei, vēstures izpēti un krājuma papildināšanai. Muzeja ēkas platība ir 315 m².

Svarīgi gan norādīt, ka Klosters iela 1 ēka nav pilnībā rekonstruēta, lai muzejs varētu sekmīgi attīstīties ilgtermiņā nepieciešams izstrādāt būvprojektu par bijušās klosters ēkas II kārtas rekonstrukciju. 2026.gadā plānots muzeja ekspozīcijas iekārtot renovētajā klosters ēkas daļā, nodrošinot kvalitatīvu muzeja krājuma saglabāšanu un ekspozīciju pieejamību.

Ontona Slišāna Upītes kultūrvēstures muzejs

Ontona Slišāna Upītes kultūrvēstures muzejs ir daļa no Nemateriālās kultūras mantojuma centra “Upīte”, kas no 2025.gada 1.decembra ir viens no metodiskajiem kultūras centriem Balvu novadā (izņemot Vispārējo latviešu dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības saglabāšanu, pieejamības un mērķtiecīgas izmantošanas jomu), līdz ar to ir paplašinātas nemateriālās kultūras mantojuma saglabāšanas tradīcijas Upītes kultūrtelpā (aušana, dejas, kulinārais mantojums u.c), Balvu novadā.

Ontona Slišāna Upītes kultūrvēstures muzeja centrālais pētniecības virziens ir Upītes kultūrtelpa, kuras dokumentēšana un interpretācija veido muzeja darbības pamatu. Muzejā sistemātiski tiek veikta nemateriālā kultūras mantojuma izpēte – pierakstītas vietējo iedzīvotāju atmiņas, dziesmas un tradīcijas, nodrošinot vērtīgas informācijas apkopošanu un saglabāšanu. Muzeja platība ir 269 m².

Lai pilnvērtīgi atspoguļotu šīs kultūrtelpas unikālo raksturu, nākotnē plānots izveidot interaktīvu pamatekspozīciju “Upītes kultūrtelpa”.

Upītes muzejs ir muzejs Balvu novadā, kurš saglabā latgalisko identitāti ar dažādu pasākumu programmām, pievēršot uzmanību tradīcijām, amatu pārmantojamībai, nemateriālajai kultūrai. Ja novada viesi grib iepazīt latgaliešu kultūru un identitāti, tad Upīte ir īstā vieta, kur to darīt ar īstu latgaliešu kolorītu - valoda, dziesmas, dejas, stāsti. Upīte ir Ziemeļlatgales atpazīstamības un kultūras identitātes simbols.

Vislielākais muzejs pēc platības ir Balvu Novada muzejs (ekspozīciju, izstāžu telpas – 500 m²; krājuma telpas – 274 m²; pārējās telpas – 496 m²), kurā strādā arī visvairāk darbinieki. Viļakas, Baltinavas un Upītes muzejiem telpu platība ir līdzīga un tajos vislabākajā stāvoklī ir arī infrastruktūra, jo ēkas ir renovētas. Samērā apmierinoša infrastruktūra ir Balvu Novada muzejam, izņemot jumtu, kuram nepieciešami steidzami remontdarbi - rekonstrukcijas laikā pieļauto kļūdu un laikapstākļu radīto bojājumu dēļ. Līdz ar jumta konstrukciju samērā sliktā stāvoklī ir arī ēkas ārējā fasāde, neatbilst Balvu novada saistošajiem noteikumiem Nr. 3/2024 “Par teritoriju kopšanu, ēku un būvju uzturēšanu Balvu novadā”. Vissliktākā infrastruktūra no visiem muzejiem ir Viļakas muzejam, kurš atrodas divās ēkās, Klosters iela 1 infrastruktūra ir laba/nav pilnībā pabeigta, bet Balvu iela 13 ēkā neapmierinoša.

Muzeja nosaukums	Baltinavas muzejs	Balvu Novada muzejs	Viļakas muzejs	Ontona Upītes kultūrvēstures muzejs	Slišana
Dibināšanas gads	1996	1989	2004	1994	
Akreditācija	2003	2002	2013	2020	
Ekspozīcijas	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> *Baltinavas pagasta vēstures lappuses; * Senie darba un sadzīves priekšmeti; * Latgales istaba; * Maslenku tragēdija - Latvijas tragēdija 1940.gada 15.jūnijs 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> *Ziemeļlatgales nemateriālais kultūras mantojums (etnogrāfija, folklorā un tradicionālā dziedāšana, prasmes, pilsētas vēsture) (pamatekspozīcijai ir 5 atsevišķas tematiskās sadaļas) *Ziemeļlatgale Latvijas neatkarībai (partizānu vēsture); *Ģenerāļa Valda Matīsa (1944-2010) piemiņas istaba 	<p>6</p> <ul style="list-style-type: none"> *Viļakas apkārtnes vēstures likločos; *Senie darba rīki un sadzīves priekšmeti; *Viļakas apkārtnes skolu vēsture; *Baltā istaba (religija); *Viļakas reliģisko draudžu vadītāji *Ed.Spravnikas Latvijas putnu olu kolekcija 	<p>Patstāvīgās ekspozīcijas nav - pēc muzeja rekonstrukcijas tiek gatavota.</p>	

Darbinieki (speciālisti)	Vadītājs-1 Izglītojošā darba un darba ar apmeklētājiem speciālists-1; Muzejpedagogs 0,15	Vadītājs-1, Galvenā krājuma glabātājs-1; Izglītojošā darba un darba ar apmeklētājiem vadītājs-1; Vēsturnieks-1; Ekspozīciju un izstāžu kurators-1; Dokumentu sistēmu vadītājs-1;	Muzeja vadītājs-1; Muzeja krājuma glabātājs-0,75	Muzeja vadītājs-0,7 Nemateriālās kultūras metodiķis – 0,2
Krājums	2542 vienības	25 401 vienības	3831 vienības	1500 vienības
Apmeklētāju skaits gadā	Vidēji ap 1900	Vidēji vairāk kā 5500	Virs 2000	Vidēji ap 2000
Nozīmīgākie pasākumi	*Satiec savu meistaruru *“Izbaudi ziemu Ziemeļlatgalē!” * Muzeju nakts	*Muzeju nakts *Ar Latvijas valstiskuma veidošanos saistītie pasākumi un atceres dienas	*2.marta Stompaku kauja *Muzeju nakts pasākums *Valsts un atceres pasākumi	*Latgales mēroga radošo darbu konkurss veltīts Ontonam Slišanam *2025. gadā uzsākata Folkloras gada skola *Regulārās muzejpedagogijas nodarbības – celu jostīņu aušana

13.tabula Balvu novada muzeju raksturojums

Balvu novada muzeju rādītāji (2023-2025)

Četri akreditētie muzeji – Baltinavas, Balvu Novada, Viļakas un **Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs** – kopā veido nozīmīgu kultūras un izglītības resursu reģionā. Muzeju krājumu sastāda 33 877 vienības, lielākā daļa atrodas Balvu Novada muzejā. Muzeji ir aktīvi izstāžu un pasākumu organizētāji, muzejos notiek novada un valsts mēroga pasākumi. Muzejiem ir cieša sadarbība ar skolēniem un citām kultūras organizācijām, it īpaši Balvu Novada un **Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs** muzejos. Muzeji aktīvi digitalizē muzeja krājuma priekšmetus, ar digitalizētiem priekšmetiem var iepazīties nmkk.lv muzeju kopkatalogā. Muzejiem tiek atbalstīti dažādi projekti, visbiežāk VKKF projektu konkursos, kā arī Konservācijas un restaurācijas programmā. Pētniecisko tēmu ir mazliet mazāk nekā citu rādītāju, jo cilvēku resurss ir ierobežots. Pētnieciskās tēmas bieži vien atspoguļojas muzeju ekspozīcijās, izstādēs, kā arī dažādos lasījumos. Apmeklējumu skaits muzejos ir labs, tas iekļaujas vispārējā tūrisma apritē. Visvairāk ekskursijas skaits vērojams Viļakā, jo Viļakā atrodas valsts nozīmes sakrālie, dabas un arhitektūras objekti, kā arī attīstīta ūdens uzņēmējdarbība. Tas sekmē tūristu pieplūdumu un ekskursiju pieprasījumu arī Viļakas muzejā. Vislielākais apmeklētāju skaits ir Balvu Novada muzejā un **Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs**.

Muzeja nosaukums	Krājuma vienību skaits	Izstāžu, pasākumu skaits	Ekskursiju skaits	Muz.ped. programmu skaits	Realizētie projekti	Apmeklētāju skaits	Digitalizētie priekšmeti	Pētnieciskās tēmas
Baltinavas muzejs	2798	62	81	29	2	3303	2246	10
Balvu Novada muzejs	25 623	90	150	209	2	18691	5679	73
Viļakas muzejs	3956	50	330	17	4	5717	2778	18
Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs	1500	58	185	144	8	6980	0	24
Kopā	33 877	260	746	399	16	34 691	10 703	125

14.tabula Balvu novada muzeju kopējie rādītāji (2023-2025)

Pasākumi Balvu novada muzejos

Laika posmā no 2023. līdz 2025. gadam Balvu novada akreditētajos muzejos organizēts atšķirīgs pasākumu skaits, ko būtiski ietekmē muzeju cilvēkresursi un infrastruktūra. Visvairāk pasākumu notikuši Balvu Novada muzejā, kur strādā lielākais darbinieku skaits un ir pieejami plašāki resursi. Turklāt Balvos atrodas vairāk izglītības iestāžu un ir lielāks iedzīvotāju skaits, kas palielina pasākumu pieprasījumu un apmeklētību. Muzejos, kuros strādā tikai divi speciālisti, pasākumu skaits ir ievērojami mazāks ierobežoto cilvēkresursu dēļ. Upītes un Baltinavas muzejos pasākumu apjoms ir līdzīgs, taču **Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures** muzejam priekšrocības dod tas, ka tas darbojas Nemateriālā kultūras mantojuma centra "Upīte" struktūrā, ļaujot piesaistīt papildu atbalstu no kultūras nama un bibliotēkas. Vismazāk pasākumu organizēts Viļakas muzejā, jo tā darbības fokuss šajā laika periodā vērsts uz ilgtermiņa projektiem – izstāžu, ekspozīciju attīstību un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu. Šie darbi prasa būtiskus sagatavošanas resursus un samazina iespējas rīkot biežus publiskos pasākumus. 2024.gadā Viļakas muzejā tika atklāta jauna ekspozīcija "Viļakas apkārtnē vēstures līkločos", kas stāsta par laika periodu Viļakā un tās apkārtnē no muižas laikiem līdz 1991.gadam.

Balvu novada akreditētie muzeji 2023.-2025. gadā kopā uzņēmuši 34 691 apmeklētāju un noorganizējuši 215 pasākumus, apliecinot to nozīmīgo lomu novada kultūras un tūrisma piedāvājumā. Visvairāk apmeklētāju piesaista Balvu Novada muzejs, kas piedāvā plašu ekspozīciju, digitālos risinājumus un aktīvi iesaistās izglītojošās aktivitātēs – muzejpedagoģijā, izstādēs, konferencēs un lekcijās.

Kopumā visos Balvu Novada akreditētajos muzejos redzama aktīva darbība kultūras mantojuma saglabāšanā, izglītošanā un sabiedrības iesaistē, lai gan cilvēkresursu kapacitāte un infrastruktūra vietām ierobežo piedāvājuma daudzveidību.

Muzejs	Pasākumu skaits 2023	Pasākumu skaits 2024	Pasākumu skaits 2025	Apmeklētāju skaits 2023	Apmeklētāju skaits 2024	Apmeklētāju skaits 2025.gadā
Baltinavas muzejs	16	21	8	1053	1178	1072
Balvu novada muzejs	29	28	33	6812	6246	5633
Viļakas muzejs	13	13	18	1944	1932	1841
Ontona Slišāna Upītes kultūrvēstures muzejs	19	17	17	2495	1860	2625
Kopā	77	62	76	12 304	11 216	11 171

15.tabula Balvu novada akreditēto muzeju pasākumu skaits (2023.-2025.gads)

Balvu novada pašvaldības vēsturiskās ekspozīcijas

Rugāju Tautas nama vēstures istaba:

Pētniecības virzieni: Rugāju vēstures istabas vislielāko vērtību veida pētniecībai- izglītības vēsture Rugāju un Bērzpils pagastos, reliģiskā dzīve un draudzes, deportācijas, kolhozu laiki Rugāju un Lazdukalna pagastos, pašdarbība un amatiermāksla, ebreju kopiena Rugājos un apkārtnē, vēstures pieminekļi, dzelzceļš, novadnieki.

Rugāju Vēstures istabai 2025. gadā nodotas 2 telpas renovētajā pagasta pārvaldes ēkā – kabinets un izstāžu zāle. Kurmenes 87 – Rugāju vidusskolas ēkā – paliek līdzšinējie divi kabineti, kur atradīsies krājuma telpa un pastāvīgās ekspozīcijas telpa.

Paredzēts iekārtot jaunu ekspozīciju „Senie Rugāji”. Līdz ar jauno telpu iegūšanu, paplašinoties, Rugāju Vēstures istabai paveras iespēja iegūt akreditēta muzeja statusu.

Vēstures istabas (muzejs): katru gadu rīko piemiņas pasākumus Barikāžu laikā, 25. martā, 14. jūnijā, 11. novembrī un tagad arī 2. martā, izstādes, piedalās akcijā „Satiec savu meistarul”,sadarbībā ar Rugāju Romas katoļu draudzi, organizē maija un psalmu dziedājumus, rīko atmiņu pēcpusdienas – tikšanās ar novadniekiem, organizē dzejas pasākumus,

Telpu platība 133 m². Telpu stāvoklis apmierinošs. Kopējais priekšmetu skaits ekspozīcijā aptuveni 1500 vienības. No 2023.gada-2025.gadam Rugāju vēstures istabas noorganizējušas 44 izstādes un pasākumus, novadījuši 27 ekskursijas, 29 muzejpedagoģiskās programmas, izpētījuši 25 vēsturiskās tēmas, un uzņēmuši 3001 apmeklētāju.

Tilžas vēstures istabas:

Tilžas Kultūras un vēstures nama vēstures istabas glabā un atspoguļo pagasta vēsturisko attīstību, nozīmīgus notikumus no 19.gs. līdz mūsdienām. **Krājumā atrodas 1388 vienības:** Tilžas pagasta iedzīvotāju dzīvesstāsti, apraksti par viņu darbu, tradīcijām un ieguldījums kopienas veidošanā.Dokumenti, fotogrāfijas, sadzīves priekšmeti un liecības, kas atklāj ikdienas dzīvi, izglītību, ticību un kultūras tradīcijas Tilžas pagastā.Lauksaimniecības, amatniecības darba rīki, sadzīves priekšmeti, kas parāda, kā cilvēki dzīvojuši, strādājuši un pielāgojušies laikmeta pārmaiņām.Fotogrāfijas un informācija par Tilžas pagasta nozīmīgām

vietām, ēkām un objektiem, kas veido pagasta neatkārtojamo raksturu un piederības sajūtu.

Vēstures istabas piedāvā ekskursijas pa Tilžas ciemu un četriem dievnamiem, pastāvīgās ekspozīcijas aplūkošanu (amatniecība un lauksaimniecības darba rīki, Tilžas tautas tērps, dažādi rokdarbi, padomju laika mācību tehniskie līdzekļi u.c.). Muzeju nakts ietvaros piedāvājam piena seperēšanu, kāpostu skābēšanu, smilšu mīklas cepumu gatavošanu un citu seno amatu prasmju iepazīšanu. Organizē velobraucienus, pārgājienus, izstādes. Pētniecības darbs vēstures istabās koncentrējas uz vietējās vēstures, kultūras un dzīvesveida izpēti, analizējot dokumentus, fotogrāfijas, priekšmetus un iedzīvotāju stāstus, lai izprastu pagasta attīstību un nodotu zināšanas jaunajām paaudzēm.

Laika posmā no 2023.gada līdz 2025.gadam Tilžas vēstures istabas noorganizējušas 7 izstādes un pasākumus, novadījuši 5 ekskursijas, bijušas 2 muzejpedagoģiskās programmas, un uzņēmuši 130 apmeklētājus.

Viļakas kultūras nama struktūrvienība kultūrvēsturiska lauku sēta “Vēršukalns”:

Ja vēlaties aizmirst ikdienas steigu un stresu, nogaršot lauku sviestu un ievārījumu kopā ar tikko izceptu baltmaizi un lauku zupu, iepazīt Susāju pagasta iedzīvotāju dvēseles bagātību un dziļumu, piedalīties jau tradicionālos pasākumos un latviešu tautas svētkos, to visu atradīsiet sakoptā un laukiem raksturīgā vidē Kultūrvēsturiskā lauku sētā! Unikāli eksponāti: Susāju pagasta meistaruru tekstilijas un keramika.

Balvu novada akreditētie muzeji un pašvaldības ekspozīcijas veido daudzveidīgu un savstarpēji papildinošu kultūras institūciju kopumu, kurā katrs akreditēts muzejs un vēstures istabas darbojas savā specializācijā, pētot un interpretējot konkrētās vietas un apkārtnes vēsturi. Baltinavas, Balvu Novada un **Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs** aptver gan materiālā, gan nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, savukārt Viļakas muzejs koncentrējas uz materiālajām vēsturiskajām liecībām. Visos akreditētajos muzejos krājums tiek regulāri papildināts, vienlaikus pieaugot prasībām pēc atbilstošām krājuma glabātavām, kas atbilst normatīvajiem standartiem. Pašvaldības ekspozīcijas pēta un saglabā vēsturi par Rugāju, Tilžas, Lazdukalna, Bērzpils un Krišjāņu pagastiem. Rugājos un Tilžā notiek vairāki pasākumi, tiek organizētas izstādes, tiek veikta vēstures pētniecība, organizētas muzejpedagoģiskās programmas.

2.10. KULTŪRAS PIEMINEKĻI BALVU NOVADĀ

Valsts aizsargājamie kultūrvēstures pieminekļi saglabājami, konservējami un restaurējami. Tas paver iespējas gan tūrisma attīstībai, gan muzeja krājuma papildināšanai un jaunu ekspozīciju plānošanai. Balvu novadā atrodas 158 Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, kas iedalās 3 lielās grupās: valsts nozīmes, reģiona nozīmes un vietējās nozīmes, kas sīkāk iedalās arheoloģijā, arhitektūrā, mākslā un vēsturiska piemiņas vietā.

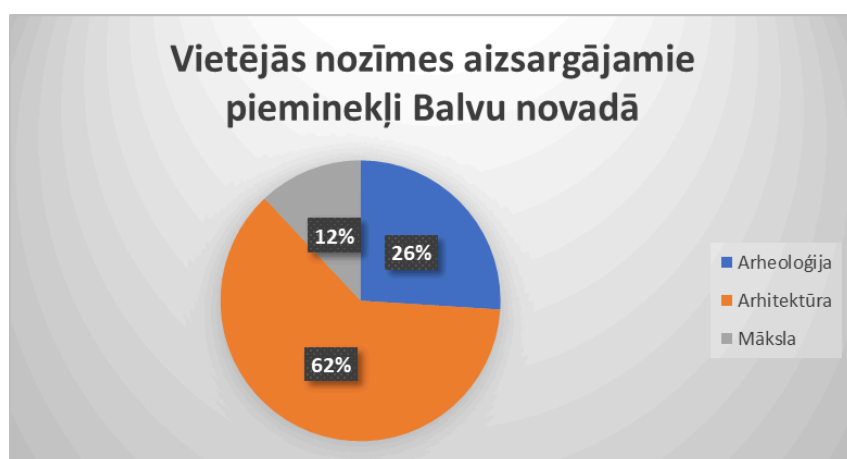
Nosaukums	Valsts nozīmes pieminekļi	Reģiona nozīmes pieminekļi	Vietējās nozīmes pieminekļi	Kopā
Pilsdrupas	1	-	-	1
Baznīcas	1	8	7	16
Pilskalni	5	4	-	9
Senkapi	12	26	7	45
Viduslaiku kapsētas	-	5	6	11
Pils	1	-	-	1
Apmetnes	6	1	-	7

Mākslas priekšmeti	11	14	7	32
Vēsturiska notikumu vieta	1	-	-	1
Ēkas	-	2	15	17
Sētu grupas	-	1	4	5
Muižas apbūves	-	1	2	3
Kapličas	-	1	5	6
Muižu parki	-	-	2	2
Kulta vietas	-	-	2	2
Kopā	38	63	57	158

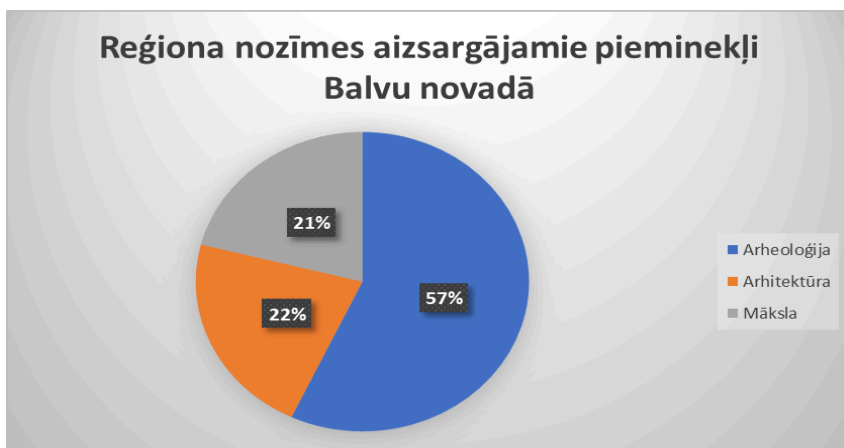
16.tabula.Valsts aizsargājami pieminekļi Balvu novadā

Valsts aizsargājami kultūras pieminekļi un to attīstība, infrastruktūras uzlabošana var labvēlīgi ietekmēt gan jaunu muzeja ekspozīciju veidošanu, gan iekļaut tos apskati tūrisma maršrutos. Sakārtojot infrastruktūru, kur tas iespējams, var tikt attīstīts dabas un kultūrvēsturiskais tūrisms, kā, piemērs, Ičas akmens laikmeta apmetne Bērzpīlī, Viļakas viduslaiku pils, Viļakas katoļu baznīca, Rekovas dzirnavas, Pilskalni Baltinavas pagastā u.c. Apskatot pieminekļus, tos var iedalīt dažādos hronoloģiskajos ietvaros.

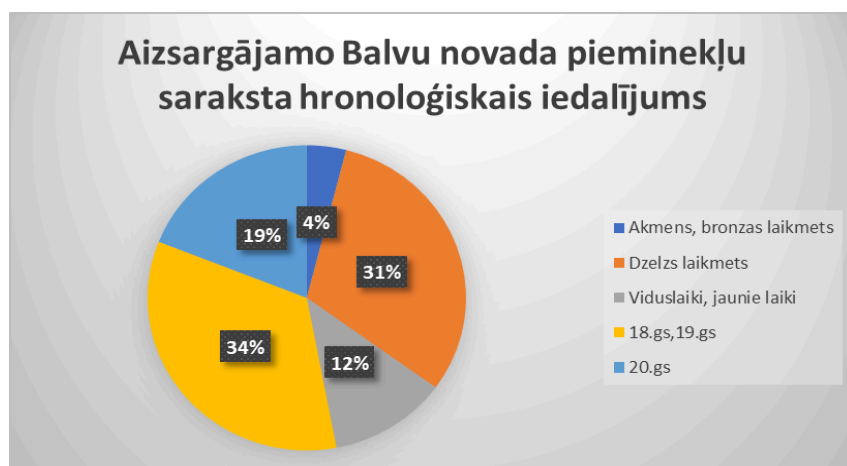
Visvairāk valsts aizsargājamo pieminekļu sarakstā ir arheoloģija, ko pamatā sastāda akmens un dzelzs laikmeta objekti, tad seko viduslaiku kapsētas. Akmens laikmeta objekti raksturīgi Bērzpils, Lazdukalna un Rugāju pagastam. Dzelzs laikmeta objekti un viduslaiku pieminekļi ir sastopami visā Balvu novadā. 28% no valsts aizsargājamiem pieminekļiem sastāda mākslas priekšmeti, kuri pamata atrodas kādā no baznīcām (ērģeles, kausi, skulptūras, altārglezņas utt.). 6 % ir veltīti arhitektūrai, tie atrodas Viļakā- Viļakas viduslaiku pilsdrupas un Viļakas katoļu baznīca. Ir tikai viens piemineklis ar vēsturisku nozīmi, tas atrodas Balvos- Piemineklis Latgales partizānu pulka karavīriem Balvos (Staņislavs).

Visvairāk no vietējās nozīmes pieminekļiem tiek aizsargāta arhitektūra, tad seko arheoloģija un māksla. Starp arhitektūras pieminekļiem ir gan muižu apbūve, skolas, dzirnavas, baznīcas, kapličas, sētu grupas u.c. Starp arheoloģijas pieminekļiem ir viduslaiku kapsētas, kulta vietas un dzelzs laikmeta objekti.

Starp reģiona nozīmes aizsargājamiem pieminekļiem pamatā ir arheoloģija, arhitektūra un māksla. Starp arheoloģijas pieminekļiem ir pilskalni, senkapi, kapsētas. Arhitektūrā- baznīcas, muižas celtnes, sētu grupas, baznīcas mājas.

Balvu novadā visvairāk ir 18.-19.gs arhitektūras pieminekļu - muižas ēkas, parki, baznīcas, sētu grupas, kapliņas, skolas, mākslas priekšmeti u.c., tad seko daudz dzelzs laikmeta objektu, kas pamatā saistās ar seno latgaļu kultūru, materiālās liecības glabājas pilskalnos un senkapos. 20.gs objekti aizņem 19%, tās ir gan baznīcas, gan ēkas, skolas u.c. Viduslaiki un jaunie laiki aizņem 12% no visiem pieminekļiem, tie saistās ar senkapiem un kapsētām, kā arī Viļakas viduslaiku pili. Vismazāk ir akmens un bronzas laika pieminekļu, tie visi koncentrējās Bērzpils, Lazdukalna un Rugāju pagastos.

2023. gadā izstrādāts un apstiprināts Balvu muižas apbūves un tai pieguļošo teritoriju apstādījumu un publisko ārtelpu attīstības tematiskais plānojums, kurā noteiktas vispārējās vadlīnijas Balvu muižas apbūves un pieguļošo teritoriju apstādījumu un publisko ārtelpu attīstībai, ietverot muižas apbūves vēsturisko apstādījumu kompozīciju (skatu līnijas, skatu punkti, stādījumu rindas, grupas, sortiments, daudzpakāpju stādījumi, u.c.) atjaunošanas priekšlikumus, kā arī definētas prasības pieguļošo teritoriju vienotas apstādījumu struktūras veidošanai apbūvē un ielu telpā.

Tematiskā plānojuma īstenošana sniegs būtisku ieguldījumu Balvu pilsētas kultūrvides kvalitātes, tūrisma piedāvājuma un ekonomiskās aktivitātes attīstībā. No kultūras un tūrisma perspektīvas sakārtota un estētiski augstvērtīga muižas teritorija veidos vienu no nozīmīgākajiem pilsētas identitātes balstiem. Tā veicinās jaunu kultūras pasākumu, brīvdabas aktivitāšu un interpretācijas programmu attīstību vēsturiskā vidē, palielinot apmeklētāju plūsmu. Augstāka apmeklētība savukārt sniegs pozitīvu ietekmi vietējai ekonomikai – viesmīlības, pakalpojumu un mazumtirdzniecības sektoros.

2.11. PRIVĀTIE MUZEJI UN EKSPOZĪCIJAS BALVU NOVADĀ

1. Ekspozīcija “**Abrenes istabas**”. ekspozīcijas par Viļakas pilsētu, tuvāko apkārtni, kas aptver laika periodu no 1920. līdz 1960. gadam, kad Viļaka ietilpa Jaunlatgales, Abrenes apriņķī. “Abrenes istabās” vairākas dažādu laiku stilistikā iekārtotas telpas, kas ļauj iztēloties dzīvi padomju laikā, iepazīt dažādus sadzīves priekšmetus un iejusties tirgotāja lomā. 2023. gadā izveidota vēl viena tematiska ekspozīcijas telpa – par militāro mantojumu Ziemeļlatgalē.
2. Pasaules leļļu ekspozīcija Viļakā. Evitas Zarembas-Krīgeres leļļu kolekcija “**Pasaules leļļu ekspozīcija “60 minūtēs apkārt zemeslodei”**”. Kolekcijā vairāk kā 1700 lelles dažādu tautu tradicionālajos tērpos un suvenīrlalles no vairāk nekā 135 pasaules valstīm, visiem kontinentiem. Tāpat izstādē skatāmas arī dažas lelles, kas veltītas vēsturiskām personībām. Kolekcija tiek nepārtraukti papildināta.
3. **Egļavas mežniecības muzejs**. Kolekcijā var aplūkot pilnu meža ciklu no koku sēklām līdz gataviem izstrādājumiem no koka. Meža atjaunošanas, kopšanas, izstrādes darba rīkus, kā arī mežsarga darbam vajadzīgos instrumentus. Pārsteidzoši daudzveidīga ir mūsu mežos augošo koku koksne. Aplūkojama kukaiņu kolekcija. Interesentiem aplūkojama pirmskara laikā un pēckara laikā izdotā zinātniskā un populāra literatūra par mežsaimniecības jautājumiem.
4. Senlietu un motociklu kolekcija “**Cīruliši**”. Kolekcija izvietota saimniecības “Cīruliši” ēku kompleksā, kur dažas ēkas vēl ir saglabājušās no senā Tepeniņas ciema jeb sādžas laikiem. Šeit apskatāma 20.gs sākumā būvēta, atjaunotā klēts, kurā ir izvietota interesanta un daudzveidīga darbarīku un sadzīves priekšmetu kolekcija; 19.gs beigās celtā dzīvojamā ēka, kurā apskatāmas dažādas senas mēbeles un daudzi citi interjera priekšmeti. Divās atsevišķās garāžās var apskatīt kopumā ap 40 dažādus retro mopēdus un motociklus, kuri ražoti no 20.gs 40-tajiem līdz 90-tajiem gadiem. Kolekcijas apmeklētājiem ir iespēja arī izvizināties motociklos ar blakusvāģi (var izvēlēties braukt ar IŽU VAI JAWIŅU). Kolekcija papildināta ar žigulīti, ar kuru var pavizināties. Atjaunota arī melnā pirtiņa. Piedāvājumā tematiska ekskursija pa Tepeniņas valni, ar interesantu kolekcijas īpašnieka Dzintara Dvinska stāstījumu par septiņiem Tepeniņas kalniem un to nosaukumiem, ceļš vijās gar Vjadu pa upes stāvkrastu līdz pat Mitrakalnam.
5. **Annas Āzes meža muzejs**. Meža muzejā ir iespēja iepazīties ar dzīvnieku un putnu izbāzeņiem, dzīvnieku ādām un pārnadžu ragiem, kurus muzeja saimniece – mežzine Anna Āze, ir vākusi un izstādījusi no 1987. gada. Muzejā atrodas pašas rūpīgi vāktās grāmatas un dažādi bukleti par mežiem, kā arī viņa pati ir uzrakstījusi vairākas grāmatas par mežu, meža lietām un medībām. Par mežkopju dzīvi un darbu liecina senie un mūsdienīgie mežsargu darbarīki, zīmotnes, formas tērpi, telefoni un rācījas, fotogrāfija.
6. **Stacija “Balvi”** ir nozīmīga industriāla mantojuma vieta Balvu novada Kubulu pagastā. Objektā tiek nodrošinātas gida vadītās ekskursijas, kā arī stacija “Balvi” regulāri iesaistās reģionāla un nacionāla mēroga kultūras pasākumos. Tiek īstenots darbs pie dažādu projektu un un programmu izstrādes un apguves, ar mērķi tuvākajā laikā paplašināt piedāvājumu un stiprināt stacijas “Balvi” kā kultūras tūrisma objektu attīstību.

Avots: visit.balvi.lv

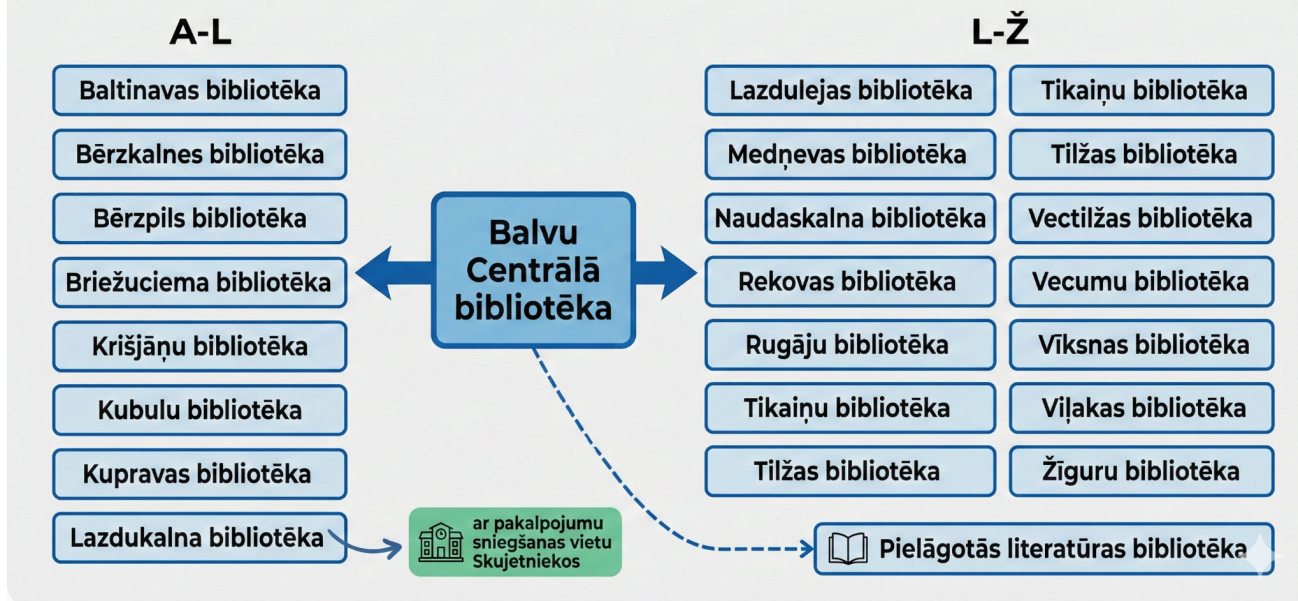
2.12. BALVU NOVADA BIBLIOTĒKAS

Balvu Centrālā bibliotēka ir Balvu novada pašvaldības kultūras, izglītības un informācijas iestāde, kas veic pasaules kultūras mantojuma iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu uzkrāšanu, sistematizēšanu, katalogizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu, kā arī nodrošina tajā esošās informācijas publisku pieejamību un tās izmantošanu.

Balvu novadā darbojas 34 bibliotēkas: 23 publiskās bibliotēkas un 11 izglītības iestāžu bibliotēkas. Balvu Centrālā bibliotēka (BCB) veic reģiona galvenās bibliotēkas funkcijas 21 BCB struktūrvienībai un Upītes bibliotēkai – Nemateriālā kultūras centra “Upīte” struktūrvienībai.

Publiskās bibliotēkas Balvu novadā darbojas pēc centralizētā modeļa. Skolu bibliotēkas ir apvienotas metodiskajā apvienībā Balvu Valsts ģimnāzijas vadībā un atrodas Balvu novada Izglītības pārvaldes kontrolē un pārraudzībā. Balvu Centrālā bibliotēka sniedz konsultatīva rakstura pakalpojumus. Visas Balvu novada publiskās bibliotēkas ir akreditētas.

Balvu Centrālās bibliotēkas struktūrvienības

	2023	2024	2025*
Aktīvo lietotāju skaits	6483	6374	5123*
Bibliotēkas apmeklējums	96090	96808	58718*
Izsniegums	280655	226142	126677*

17.tabula Balvu Centrālās bibliotēkas ar struktūrvienībām darbības kopprādītāji

*dati uz 01.12.2025.

Bibliotēkas misija ir satvināt personību (bibliotēkas apmeklētāju) un zināšanas ar mērķi radīt intelektuālu, ekonomisku un sociālu labumu. Bibliotēka veic informācijas, izglītības un izklaides, sabiedrības centra, cilvēcisko kontaktu tīkla veidošanas funkcijas.

Bibliotēkas attīstības mērķis ir nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu un sabiedrības vajadzībām atbilstošu bibliotēkas darbību, sekmējot daudzveidīgu resursu un pakalpojumu pieejamību kultūras, izglītības, pētniecības, informācijas un komunikācijas nolūkos.

Bibliotēkas izaicinājumi ir īstenot savus mērķus un uzdevumus, ņemot vērā, ka esam iedzīvotāju skaita ziņā sarūkošs novads Latvijas austrumu pierobežā, kurā vāji attīstīta uzņēmējdarbība un ir zema iedzīvotāju līdzdalība, bet augstas attīstības ambīcijas.

Bibliotēkas galvenie uzdevumi:

- Nodrošināt kvalitatīvus informācijas, izglītības un kultūras pakalpojumus visai sabiedrībai.
- Garantēt brīvu un vienlīdzīgu piekļuvi krājumiem, internetam un e-resursiem.
- Attīstīt iedzīvotāju informācijpratību un digitālās prasmes.

- Sadarboties ar citām bibliotēkām un veikt klientu apkalpošanas centra funkcijas.

BEZMAKSAS PAKALPOJUMI	MAKSAS PAKALPOJUMI
Reģistrācija, lasītāja karte. Grāmatu/žurnālu izsniegšana, rezervēšana, termiņu pagarināšana (arī attālināti). Bibliomāts, nodošanas kaste, piegāde mājās Balvu pilsētā. Datori, internets, Wi-Fi. Piekļuve datubāzēm, e-grāmatām, elektroniskajiem katalogiem. Uzziņas un konsultācijas. Pasākumi, izstādes, galda spēles. Ekskursijas un mācības (datori, e-pakalpojumi). Nodarbības skolām. Starpbibliotēku abonements (pasta izmaksas sedz klients).	Kopēšana, izdrukas un skenēšana (no bibliotēkas vai klienta materiāliem). Laminēšana un brošēšana (no bibliotēkas vai klienta materiāliem). Paplašinātas uzziņas. Starpbibliotēku abonementa izmantošana. Telpu noma.

18.tabula Balvu Centrālās bibliotēkas pakalpojumi

Secinājumi

1. Bibliotēkas ir nozīmīgi izglītības, kultūras, informācijas un kopienas centri.
2. Tās būtiski veicina digitālo iekļaušanu un palīdz iedzīvotājiem izmantot e-pakalpojumus.
3. Balvu novada bibliotēkas nodrošina vienlīdzīgu pakalpojumu pieejamību visā teritorijā, arī attālākos pagastos.
4. Attīstību ierobežo novecojoša infrastruktūra, kas prasa modernizāciju.
5. Bibliotēkāju profesionālā pilnveide, īpaši digitālajās un projektu prasmēs, ir būtiska kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanai.
6. Bibliotēkas nozīmīgi veicina kultūras mantojuma saglabāšanu un pieejamību.
7. Valsts un pašvaldību klientu apkalpošanas centri bibliotēkās paplašina iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu klāstu.
8. Bibliotēkas ir būtiska novada kultūras stratēģijas daļa, kam nepieciešams stratēģisks atbalsts infrastruktūras uzlabošanai, digitalizācijai un personāla attīstībai.

2.13. KULTŪRAS NOZARES FINANSĒJUMS BALVU NOVADĀ

Balvu novada kultūras nozarei kopējais finansējums 2023. gadā sasniedza 1,802,964 EUR, bet 2024. gadā – 1,006,802 EUR, kas norāda uz būtisku budžeta samazinājumu. Lielākā izdevumu daļa abos gados ir saistīta ar kultūras iestāžu ikdienas uzturēšanu, savukārt kapitālieguldījumi veido nelielu, bet pieaugošu daļu.

Stabilākais finansējuma saņēmējs ir Balvu Centrālā bibliotēka ar filiālēm, kam seko Balvu Kultūras un atpūtas centrs, atbilstoši šo iestāžu mērogam un funkciju apjomam. Mazākajās institūcijās – Baltinavas, Viļakas muzejos un NKMC “Upīte” – finansējuma īpatsvars ir ievērojami mazāks, kas atspoguļo gan infrastruktūras apjomu, gan cilvēkresursu kapacitāti.

Muzeja nosaukums	Apstiprināts 2023 (EUR)	Izpilde 2023 (EUR)	Apstiprināts 2024 (EUR)	Izpilde 2024 (EUR)	Apstiprināts 2025 (EUR)
Baltinavas muzejs	53820	48594	54861	52850	50 668
Balvu Novada muzejs	134974	141049	130554	127333	146 603
Viļakas muzejs	44 813	32 597	45 305	45 193	49 841
Ontona Slišana Upītes kultūrvēstures muzejs	9 064	9 648	10 661	8 319	10 150

19.tabula Finansiālie rādītāji akreditētajos muzejos

Finansējums	Balvu Centrālā bibliotēka ar filiāļiem	Balvu novada muzejs	Baltinavas muzejs	Viļakas muzejs	Balvu kultūras un atpūtas centrs (t.sk. Naudaskalna Tautas nams; Kubulu Kultūras nams; Vīksnas Tautas nams; Tilžas Kultūras un vēstures nams; Vectilžas Sporta un atpūtas centrs; Bērziņš Saieta nams; Krišjāņu Tautas nams, Rugāju Tautas nams, Lazduklana Saieta nams)	Viļakas kultūras nams (t.sk. Briežuciema tautas nams, Lazdulejas Saieta nams, Baltinavas Kultūras nams, Medņevas Tautas nams, Šķilbēnu pagasta kultūras centrs "Rekova", Žīguru Kultūras nams)	NMKC "Upīte" (t.sk. Tautas nams, Muzejs, Bibliotēka)	Pavisam kopā, Eur
Uzturēšanas izdevumi (EUR)	514,559	141,042	48,834	40,592	619,059	340,180	74,973	1,779,239
Kapitālie ieguldījumi (EUR)	21,915	0	0	0	0	0	1,810	23,725
KOPĀ 2023.gadā (EUR)	536,474	141,042	48,834	40,592	619,059	340,180	76,783	1,802,964
Uzturēšanas izdevumi (EUR)	475,596	127,331	53,805	45,194	602,258	318,253	81,762	1,002,273
Kapitālie ieguldījumi (EUR)	24,379	0	25	0	3,032	975	522	4,529
KOPĀ 2024.gadā (EUR)	499,975	127,331	53,830	45,194	605,290	319,228	82,284	1,006,802

20.tabula Finansiālie rādītāji balvu novada Centrālajā bibliotēkā un tās struktūrvienībās

Kopumā finansējuma dati rāda, ka budžeta struktūras fokuss saglabājas uz pamatfunkciju nodrošināšanu un kapitālieguldījumu apjoms ir nepietiekams, lai ilgtermiņā sekmētu infrastruktūras attīstību kultūras iestādēs. Mazākās iestādes darbojas ar ierobežotiem resursiem, kas ietekmē piedāvājuma daudzveidību un arī būtiskas attīstības iespējas. Līdz ar to ir nepieciešams meklēt papildu finansējuma avotus, īpaši infrastruktūras uzturēšanai, ekspozīciju modernizācijas projektiem, kā arī dažādu citu kultūras nozares attīstības projektu īstenošanai, lai nodrošinātu stratēģijā izvirzīto mērķu ilgtspējīgu sasniegšanu.

3. KULTŪRIZGLĪTĪBA

Kultūrizglītība Balvu novadā ir būtiska kultūras ekosistēmas sastāvdaļa, kas nodrošina bērniem un jauniešiem iespēju apgūt profesionālās ievirzes programmas mūzikā un mākslā, attīstot radošās spējas, estētisko izpratni un kultūras kompetences. Līdz 2024. gada 31. jūlijam kultūrizglītību novadā nodrošināja četras profesionālās ievirzes izglītības iestādes – Balvu Mūzikas skola, Balvu Mākslas skola, Baltinavas Mūzikas un mākslas skola un Viļakas Mūzikas un mākslas skola. Balvu novada domes lēmuma rezultātā divas izglītības iestādes tika likvidētas un pievienotas Balvu Mūzikas skolai un Balvu Mākslas skolai, nodrošinot pakalpojumu pieejamību arī Baltinavā un Viļakā kā struktūrvienībās.

Šobrīd kultūrizglītību novadā nodrošina Balvu Mūzikas skola un Balvu Mākslas skola ar teritoriālajām struktūrvienībām, kas ļauj saglabāt pakalpojumu pieejamību plašā novada teritorijā. Profesionālās ievirzes programmas veicina bērnu un jauniešu radošo pašizpaušmi, nodrošina kvalitatīvu sagatavotību turpmākai profesionālai izglītībai un bagātina novada kultūras dzīvi, sniedzot koncertus, izstādes un piedaloties pasākumos.

Pēdējos trīs gados audzēkņu skaits gan mūzikas, gan mākslas programmās ir tendēts samazināties, kas saistīts ar demogrāfisko situāciju, iedzīvotāju mobilitāti un konkurenci no interešu izglītības piedāvājuma. Tas rada nepieciešamību skolu darbībā ieviest elastīgākus mācību modeļus, mūsdienīgu saturu un tehnisko nodrošinājumu, kā arī stiprināt sadarbību ar vispārējās izglītības iestādēm un kultūras centriem.

Iestāde	2023. / 2024.m.g.		2024. / 2025.m.g.	
	Programmu skaits	Audzēkņu skaits	Programmu skaits	Audzēkņu skaits
Balvu Mūzikas skola	12	230	18	321
Balvu Mākslas skola	1	151	4	214
Baltinavas Mūzikas un mākslas skola	7	90		
Viļakas Mūzikas un mākslas skola	7	77		
Kopā	27	548	22	535

21.tabula Profesionālās ievirzes izglītības izglītības programmu un audzēkņu skaits

Kultūrizglītība mūzikas jomā Balvu Mūzikas skolā

Kultūrizglītību mūzikas jomā Balvu novadā nodrošina Balvu Mūzikas skola, kas īsteno programmas piecās vietās – Balvos, Viļakā, Baltinavā, Rekovā un Rugājos. Šāds pārklājums nodrošina mūzikas izglītības pieejamību visā novadā, īpaši lauku teritorijās.

Skola piedāvā dažādu instrumentu apguvi, ansambļu un kolektīvās muzicēšanas iespējas, aktīvi iesaistās novada kultūras pasākumos un veido koncertdzīvi. Audzēkņu skaits ir stabils, taču ar pakāpenisku samazināšanās tendenci, ko ietekmē demogrāfiskā situācija.

Mūzikas izglītības kvalitāti ietekmē nepieciešamība modernizēt instrumentus, mācību telpas un aprīkojumu, kā arī nodrošināt pedagogu profesionālo pilnveidi un jaunu speciālistu piesaisti. Neskatoties uz izaicinājumiem, Balvu Mūzikas skola ir būtisks kultūrizglītības un kultūras dzīves centrs novadā.

Iestāde	2024. / 2025.m.g.		2025. / 2026.m.g.	
	Programmu skaits	Audzēkņu skaits	Programmu skaits	Audzēkņu skaits
Balvu Mūzikas skola- programmu īstenošanas vietā Balvos	12	210	12	218
-programmu īstenošanas vietā Viļakā	7	42	7	32
-programmu īstenošanas vietā Baltinavā	4	30	4	32
-programmu īstenošanas vietā Rekovā	5	24	5	29
-programmu īstenošanas vietā Rugājos	1	15	1	14
Kopā profesionālajā ievirzē mūzikā:	12	321	12	325

22.tabula Profesionālās ievirzes izglītības mūzikā interešu izglītības programmu un audzēkņu skaits

Kultūrizglītība mākslas jomā Balvu Mākslas skolā

Balvu Mākslas skola ir Balvu novada domes dibināta profesionālās ievirzes izglītības iestāde, kas kopš 1994. gada nodrošina kvalitatīvu un ilgtspējīgu kultūrizglītību mākslas jomā. Skola īsteno akreditētas profesionālās ievirzes izglītības programmas vizuāli plastiskajā mākslā, kā arī interešu izglītības un pedagogu profesionālās pilnveides programmas, veicinot daudzpusīgu kultūrvides attīstību reģionā.

2024./2025. mācību gadā Balvu Mākslas skola kļuvusi par kultūrizglītības centru ar trīs programmu īstenošanas vietām – Balvos, Viļakā un Baltinavā, pievienojoties izglītojamajiem no Viļakas un Baltinavas Mūzikas un mākslas skolām. Šis apvienošanās process ir veicinājis spēcīgāku kopienas kultūrtelpu un nodrošinājis bērniem un jauniešiem plašākas iespējas apgūt mākslas pamatus tuvāk dzīvesvietai.

Mācību saturs tiek īstenots atbilstoši noteiktajam pārejas posmam uz jaunajām profesionālās ievirzes izglītības programmām, nodrošinot to aktualitāti un atbilstību mūsdienu kultūrizglītības standartiem.

Iestāde	2023. / 2024. m.g.		2024. / 2025. m.g.		2025. / 2026. m.g.	
	Programmu skaits	Audzēkņu skaits	Programmu skaits	Audzēkņu skaits	Programmu skaits	Audzēkņu skaits
Balvu Mākslas skola	Digitālā zīmēšana Filcēšana Keramika	6 12 10	Keramika Filcēšana Kokapstrāde	10 9 12	Kokapstrāde Filcēšana Studija Māla darbnīca Mākslas izpausmes akadēmija Animācija.Video. Montāža.	7 4 6 7 2 9
Kopā:	3	28	3	31	6	35

23.tabula Audzēkņu un programmu skaits Balvu Mākslas skolā

Balvu Mākslas skola nodrošina vidi, kurā izglītojamie attīsta vizuālās pašizpaušmes prasmes, radošo domāšanu, estētisko izpratni un praktiskas darba iemaņas dažādās mākslas jomās – zīmēšanā, gleznošanā, kompozīcijā, tēlniecībā, grafikas tehnikās u.c. Kultūrizglītība šeit tiek īstenota gan profesionāli, gan pedagoģiski atbildīgi, sniedzot skolēniem iespēju izprast mākslu kā būtisku kultūras sastāvdaļu un personīgās izaugsmes resursu.

Kultūrizglītības iestādes novadā turpina pildīt nozīmīgu lomu radošo talantu attīstīšanā, kultūrvides veidošanā un kultūras pieejamības nodrošināšanā. Tās ir neatņemama kopienas kultūras dzīves sastāvdaļa un sniedz ieguldījumu novada identitātes stiprināšanā. Turpmākajā attīstībā svarīgi ir nodrošināt ilgtspējīgu infrastruktūru, modernu aprīkojumu, pedagogu profesionālo izaugsmi un mērķtiecīgu darbu pie jaunu audzēkņu piesaistes.

4. TŪRISMS BALVU NOVADĀ

Balvu novada kultūras un tūrisma stratēģija 2026.-2030. gadam sadaļa par tūrisma nozari, gatavota, pamatojoties uz 2023. gadā SIA “Nocticus”, Dr.geogr. Andra Klepera veikto **pētījumu “Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā”**. Veiktā pētījuma mērķis bija padziļināti izprast iespējas Balvu novada stratēģiskai virzīšanai starptautiskā tūrisma aprītē. Tās laikā tika veiktas tūrisma pakalpojumu sniedzēju padziļinātas intervijas, plānošanas dokumentu izpēte, vienlaikus identificējot turpmākos attīstības virzienus, mērķus un prioritātes laika periodā līdz 2028. gadam. Tūrisma attīstība Balvu novadā nav tikai ekonomiskas dabas jautājums - tā attīstība ir cieši saistīta ar novada pievilcību, spēju nodrošināt kvalitatīvus dzīves apstākļus un rekreācijas iespējas vietējām kopienām, kā arī palīdz attīstīt uzņēmējdarbību.

Esošās situācijas raksturojums - resursi un tūrisma piedāvājums

Balvu novads kopš 2015.gada reģionālā un nacionālā līmenī tiek pozicionēts kā vienots Ziemeļlatgales tūrisma galamērķis, sadarbojoties gan ar tūrisma pakalpojumu sniedzējiem Balvu novadā un Ludzas novada Kārsavas apkārtnē, gan savstarpēji novadu pašvaldību tūrisma speciālistu sadarbībā. Stratēģiskais pamatojums šāda lokāla galamērķa pozicionējumam formulēts “Tūrisma mārketinga koncepcijā Latgales reģiona tūrisma pakalpojumu sniedzējiem”¹, kas izriet no A.Klepera, SIA Nocticus, apkopotajiem datiem, ka divas lielākās reģiona pilsētas (Daugavpils un Rēzekne) piesaista aptuveni pusi no visiem Latgales ceļotājiem:

“Latgalei kopumā uzdevums ir panākt lielāku mobilitāti no pilsētas uz laukiem un izmantot tā saukto “tūrisma vārtu” pieeju, ka liela daļa lauku tūrisma piedāvājuma tiek saistīti kopā ar tuvāko pilsētu kā izejas punktu uz konkrētajām vietām. Ņemot vērā attālumus, Latgales tūrisma piedāvājumu no lokālo galamērķu viedokļa vieglāk piedāvāt trīs vienībās: Ziemeļlatgales (ar Balviem kā lielāko centru), Rēzeknes-Ludzas + Rāznas nacionālā parka un Dienvidlatgales (Daugavpils-Krāslavas) ietvaros. Šādas robežas nav stingri noteiktas (un svarīgi ir arī tematiski visu Latgali aptveroši piedāvājumi), bet tas ļauj arī uzrunāt novadam lojālos klientus vairākkārt, kuri citādi atliek braucienu, uzskatot, ka Latgalē jau nesen ir būs, bet iespējams, ka ceļojums ietvēris tikai Dienvidlatgali. Pieeja ar kompleksu lielāko centru iesaisti ļaus izvairīties no situācijas, ka mazāk apmeklētās vietās nav pieejami, piemēram, kvalitatīvi sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi.” Tūrisma mārketinga koncepcijā Latgales reģiona tūrisma pakalpojumu sniedzējiem. (2020). Nocticus SIA. Pasūtītājs: biedrība „Latgales reģiona Tūrisma asociācija „Ezerzeme”.

Ziemeļlatgales identitāte ir nostiprinājusies arī tūrisma pakalpojumu sniedzēju uztverē, jūtoties šim reģionam vairāk piederīgiem kā administratīvi veidotam Balvu novadam (ņemot vērā administratīvi teritoriālo reformu norisi gan 2009. gadā, gan 2021. gadā). Tomēr tūrisma uzņēmēji vairāk jūtas piederīgi savam pagastam vai apdzīvotajai vietai, kas ir tomēr pārāk šaurs mērogs, lai veiksmīgi pozicionētos plašākos tūrisma tirgos un attīstītu tūrisma pakalpojumu eksportu.

Balvu novada tūrisma uzņēmēju piederība vietai. Dati no 34 tūrisma pakalpojumu sniedzēju aptaujas darbsemināra laikā Balvos. A.Klepers, aprīlis, 2023

Kā papildinošs funkcionāls tūrisma galamērķis ir arī Lubāna ezera apkārtnē (līdz 30km), kura attīstībā kopš 2016.gada ir iesaistījies arī Balvu novads, jo daļa novada teritorijas atrodas Lubāna mitrājā. Kopā ar Rēzeknes un Madonas novadiem ik gadus tiek veidoti mārketinga materiāli Lubāna ezera apkārtnē esošo tūrisma uzņēmumu un objektu popularizēšanai.

Tūrisma resursi ir dabas un cilvēku radīti objekti, kas piesaista apmeklētājus Balvu novadam un veido tā unikālo tūrisma pieredzi. Dabas resursos ietilpst ainaviskais reljefs, labvēlīgs klimats, ūdeņi, bioloģiskā daudzveidība un aizsargājamās teritorijas. Cilvēku radītie resursi ietver kultūras mantojumu, mūsdienu kultūru un radošās izpausmes:

“Nozīmīgs tūrisma resurss ir ainava, kas radies cilvēku un dabas mijiedarbībā, raksturo Ziemeļlatgali, atšķir to no citiem Latvijas reģioniem vai iekļauj tipiskas Latvijas lauku vai mazpilsētu ainavas. Cilvēku apdzīvotība un uzņēmība, uzņēmējdarbības aktivitāte kā resurss, lai rastos tūrisma piedāvājums, lai būtu vietējie, kuri ir gatavi uzņemt viesus.” (A.Klepers, SIA Nocticus 2023. “Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā”)

Tūrisma piedāvājumu Balvu novadā vistiešāk ietekmē iepriekš minētie galvenie pieejamie resursi un starp dažādiem tematiskajiem veidiem dominē kultūras nozares tūristu piesaistes, bet dabas tūrisma piedāvājumi ir ievērojami mazākā apjomā. Regulāri sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi pamatā ir tikai blīvi apdzīvotās vietās, turklāt lielākajā daļā tūristu izmitināšanas vietu brokastis kā papildus piedāvājums netiek piedāvāts.

Tūristu mītnu un ēdināšanas pakalpojumu piedāvājums

Tūrisma mītnēm un ēdināšanas pakalpojumiem ir nozīmīga loma tūrismā, jo tieši šie sektori spēj sniegt lielāku ekonomisko atdevi novadam. Taču šobrīd redzams nepietiekams augstas kvalitātes viesmīlības pakalpojumu nodrošinājums Balvu novadā (trūkst nakšņošanas piedāvājuma viesnīcu segmentā, kā arī nepietiekams ir restorānu līmeņa piedāvājums), ka ierobežo lielu publisku pasākumu rīkošanas iespējas, kā arī neveicina darījumu tūrisma attīstību.

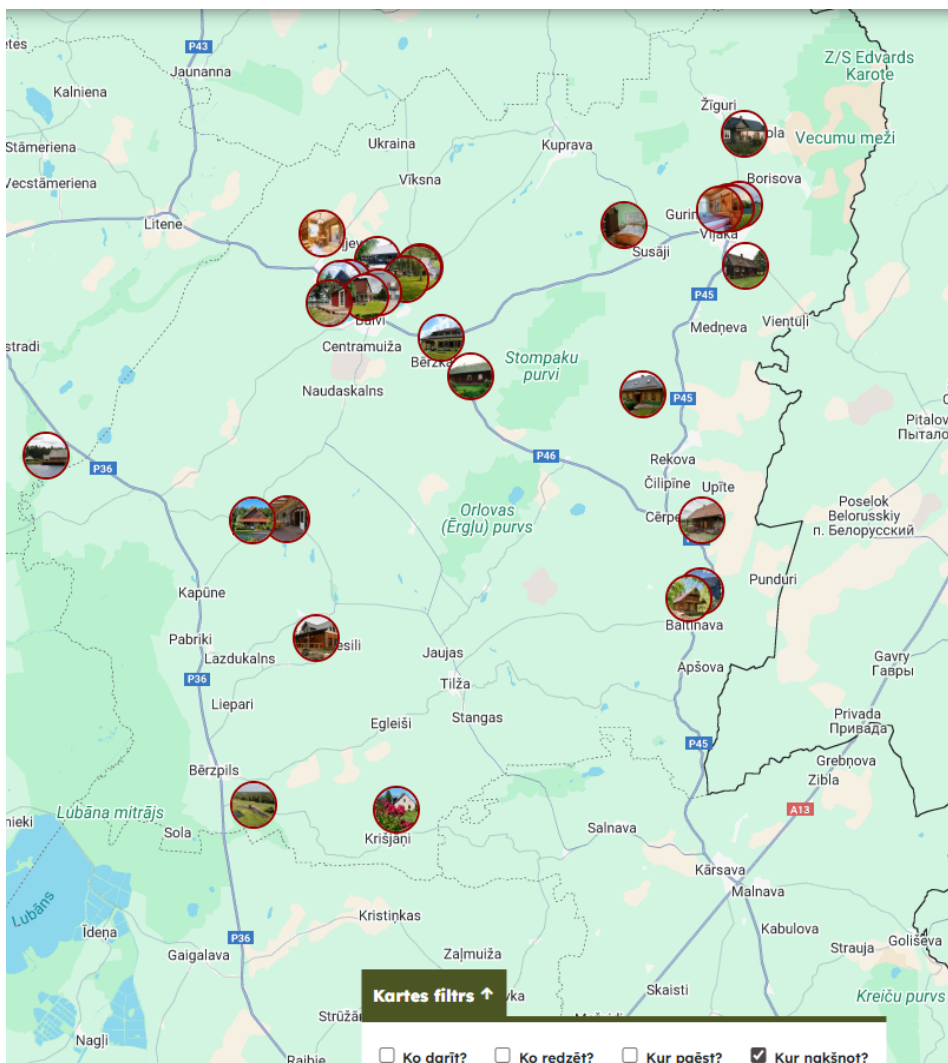
Pēdējo gadu laikā Balvu novadā ir pieaudzis piedāvājums mazo ģimenes brīvdienu māju piedāvājuma segmentā (pārdomāta, īpaša dizaina ēkas ar 2-6 gultasvietām, pilnu ērtību piedāvājumu lauku vidē/dabas vietā). Šāds produkts atbilst mūsdienu tūrisma tendencēm – pieprasījumam pēc privātas, mierīgas un autentiskas atpūtas. Mazās naktsmītnes veicina vietējās ekonomikas attīstību, stiprina Balvu novada tēlu un ilgtspēju, kā arī rada personīgu un sirsnīgu pieredzi, kas balstīta Ziemeļlatgales dabas un kultūras vērtībās.

Naktsmītnes veids	Skaits
Viesnīcas	1
Viesu nami un brīvdienu mājas	23
Jauniešu mītnes, hosteļi	2
Kempingi	3
KOPĀ	29

24.tabula Tūrisma mītnes, kas iekļautas visit.balvi.lv (dati uz 30.10.2025.)

Ēdināšanas pakalpojumi lielākoties ir pieejami tikai Balvu pilsētā (7 kafējnīcas un ātrās ēdināšanas uzņēmumi), Viļakas pilsētā ir tikai viens ēdināšanas pakalpojumu sniedzējs darba dienās. Pēdējos gados arvien vairāk tūrisma objekti Balvu novadā- apskates saimniecības, mājražotāji, privātmuzeji piedāvā ēdināšanu lielākām grupām pēc iepriekšējās rezervācijas. Ēdināšanas piedāvājums ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā lauku tūrisma objekts var palielināt savu konkurētspēju un atpazīstamību: ēdiens kļūst par stāsta turpinājumu — pastiprina saimniecības, mājražotāja identitāti; ēdināšana ļauj diversificēt ienākumus: viesi, kas ieradušies uz ekskursiju vai meistarklasi, bieži izvēlas arī maltīti uz vietas; tūrisma vietas, kas piedāvā pilnu pieredzi (apskate + ēdināšana), biežāk tiek iekļautas tūrisma maršrutos un grupu ekskursijās.

Naktsmītnu izvietojums Balvu novadā. Ekrānšāviņš no visit.balvi.lv, 2025

Kultūras tūrisma piedāvājums

Kultūras tūrisma piedāvājumu Balvu novadā veido kultūras pieminekļi, ikgadējie tradicionālie kultūras pasākumi, muzeji un privātkolekciju piedāvājumi un tie ir vieni no galvenajiem tūrisma pamatresursiem, jo sniedz apmeklētājiem iespēju iepazīt vietas vēsturi, tradīcijas un kultūras mantojumu. Detalizētu aprakstu un informāciju par kultūras pieminekļiem - skatīt 43.lpp.

No sakrālajiem objektiem kā tūrisma piesaistes Balvu novada tūrisma digitālajā ceļvedī visit.balvi.lv tiek iekļauti visi novadā esošie dievnami, kā arī Sakrālās Kultūras centrs Balvos un Bērzu kapu kapliča, kas ir nozīmīgs arhitektūras piemineklis. Taču īpaši izceļami šajā segmentā ir objekti ar ievērojamu jau esošo piesaistes faktoru un attīstības potenciālu - Marienhauzenas pilsdrupas Viļakas ezera salā, Viļakas katoļu baznīca, kas ietver arī nozīmīgāko mākslas pieminekļu kolekciju, kā arī Ičas apmetnes vieta.

Muzeju un privātkolekciju segmentā kā tūristu piesaistes ir 7 pašvaldības muzeji (no tiem 4 akreditētie muzeji) un 5 privātkolekcijas, kas izvietojušās lielākoties Viļakas apkārtnē.

Īpaši nozīmīgs resurss ir nemateriālais kultūras mantojums, kura saglabāšana ir būtiska tieši Ziemeļlatgales kontekstā - Latvijas nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma vērtību sarakstā iekļautās vērtībā - Maija dziedājumi pie ciemu krustiem, Psalmu dziedāšana, Dziedāšana ar pusbalsu, Upītes kultūrtelpa, Celu jostīņu aušanas tradīcija, Garmanes spēle Latgalē. Šīs tradīcijas veido spēcīgu tūrisma potenciālu, īpaši starptautiskā kontekstā Latvijas bagātās kultūras iepazīšanai. Detalizētu aprakstu un informāciju par nemateriālo kultūras mantojumu Balvu novadā skatīt 27.lpp.

Vides objekti pilsētās (piemēram, skulptūras, strūklakas, mākslas darbi, dizaina elementi u.c.) var būtiski veicināt tūrisma atpazīstamību, jo tie darbojas kā vizuāli un emocionāli piesaistoši punkti un Balvu novadā pavisam ir 7 tādi objekti; 3 no tiem veidoti kopīgā projektā Ziemeļlatgales tūrisma veicināšanai 2018.gadā, ko īstenoja toreizējie Balvu, Viļakas, Kārsavas, Rugāju un Baltinavas novadi.

Objekta veids	Skaitis
Muzeji un privātkolekcijas	12
Kultūrvēstures un sakrālie objekti (pieminekļi, vēsturiskās ēkas un vietas, baznīcas u.c.)	12
Vides objekti	7
KOPĀ	31

25.tabula Kultūras tūrisma objektu skaits Balvu novadā (dati uz 30.10.2025., avots visit.balvi.lv)

Lielākie tradicionālie pasākumi, kas piesaista plašāku apmeklētāju skaitu un veicina novada atpazīstamību - Motociklu vasara, teātru festivāls "Ķiršu dārzs", Starptautiskais tautu deju festivāls „Eima, Eima!” , dzejas dienu festivāls „Upītes Uobeļduorzs”, Balvu Novada svētki, Ermoņiku skaņas Medņevā, Dziesma Bērzpilij, Kamermūzikas festivāls un pasākums “Mūzika saulrietam” Balvos, Muzeju nakts un Baznīcu nakts pasākumi. Īpaši jāatzīmē pēdējo gados lielu popularitāti guvuši akcija visā Latvijā - Mājas kafejnīcu dienas, kas piesaista plašu apmeklētāju skaitu arī Balvu novada mājas kafejnīcām augusta nogalē. Kultūras norišu vidū būtisku lomu ieņem arī Viļakas katoļu baznīca kā sakrālā un kultūras vieta, jo tajā regulāri tiek rīkoti un ir plaši apmeklēti dažādie klasiskās un garīgās mūzikas koncerti visa gada garumā (vidēji 10 koncerti gadā).

Dabas un aktīvā tūrisma piedāvājums

Balvu novadā daba kā tūrisma resurss ir nozīmīgs, jo te ar daudzveidīgu reljefu izceļas vietējās nozīmes dabas parks “Balkanu kalni”, kur iepriekšējos gados mērķtiecīgi veidots ziemas sporta un rekreācijas piedāvājums. Pie novada lielākajiem ezeriem (Balvu, Pērkonu, Viļakas) izveidojušās arī novada lielākās apdzīvotās vietas — Balvu un Viļakas pilsētas. Ar zivju resursiem bagāti (un rekreācijai nozīmīgi) ir vēl vairāki citi ezeri (Svātūnes, Tepeņīcas, Sprogu) Balvu novadā atrodas īpaši aizsargājamās dabas

teritorijas, tajā skaitā *Natura 2000* teritorijas, dabas liegumi, dabas pieminekļi (aizsargājami dendroloģiskie stādījumi, aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, aizsargājamās alejas, aizsargājami koki (dižkoki)) - 2 dabas parki, 11 dabas liegumi, 1 ģeoloģiskais objekts (Stiglovas atsegumi - Šķilbēnu pagasts), 2 aizsargājamās alejas (Baltinavas aleja - Baltinavas pagasts; Bērzpils aleja - Bērzpils pagasts), kā arī liels skaits mikroliegumu teritoriju un aizsargājamo koku (dižkoku). Mikroliegumu teritoriju un dižkoku skaits ir samērā mainīgs lielums, tādēļ aktuālā informācija pieejama Dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols”.

“*Starp visām Vecumu meži un Numernes valnis ir divas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, kuru statuss ir “dabas parks” un tiem ir lielāka loma dabas tūrisma un rekreācijas attīstīšanai. 11,9 % Balvu novada atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un kopumā dabas daudzveidība ir salīdzinoši maz-izmantots tūrisma resurss.*” (A.Klepers, SIA Nocticus 2023. “Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā”)

Nosaukums	Administratīvā teritorija	Kopējā platība (ha)
Vecumu meži <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas parks</i>	Žīguru un Vecumu pagasti	7842
Numernes valnis <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas parks</i>	Baltinavas pagasts; Ludzas novada Salnavas pagasts	981
Pokratas ezers <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Rugāju pagasts	53
Posolnīca <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Žīguru pagasts	64
Gruzdovas meži <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Susāju pagasts	618
Lubāna mitrājs <i>Natura 2000 teritorija un RAMSAR teritorija (viens no sešām Latvijā starptautiski nozīmīgām mitrāju teritorijām)</i>	Bērzpils pagasts, Krišjāņu pagasts, Lazdukalna pagasts, Rugāju pagasts; Rēzeknes novada Nagļu un Gaigalavas pag., Dekšāres pag.; Madonas novada Barkavas, Ošupes pag., Varakļānu pag., Indrānu pagasts; Gulbenes novada Daukstu un Stradu pag.	51 344
Motrines ezers <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Baltinavas pagasts	46
Orlovas (Ērgļu) purvs <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Lazdulejas un Vectilžas pagasti	3229
Sitas un Pededzes paliene <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Kubulu pagasts; Gulbenes novada Lītenes pagasts	865
Stompaku purvi <i>Natura 2000 teritorija</i>	Lazdulejas, Bērzkalnes, Susāju, Medņevas pagasti	3885

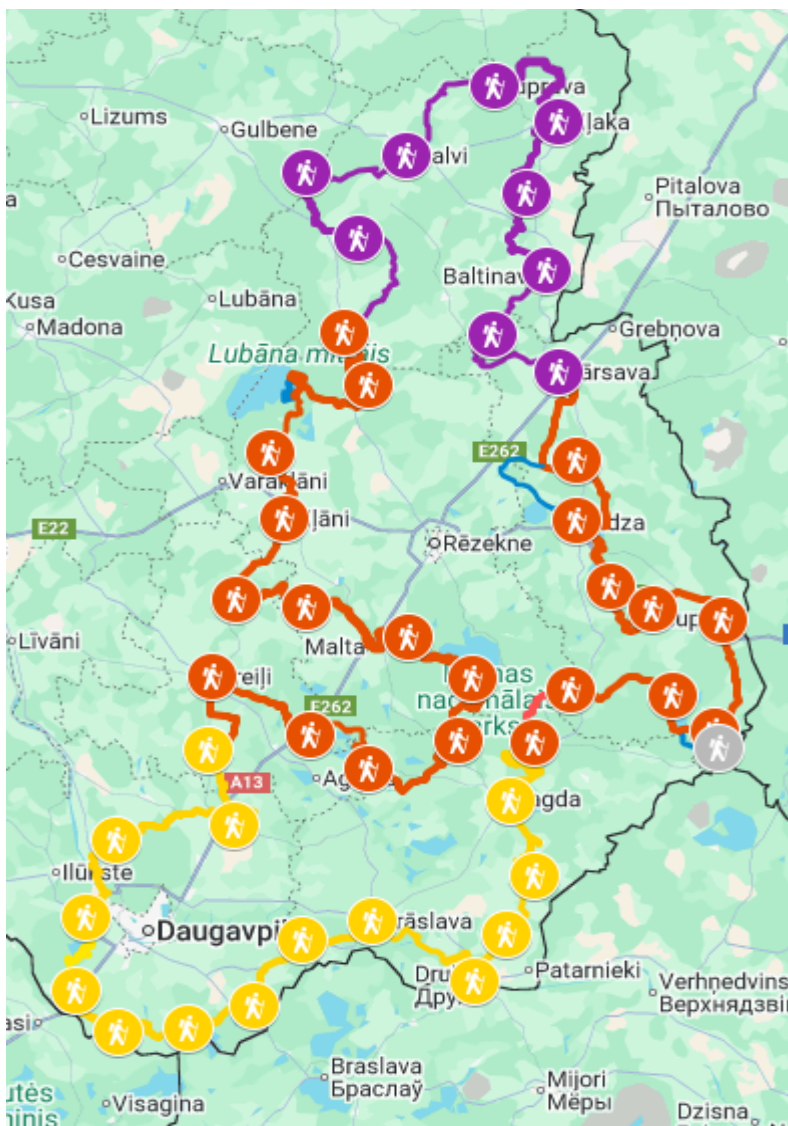
<i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>		
Vjadas meži <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Susāju pagasts	208
Zodānu purvs <i>Natura 2000 teritorija</i> <i>Aizsardzības kategorija – dabas liegums</i>	Žīguru pagasts	98

26.tabula: Īpaši aizsargājamās Natura 2000 teritorijas Balvu novadā

Bagātīgie dabas resursi rada labvēlīgus apstākļus dabas un ekotūrisma attīstībai, izveidojot nepieciešamo vides infrastruktūras dabas tūrisma uzlabošanai. Kopumā tūrisma piedāvājumā Balvu novadā šobrīd ir 22 tūrisma piesaistes vietas, kas iekļautas digitālajā ceļvedī jeb datubāzē visit.balvi.lv - atpazīstamākie dabas tūrisma piedāvājumi ir Balkanu kalni, Stiglovas grava (šeit gan jāatzīmē, ka dabas taka ir pieejama tikai daļēji, jo ir vērā ņemami vēja nodarītie postījumi), Stompaki purvi, dabas taka uz Viļakas ezera salas un pontonu tilts, Balvu Vecais parks, kā arī muižu parki Balvos un Baltinavā. Pie vairākām ūdenstilpēm un dabas vietās izveidotas gan pašvaldības, gan Latvijas valsts mežu labiekārtotas atpūtas vietas, t.sk. arī peldvietas - pie Svātūnes, Viļakas, Balvu, Sprogu, Motrines, Kaļņa ezeriem, atpūtas vieta “Krišjāņu Staburags”, pie Žīguru ciema u.c., kas ir iecienītas gan vietējo iedzīvotāju, gan tālāku apmeklētāju vidū.

Aktīvā tūrisma piedāvājumu veido ar ūdeņiem saistīti tūrisma pakalpojumu sniedzēju piedāvājumi - laivu un SUP dēļu nomas, veikbords, izbraucieni ar plostu, motorlaivu Balvu un Viļakas ezeros. Kopumā tūrisma piedāvājumā Balvu novadā ir 7 šādi piedāvājumi.

Papildus atpūtas iespējām pie ūdeņiem, Balvu novadā ir arī cita veida aktīvā tūrisma iespējas - 8 marķēti velomaršruti (vietējie velomaršruti Nr. 777 Viļakā un apkārtnē, Nr.780 Vīksnas pagastā, Nr.781 Briežuciema pagastā, Nr.785 Grīvas mežos Baltinavas pagastā, Nr. 788 Susāju pagastā; reģionālie velomaršruti Nr.37 Ziemeļlatgales velomaršruts, Nr. 15 Zaļais ceļš “Rīga-Gulbene-Viļaka”, Nr. 11 Eurovelo11 reģionālais atzars), kā arī Latgales garo pārgājienu maršruts “Ezertaka”, kas vijās cauri visai Latgalei 1107 km garumā un divreiz šķērso Balvu novadu.

Attēls: Latgales Ezertaka [Google maps](#). Ekrānšāviņš no [Latgale.travel](#), 2025

“Kvalitatīva publiskā vide, mazpilsētas kompaktums, pieejama augstvērtīga ainava, dabas resursi ir viena no stratēģiskām priekšrocībām, kas var ne vien noturēt iedzīvotājus reģionā, bet radīt priekšnoteikumus jaunu iedzīvotāju piesaistei. Ikdienas rekreācijas zona dabā veidojas līdz 10 minūšu gājiena attālumā ap jebkuru blīvi apdzīvotu vietu, bet sportiskāku vajadzību zona — līdz 30 minūšu gājiena attālumā (kas attiecīgi atbilst 833 metriem un ~2,5 kilometriem ap māju). Šajās zonās mērķtiecīgi jāattīsta rekreāciju āra vidē atbalstošs labiekārtojums, pieejamība, ainaviskā pievilcība. Tās pašas ērtības, ko izmanto ikdienā vietējie, varēs lietot arī tūristi, radot iespējas jaunu pakalpojumu attīstībai” . (A.Klepers. 2023. “Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā”)

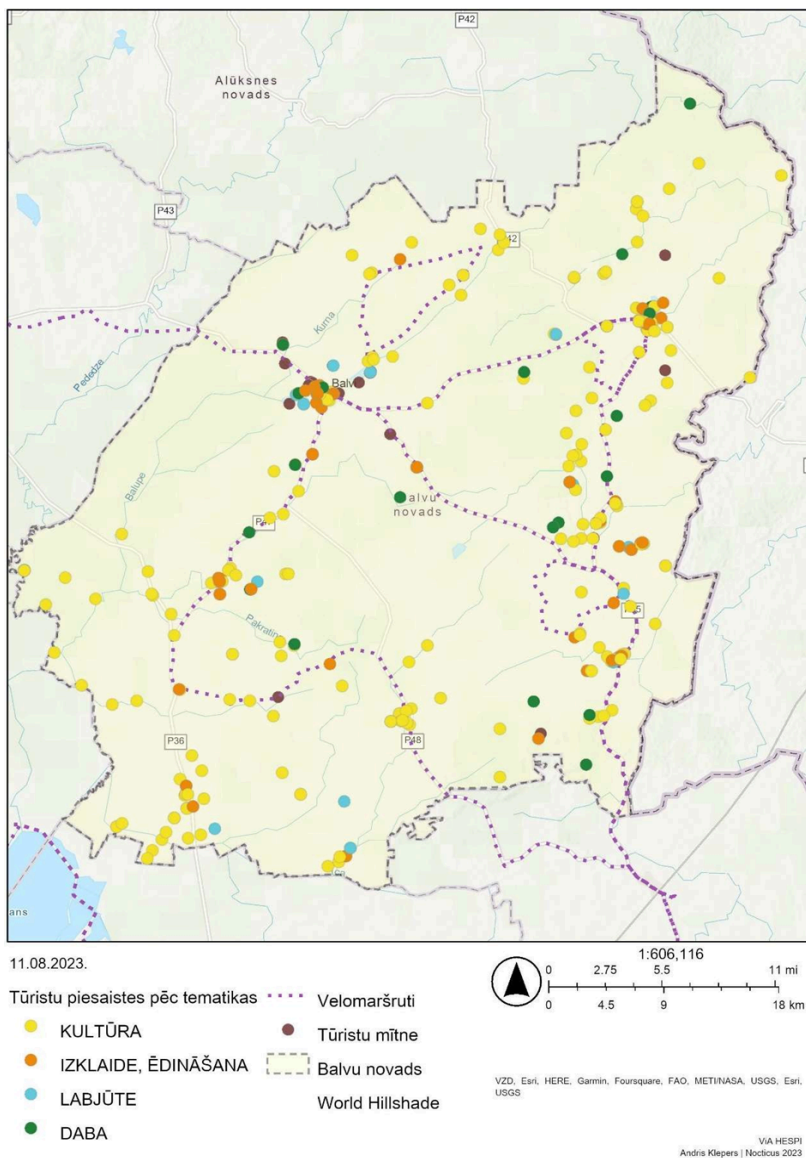
Izziņas un radošā tūrisma piedāvājumi

Izziņas un radošā tūrisma piedāvājumu Balvu novadā veido 13 zemnieku un piemājas saimniecību jeb atvērto saimniecību (t.sk. zirgu sētu) piedāvājums ar produktu degustācijām un meistarklasēm, 18 amatnieku un mākslinieku piedāvājumi (keramika, metāls, āda, rokdarbi, koks, senie amati, prasmes un tradīcijas u.c.)

Izziņas un radošā tūrisma attīstība Balvu novadā sniedz būtisku ieguldījumu vietējās ekonomikas un sociālās vides stiprināšanā. Šis tūrisma segments veicina mazo uzņēmumu, amatnieku un zemnieku saimniecību attīstību, nodrošinot papildu ienākumu avotus un veicinot vietējo resursu izmantošanu.

Radošā tūrisma aktivitātes sekmē nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu, tai skaitā tradicionālo amatu, prasmju un kultūras vērtību pārmantošanu. Tas vienlaikus veido Balvu novada atpazīstamību un pozitīvu tēlu kā autentisku, kultūras bagātu un viesmīlīgu galamērķi. Izziņas un radošā tūrisma piedāvājumi veicina tūrisma sezonas pagarināšanu, nodrošinot pieprasījumu visa gada garumā.

No visām tūristu piesaistēm, kas tiek piedāvātas Balvu novadā, ~40 % ir privāto uzņēmēju veidotas un kopumā Balvu novadā tūrisma piedāvājums koncentrējas pilsētās, blīvi apdzīvotās vietās un pie galvenajiem ceļiem. (A.Klepers, SIA Nocticus 2023. "Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā")

Attēls: Tūrisma piedāvājums Balvu novadā. A.Klepers, SIA Nocticus, 2023

Tūrisma pārvaldība un iesaistītās puses

Tūrisma attīstību Balvu novadā ietekmē ne tikai **tūrisma pakalpojumu sniedzēji** un pašvaldības **tūrisma un uzņēmējdarbības speciālisti** (Balvu novada pašvaldības iestāde “Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centrs” (ZLBTC) līdz 30.11.2025.), bet svarīgu ieguldījumu sniedz arī **valsts institūcijas** (piemēram, Latvijas Valsts meži, Dabas aizsardzības pārvalde), **nevalstiskās organizācijas, vietējās kopienas** un citu pašvaldības jomu pārstāvji – kultūras, sporta un citi speciālisti. Lai šīs iniciatīvas sniegtu maksimālu

rezultātu, nepieciešama to savstarpēja koordinācija, kas ļautu izvairīties no dublēšanās un sadrumstalotības, vienlaikus veicinot rīcību papildinātību un sinerģiju.

Tūrisma pārvaldību no 2025.gada 1.decembra pašvaldības līmenī organizē **Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde**, kuras funkcijās ir veidot labvēlīgu vidi radošās ekonomikas un tūrisma ilgtspējīgai attīstībai Balvu novadā, kā arī sekmējot sinerģiju starp kultūras un tūrisma nozarēm, veicināt novada ekonomisko izaugsmi un atpazīstamību.

Reģionālajā līmenī visciešākā sadarbība tūrisma jomā ir izveidota ar Latgales tūrisma asociāciju (LTA). LTA pārstāv Latgales reģiona tūrisma nozares intereses un apvieno gan visas Latgales reģiona pašvaldības, gan tūrisma pakalpojumu sniedzējus, gan novadu tūrisma informācijas centrus. Sadarbība ar LTA nodrošina iespēju piedalīties reģiona tūrisma mārketinga aktivitātēs, kopīgos projektos un jaunu tūrisma produktu veidošanā, kā arī izmantot kopīgos mārketinga kanālus nacionālā un starptautiskā līmenī.

Pēc ANO Pasaules tūrisma organizācijas vadlīnijām (*UNWTO Guidelines for Institutional Strengthening of Destination Management Organizations (DMOs) – Preparing DMOs for new challenges. Madrid, 2019*), visā tūrisma nozarē kopumā notiek tūrisma informācijas centru transformācija par pilnvērtīgām tūrisma galamērķu pārvaldes organizācijām - atbildīgai un ilgtspējīgai galamērķu pārvaldībai ir jāietver process, kas efektīvi un saskaņoti risina mijiedarbību starp apmeklētājiem, nozari, kas tos apkalpo, kopienu, kas tos uzņem, un vidi visplašākajā nozīmē. Pieaug nozīme vadīt un koordinēt darbības, vadoties pēc vienotas stratēģijas, lai sasniegtu kopīgu dažādo organizāciju un interešu apvienību mērķi.

Tūrisma pieprasījums

Balvu novadā novērojams stabils intereses pieaugums par vietējā tūrisma piedāvājumu, ko veicina mērķtiecīgas mārketinga un publicitātes aktivitātes - gan ik gadus izdodot drukātus un digitālus tūrisma materiālus (Balvu novada tūrisma karte (latviešu, angļu valodās), Latgales reģiona tūrisma karte (latviešu, angļu, igauņu, lietuviešu valodās), Lubāna ezera apkārtnes tūrisma karte (latviešu, angļu, igauņu, lietuviešu, vācu valodās), tematiskie maršruti, kas tiek publicēti digitāli (visit.balvi.lv, travelnews.lv, latgale.travel, Facebook, Instagram), gan sadarbībā ar Latgales tūrisma asociāciju un Latvijas investīciju attīstības aģentūru (LIAA) rīkojot mediju, blogeru un tūroperatoru vizītes un tam sekojošās publikācijas medijos un sociālajos tīklos - blogeri “Četri ceļo gardi” (2023.gadā (2 vizītes) un 2025.gadā), blogere Laumeieva (Lietuva, 2023.gadā), Latvijas tūroperatoru vizītes un kontaktbirža Rēzeknē (2025.gadā), Lietuvos Rytas žurnālistes vizīte (2025.gadā), Lietuvas tūroperatoru vizīte 2025.gadā, kā arī divas mediju vizīte (ārzemju un Latvijas) projekta “Millitary heritage II” ietvaros (2025.gadā).

Balvu novada tūrisma piedāvājums ik gadu tiks prezentēts un aktīvi pārstāvēts starptautiskajās tūrisma izstādēs - “Balttour” (Rīgā), kā arī ar sadarbību ar Latgales tūrisma asociāciju - “Tourest” (Tallinā, 2023., 2024.gadā) un “Adventur” (Viļņā, 2023, 2024.gadā).

Šīs aktivitātes kopumā palielina Balvu novada atpazīstamību un sekmē pieprasījuma pieaugumu gan vietējo, gan ārvalstu ceļotāju vidū. Tomēr pieprasījuma stabilizēšanai un tālāka pieauguma nodrošināšanai nepieciešams palielināt ieguldījumus mārketingā, infrastruktūrā un jaunu produktu attīstībā. Tas ļautu pārvērst īslaicīgu interesi par ilgtermiņa izvēli un atkārtotiem apmeklējumiem, stiprinot Balvu novadu kā autentisku un konkurētspējīgu tūrisma galamērķi Ziemeļlatgalē.

“Tūrisma pieprasījums novada teritorijā nav vienmērīgs. Tas svārstās gan pa gadiem, gan sezonāli. Galvenie ietekmējošie faktori ir tūristiem sezonāli atbilstošs piedāvājums un tā pieejamība, taču arī kopējā galamērķa atpazīstamība un pievilcība radīt motivāciju vēlmei ceļot, pavadīt brīvo laiku Balvu novadā un Ziemeļlatgalē. Aktualitāti Balvu novada apmeklējumam ik gadu ietekmē saistošu publisko pasākumu piedāvājums, investīcijas jaunu tūristiem pievilcīgu vietu un pakalpojumu radīšanā kā arī aktīva un stratēģiska tirgvedības komunikācija ar labi segmentētu piedāvājumu.” (A.Kleperts. 2023. “Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrismā”)

Tūrisma pasākumi

Balvu novada pašvaldības iestāde “Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centrs” (līdz 2025.gada 30.novembrim), īstenojot tūrisma informācijas centra Balvos darbības funkciju, ik gadu rīkoja vairākus tradicionālus un pieprasītus pasākumus, iesaistot tūrisma pakalpojumu sniedzējus. Pēdējos divos gados īpaši apmeklēti ir aktīvās atpūtas pasākumi dabā - pārgājieni, kā arī Mājas kafejnīcu dienas, ko visā Latvijā rīkot Latvijas Lauku tūrisma asociācija “Lauku ceļotājs” un Latvijas investīciju attīstības aģentūra (LIAA) sadarbībā ar novadu reģionālajiem koordinatoriem.

Pasākums	Norises vietu (aktivitāšu) skaits / Apmeklētāju skaits
Izbaudi ziemu Ziemeļlatgalē - ģimenes brīvdienu piedāvājums 18.-19.2023	19 / 230
Izbaudi ziemu Ziemeļlatgalē - ģimenes brīvdienu piedāvājums 17.-18.02.2024.	16 / 620
Izbaudi ziemu Ziemeļlatgalē - ģimenes brīvdienu piedāvājums 22.-25.02.2025.	15 / 400
Mājas kafejnīcu dienas Balvu novadā (26.-27.08.2023)	15 / 2500
Mājas kafejnīcu dienas Balvu novadā (24.-25.08.2024.)	15 / 2431
Mājas kafejnīcu dienas Balvu novadā (23.-24.08.2025.)	14 / 1757
Latgales pārgājēju dienas 2023 (28.05.2023. Balkani-Baltinava, 10.09.2023. Viļaka, 22.10.2023. un 12.11.2023. Kalnis-Lazdags)	4 / 180
Latgales pārgājēju dienas 2024 (21.04.2024.Bērzpils, 26.05.2024.Viļaka, 28.09.2024. Baltinava-Numerne)	3 / 146
Latgales pārgājēju dienas 2025 (11.05.2025. Viļaka, 27.09.2025. Garosili)	2 / 82

27.tabula. Tradicionālie lielākie tūrisma pasākumi 2023.- 2025.gadā

Analizējot datus par apmeklētājiem minētajos ikgadējos tūrisma notikumos (pēc ZLBTC datiem), redzams, ka Balvu novada tūrisma pasākumi piesaista apmeklētājus galvenokārt no tuvākajiem novadiem un reģionālajiem centriem – Gulbenes, Rēzeknes, Ludzas, Kārsavas –, kā arī no Rīgas un citiem Latgales un Vidzemes reģionu novadiem. Tas liecina par **reģionālu atpazīstamību** un noteiktu interesi par novada kultūras un tūrisma piedāvājumu. Vienlaikus novērojams, ka vietējo iedzīvotāju apmeklējums šajos pasākumos ir salīdzinoši zems, un būtu nepieciešams nostiprināt **vietējo auditoriju**, lai palielinātu dažādu pasākumu dzīvotspēju un ekonomisko atdevi.

Digitālais pieprasījums Balvu novadā tūrismā

Tūrisma portāls **visit.balvi.lv** ir galvenā digitālā platforma un datu bāze par tūrisma piedāvājumu Balvu novadā, kur 2024.gadā izmantoja vairāk nekā 17 000 lapas apmeklētāju, kopumā sasniedzot 67 056 lapu skatījumus, savukārt 2025.gada desmit mēnešos (janvāris-oktobris), lapas apmeklētāju skaits ir sasniedzis 16 000 un 61 000 lapu skatījumu (*Google Analytics* dati uz 10.11.2025.) Tūrisma portāls pieejams latviešu, angļu, lietuviešu un igauņu valodās.

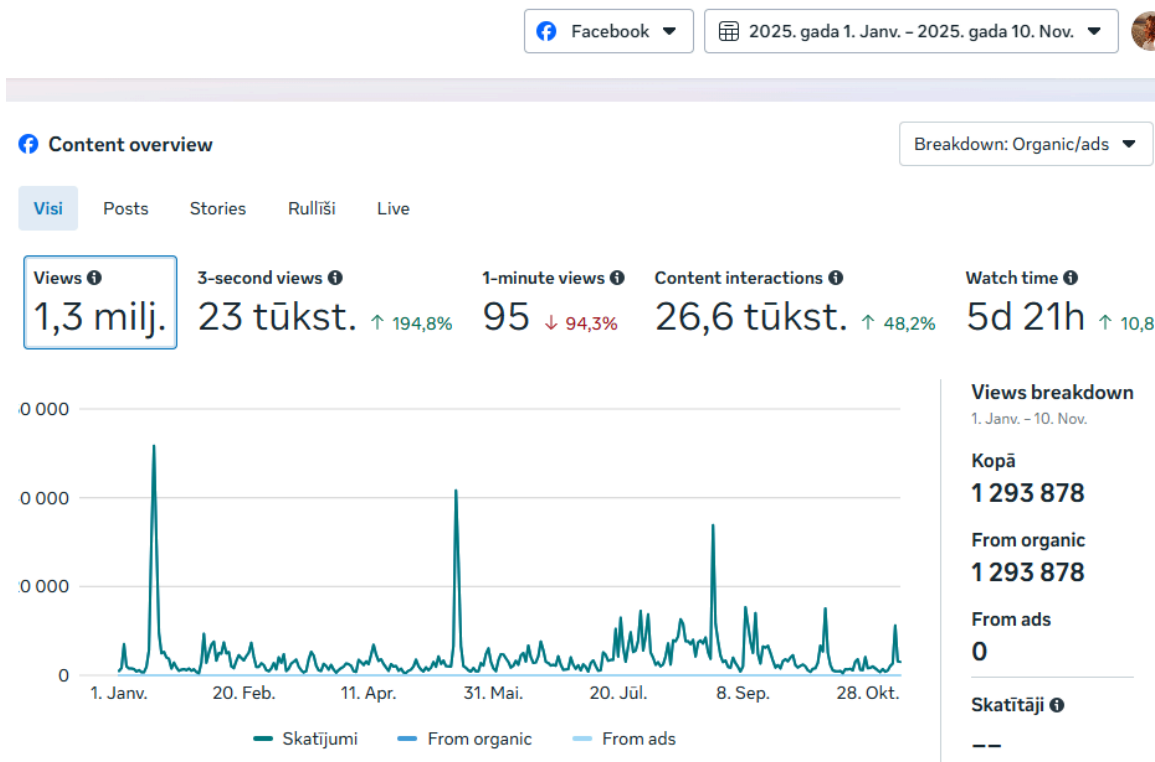
Page title and screen class	Views	Active users
Total	60,824 100% of total	16,450 100% of total
1 Sākums - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	3,769 (6.2%)	1,650 (10.03%)
2 Viesu nami un brīvdienu mājas - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	2,068 (3.4%)	948 (5.76%)
3 Kempings Vijakas ezera krastā - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	1,648 (2.71%)	1,219 (7.41%)
4 Balvi un apkārtnē - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	1,405 (2.31%)	1,002 (6.09%)
5 Viesu nams "Gariesili" - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	1,001 (1.65%)	731 (4.44%)
6 Lauku labumu tirdziņi Balvos 2025.gadā - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	971 (1.6%)	667 (4.05%)
7 Atpūtas vieta "Kažociņi" - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	924 (1.52%)	570 (3.47%)
8 Brīvdienu māja "Licītis" - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	908 (1.49%)	497 (3.02%)
9 Viesu nami un brīvdienu mājas - Page 2 of 3 - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	904 (1.49%)	376 (2.29%)
10 Vijaka un apkārtnē - Ziemeļlatgales biznesa un tūrisma centrs	797 (1.31%)	509 (3.09%)

©2025 Google | [Analytics home](#) | [Terms of Service](#)

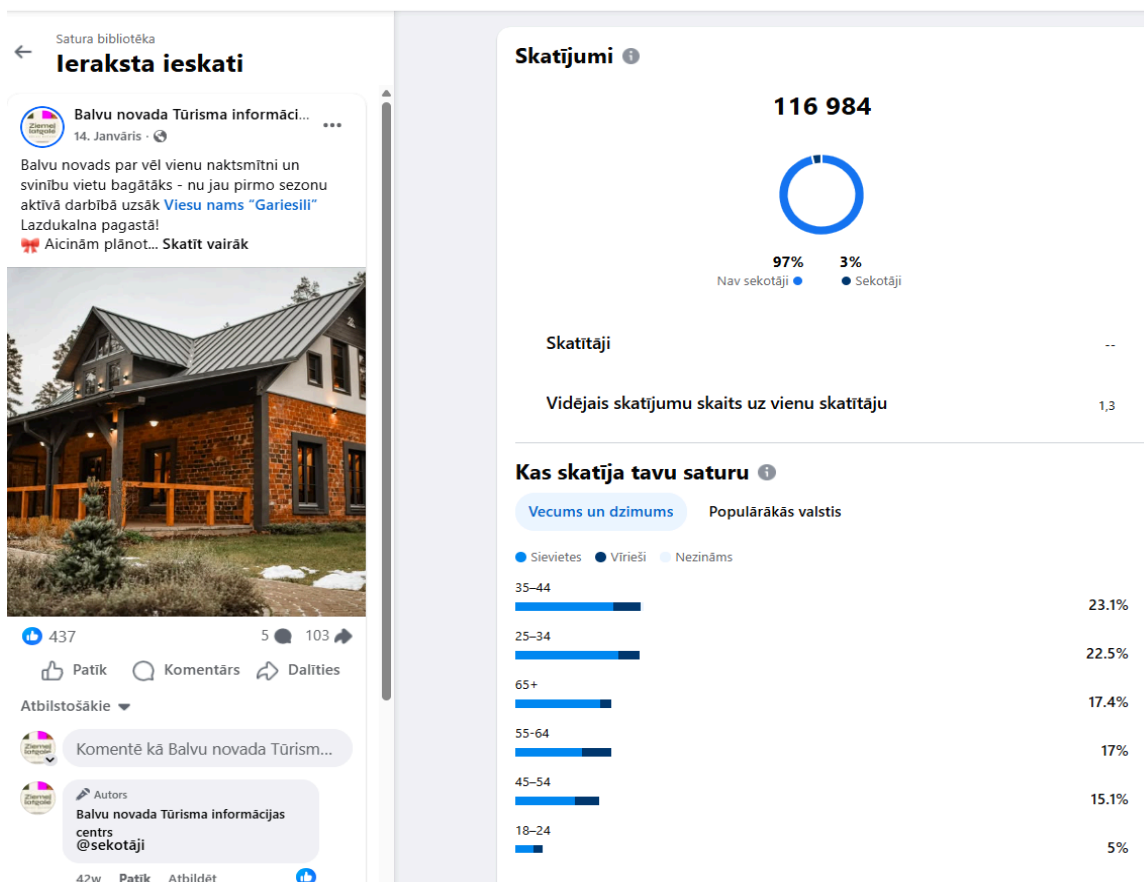
Attēls. Google Analytics dati par visit.balvi.lv skatītākajām lapas sadaļām 2025.gada desmit mēnešos.

Balvu novada TIC centrs par aktivitātēm tūrisma nozarē informē sociālajā tīklā Facebook @BalvuNovadaTic (3,4 tūkstoši sekotāju uz 31.10.2025.) un @visitvilaka (1,5 tūkstoši sekotāju uz 31.10.2025) lapās, kur tiek sasniegta plaša auditorija. Lai sasniegtu plašāku auditoriju, tiek izmantota arī sociālā tīkla Instagram platformas kontos @visitbalvi (704 sekotāji uz 31.10.2025) un @visitvilaka (720 sekotāji), lai popularizētu tūrisma piedāvājumu un norises Balvu novadā. Šajos informatīvajos kanālos pieejami arī dažādi tūrisma informatīvie materiāli izdevumi par Balvu novadu - tūrisma kartes, idejas tematiskiem tūrisma maršrutiem, nedēļas nogales pasākumu plāni, ko izmantot brīvdienu plānošanai Balvu novadā. Instagram kanāli pakāpeniski attīstās kā papildu vizuālās komunikācijas instruments, sasniedzot auditoriju, kas interesējas par estētisku, pieredzes un galamērķu saturu. Kontā VisitBalvi sasniegtais skatījumu skaits uz 31.10.2025. ir 61 515 un no tiem visaktīvāk sekotāji skatās tieši īstos stāstus jeb stories un kas ir arī visbiežāk publicētais satura formāts kontā.

Pēc sociālo tīklu analītikas datiem, pieprasītākā informācijas ieguves vieta ir *Facebook*, kur sasniegtā auditorija ir līdz pat 1,3 miljoniem satura skatījumu (facebook/BalvuNovadaTic uz 10.11.2025.), kas apliecina ievērojamu redzamību un demonstrē augstu sabiedrības interesi par Balvu novada tūrisma saturu. Sociālo mediju kontos tiek atspoguļoti Balvu novada tūrisma produkti, pasākumi, uzņēmēju piedāvājums, jaunu uzņēmēju nodibināšanās, kā arī cita informācija saistībā ar tūrismu.

Attēls. Facebook lapas “Balvu novada tūrisma informācijas centrs” skatījumu analītika (Meta Business suite 10.11.2025.)

Attēls. Populārākais ieraksts Facebook vietnē 2025.gadā par viesu namu “Gariesili” saniedzis 116 984 skatījumus (Meta Business suite, 2025)

Content overview

Visi

Posts

Stories

Views ⓘ

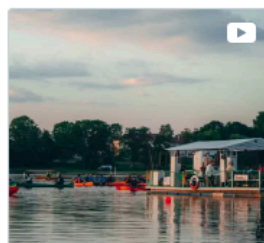
47,9 tūkst.

Sasniegt ⓘ

2,8 tūkst. ↑ 95,5%

Top stories by views

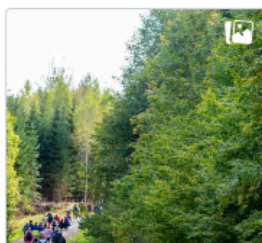
Boost content

Augusta brīvdienu notikumi Balvu novadā

Otrdiena, gada 12. Augusts
4:01

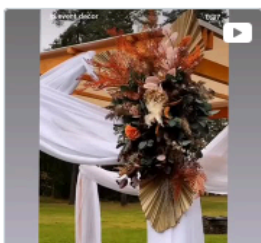
396 3
0 0

Skaistiem svētkiem Balvu novadā

Otrdiena, gada 16. Septembris
23:31

326 4
0 0

Skaistiem svētkiem Balvu novadā

Pirmdiena, gada 27. Oktobris
1:50

306 5
0 0

Skaistiem svētkiem Balvu novadā

Otrdiena, gada 19. Augusts
6:44

297 4
0 0

Attēls. VisitBalvi konta īso stāstu jeb Stories analītika (Meta Business Suite. 10.11.2025)

Balvu novada tūrisma komunikācijas stratēģijas pamatā ir digitālā pieejamība un regulāra klātbūtne sociālajos tīklos, kas ļāvusi sasniegt plašu auditoriju un nostiprināt novada redzamību reģionālā mērogā. Sociālo tīklu dati apliecina, ka auditorija ir aktīva, ieinteresēta un reaģējoša, kas norāda uz augstu potenciālu digitālās komunikācijas turpmākai attīstībai.

Tajā pašā laikā ir nepieciešams daudzkanālu pieejas stiprinājums, lai sasniegtu jaunas mērķauditorijas, kā arī turpmākajai izaugsmei nepieciešams pāriet no informēšanas uz mērķtiecīgu digitālo mārketingu, kurš veido atpazīstamību, piesaista jaunus apmeklētājus un stiprina novada tēlu ilgtermiņā.

Tūristu piesaistu pieprasījums

Tūrisma un atpūtas pieprasījums Balvu novadā vērtēts izmantojot datus, ko katra tūrisma objekta apsaimniekotājs, īpašnieks sniedz TIC, izmantojot savu veikto uzskaiti.

Objektu veids	Skaitis
Naktsmītnes	29
Muzeji un privātkolekcijas	12
Kultūrvēstures un sakrālie objekti	12
Vides objekti	7
Dabas tūrisma piesaistes vietas	22
Aktīvā atpūta	7

Atvērtās saimniecības	13
Amatnieku, mākslinieku darbnīcas	18
Cita veida objekti	2

28.tabula. Tūrisma piesaistes Balvu novadā (visit.balvi.lv datu bāzē uz 31.10.2025.).

Objekta veids	2023.gadā	2024.gadā	2025. gadā (10 mēnešos)
Naktsmītnes	5435	4065	3173**
Amatnieku/mājražot. darbnīcas	6390	7002	9324
Apskates saimniecības	13 600	12 380	12 841
Muzeji, kolekcijas	16 277	14 205	13 080
Dabas objekti	7096	2035	
Kultūrvēstures objekti	16 250	35076	38 040
Citi objekti	145	174	162
Aktīvā atpūta	8306	5489	3560
KOPĀ	73 499	80 426	80 180

29.tabula. Apmeklējumu statistika* Balvu novada tūrisma (*pēc datiem, ko TIC iesniedz katrs tūrisma pakalpojumu sniedzējs, kurš veic apmeklētāju uzskaiti; dabas objektos – apmeklētāju plūsmas skaitītāju dati). ** Centrālās statistikas pārvaldes dati

Kopējais apmeklējumu skaits Balvu novada tūrisma vietās 2024. gadā pieaudzis par 6 927 apmeklējumiem jeb 9,4 % salīdzinot ar 2023.gadu. Kopējais apmeklējums 2025. gadā jau 10 mēnešos sasniedz 99,7% no visa 2024. gada apjoma, kas norāda uz stabilu pieprasījumu un potenciāli lielāku kopējo apmeklētību gada beigās. Vislielākais pieaugums 2024.gadā vērojams kultūrvēstures objektu sadaļā, kas skaidrojams ar vienu no atpazīstamākajiem objektiem Balvu novadā – Viļakas katoļu baznīcu, kurā regulāri notiek visdažādākie sakrālie un kultūras notikumi, kas piesaista plašu apmeklētāju loku, kā arī pieejamība un mērķtiecīga komunikācija. Stabils pieaugums ir amatnieku darbnīcu segmentā, kas norāda uz apmeklētāju interesi par vietējo autentisko pieredzējumu un sasaucas ar Balvu novada vērtībām – stāsti, amatniecība, vietējā kultūra. Nelielais samazinājums apskates saimniecību un aktīvās atpūtas kategorijās pamatojams lielākoties ar sezonālītāti un laikapstākļu ietekmi. Pēc objektu sniegtās informācijas TIC, populārākās apskates saimniecības, kas veidot lielāko apjomu no visiem apmeklētājiem šajā kategorijā ir Rančo “Ozolmājas” un zemnieku saimniecība “Kotiņi”. Kopumā ar secināt, ka amatniecības, mājražošanas un radošās darbnīcas kā apskates vietām ir stabils pieprasījums, kas atbilst Latgales reģiona un Balvu novada identitātei un mūsdienu tūrisma tendencēm.

TOP 5 tūrisma objekti Balvu novadā
Rančo "Ozolmājas"
Zemnieku saimniecība "Kotiņi"
Viļakas Katoļu baznīca
Balvu Novada muzejs
Rekovas Dziernovas

30.tabula. TOP 5 tūrisma objekti Balvu novadā, kuru apmeklētāju skaits ir virs 4000 gadā (norādīti jauktā secībā, pēc 2024.gada datiem)

Balvu novads kā tūrisma galamērķis izceļas ar kultūrvēsturisko mantojumu (muzeji, privātkolekcijas, nemateriālais kultūras mantojums, tradicionālie pasākumi, kultūrvēsturiskie objekti) un atvērto lauku saimniecību un radošo, amantieku darbnīcu piedāvājumu. Šo segmentu pieprasījums kopumā norāda uz **apmeklētāju interesi par lokālo identitāti, vēsturi, unikāliem stāstiem un vietējo kultūras mantojumu**. Amatnieku un mājražotāju darbnīcu apmeklējuma pieaugums ataino **interesi pēc autentiskām, personīgām un praktiskām pieredzēm** un šis segments labi papildina kultūras kopējo piedāvājumu un stiprina Balvu novada tēlu kā vietu, kur saglabātas un attīstītas tradīcijas.

Tūrisma piedāvājuma apmeklētību viennozīmīgi ietekmē sezonālitate, kā arī reģionāla un nacionāla līmeņa kultūras, sporta un citu nozaru notikumi Balvu novadā. Lai mazinātu sezonālitates svārstības un pilnībā izmantotu notikumu potenciālu, nepieciešama mērķtiecīga komunikācija un mārketingš, tajā skaitā arī stratēģisks digitālais mārketingš, vienots novada vizuālais tēls digitālajā vidē, būtiska ir sadarbība ar medijiem, blogieriem un influenceru auditorijām, lai pastiprinātu Balvu novada stāstus un sasniegtu jaunus tirgus.

"Publiskie ieguldījumi, kas novirzīti tūrisma attīstībai Balvu novadā, atmaksājas salīdzinoši īsā laikā, jo ieņēmumi atgriežas caur tūrisma pakalpojumu sniedzējiem un, pateicoties tūrisma multiplikatora efektam, arī citās ar nozari saistītajās jomās. Stratēģiski pamatots būtu lēmums palielināt ikgadējo finansējumu tūrisma attīstībai, stiprinot galamērķa pārvaldību un ievērojami paplašinot mārketinga aktivitāšu budžetu. Šāds pieaugums būtu ekonomiski pamatots, ja tiek nodrošināta regulāra un precīza tūrisma rezultātu rādītāju uzraudzība. Vienlaikus uzņēmējiem jāfokussējas uz piedāvājuma kvalitātes un pievienotās vērtības paaugstināšanu, lai no katra apmeklētāja iegūtie ienākumi palielinātos." A.Klepers. 2023. "Tirgus pētījums mērķa tirgos Balvu novada starptautiskās konkurētspējas veicināšanai tūrisma"

5. NEVALSTISKĀS ORGANIZĀCIJAS UN KOPIENAS IESAISTE KULTŪRAS UN TŪRISMA NOZARĒS BALVU NOVADĀ

Balvu novadā ir reģistrētas 187 nevalstiskās organizācijas (t.sk. 2 arodorganizācijas) (NVO) uz 01.10.2025. No tām 43 nevalstiskās organizācijas darbojas kultūras jomā, aktīvākās NVO kultūras jomā ir "Upītes jauniešu folkloras kopa", "BALVU TEĀTRIS", "Ritineitis", biedrība "Sauls stari Viļakai", Žīguru vecmāmiņu klubs "Omītes" (mazākumtautības), "Visi Kopā" (Medņevas pag., organizē festivālu "Ermoņiku skaņas"), "New Horizont" (Tilžas pag.).

Vietējo kopienu un NVO iesaiste kultūras un tūrisma jomas attīstībā ir īpaši svarīga, jo tas ir veids, kā stiprināt lokālpatriotismu un piederību, jo kopienas iedzīvotāji un NVO vislabāk pārzina savas vietas unikālās vērtības, tradīcijas un stāstus, un viņu iesaiste palīdz veidot autentisku un novadam, reģionam raksturīgu kultūras un tūrisma piedāvājumu. Iesaistot NVO, tiek piesaistīti papildu cilvēkresursi, zināšanas, brīvprātīgie un projektos iegūstams finansējums, kas ļauj realizēt vairāk iniciatīvu, kas vērstas uz vietējās kopienas iespēju un kultūrvides uzlabošanu. Kopīgi projekti un pasākumi stiprina sadarbību starp

pašvaldības iestādēm, uzņēmējiem un iedzīvotājiem, veidojot aktīvāku un iesaistītāku sabiedrību.

Nosaukums	Raksturojums	Nevalstiskās organizācijas, kuras darbojas šajā NKM jomā
1. Mutvārdu tradīcijas un izpausmes	Valoda, dialekti, teikas, pasakas, dziesmas Sakāmvārdi, mīklas, stāstīšanas tradīcijas	Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Baltinava"; Balvu rajona, Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Vaivariņi"; "OTULS" (Briežuciema pag.); Vectilžas pagasta ģimeņu biedrība "SAIME"; Literātu biedrība "VIĻAKAS PEGAZS"; "Upītes jauniešu folkloras kopa" (Šķilbēnu pag.)
2. Skatuves mākslas	Dziesmas, dejas, teātris, tautas mūzika Dziedāšanas tradīcijas (piemēram, latviešu dainas)	"BALVU TEĀTRIS"; "Kultūra Balviem"; "RUBATO" (Balvi); "Razdoļje" (Balvi); Kubulu pagasta ģimeņu biedrība; "Balvu vilciņš"; "Egle" (Medņevas pag.); Vectilžas pagasta ģimeņu biedrība "SAIME"; "MĀRO" (Viļaka); "Viļakas pūtēju orķestra atbalsta biedrība"; "Upītes jauniešu folkloras kopa" (Šķilbēnu pag.); Žīguru vecmāmiņu klubs "Omītes"; "Visi Kopā" (Medņevas pag.)
3. Sabiedriskās un rituālās tradīcijas	Svētki, kalendārie rituāli (Līgo, Ziemassvētki u.c.) Dzīves cikla riti (kristības, kāzas, bēres) Ticējumi, paražas	Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Baltinava"; Balvu rajona, Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Vaivariņi"; Balvu rajona sieviešu biedrība "Rudzupuķe"; "RITINEITIS"; Balvu pensionāru biedrība; "Ziemeļlatgales sieviešu biedrība "IEVA"" (Balvi); "Saulesvece" (Briežuciema pag.); "Olūts" (Bērkalnes pag.); Bērzpils pagasta sieviešu biedrība "Dzērvenīte"; Kubulu pagasta ģimeņu biedrība; Balvu rajona Kupravas pagasta biedrība "Varavīksne"; "nextHorizont" (Tilžas pag.); Vectilžas pagasta ģimeņu biedrība "SAIME"; "Saules stari Viļakai"; Literātu biedrība "VIĻAKAS PEGAZS"; Biedrība "Vide. Cilvēks. Kultūra" (Viļaka); Balvu rajona Vīksnas pagasta jauniešu biedrība "VIKO" (Vīksnas pag.); "Upītes jauniešu folkloras kopa" (Šķilbēnu pag.); Žīguru vecmāmiņu klubs "Omītes"
4. Tradicionālie amati un prasmes	Audēju, podnieku, kalēju, kokgriezēju meistarība Tautastērpu darināšana Maizes cepšanas, alus brūvēšanas tradīcijas	Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Baltinava"; Balvu rajona, Baltinavas pagasta sieviešu biedrība "Vaivariņi"; "Sukrums" (Baltinavas pag.); Balvu rajona sieviešu biedrība "Rudzupuķe"; "MEŽĢIS" (Balvi); "Cimdiņš" (Balvi); "Balvu Amatnieku biedrība" Bērzpils pagasta sieviešu biedrība "Dzērvenīte"; Sieviešu biedrība "ŪDENSROZE" (Rugāju pag.); "Upītes jauniešu folkloras kopa" (Šķilbēnu pag.); "Virica" (Žīguru pag.)

5. Tūrisms	Organizē un piedalās tematiskos pasākumos un svētku programmās. Uzņem tūristu grupas pie sevis.	"Silenieku Skola" (Lazdukalna pag.); "RITINEITIS" (Balvi); Klubs "CĪRULĪŠI" (Susāju pag.); "Rūsa vējā" (Tilžas pag.) ; Ziemeļlatgales atspulgs (Viļaka); Biedrība "Atvase"(Šķilbēnu pag.); "Upītes jauniešu folkloras kopa" (Šķilbēnu pag.), "Virica" (Žīguru pag.).
------------	--	--

31.tabula NVO,kas darbojas kultūras un tūrisma nozarēs Balvu novadā (Lursoft dati uz 01.10.2025.

5. BALVU NOVADA KULTŪRVIDES UN TŪRISMA NOZARES IZAICINĀJUMI UN IESPĒJAS

Kultūras un tūrisma nozares esošās situācijas stipro un vājo pušu, kā arī iespēju un draudu analīze (SVID) ietver koncentrētu apkopojumu par novada kultūrvidi un tūrisma jomu visaptverošiem, būtiskākajiem aspektiem. Analīzes mērķis - sistematizēt esošās situācijas rezultātus un sagatavot pamatu stratēģijas formulēšanai, nosakot kuras stiprās puses izmantot un kā samazināt riskus, īstenojot ilgtermiņa kultūras un tūrisma nozaru attīstību Balvu novadā.

Balvu novada kultūrvides SVID analīze – kultūras pasākumi, resursi, amatiermāksla un cilvēkresursi

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
<p>Bagāts un daudzveidīgs kultūras mantojums, saglabātas latgaliešu valodas, folkloras un amatniecības tradīcijas.</p> <p>Attīstīta kultūras infrastruktūra – plašs kultūras namu, muzeju, bibliotēku un interešu izglītības iestāžu tīkls, kas nodrošina kultūras pieejamību visā teritorijā.</p> <p>Spēcīga kopienu un amatiermākslas kustība – vairāk nekā simts kolektīvu ar plašu sabiedrības līdzdalību; augsta iesaiste Dziesmu un deju svētku kustībā.</p> <p>Pieredzējuši un profesionāli darbinieki reģionālajos centros (Balvi, Viļaka, NKMC “Upīte”), saglabājot tradīciju pēctecību un augstu kvalitāti.</p> <p>Pašvaldības atbalsts un stabils finansējums pamatfunkcijām; laba sadarbība ar izglītības, tūrisma un NVO sektoru.</p> <p>Reģionāla sadarbība un atpazīstamība – kultūras pasākumi ar reģionālu nozīmi, aktīva dalība Latgales kultūras tīklos.</p> <p>Dabas un kultūras mijiedarbe – ainaviska vide un kultūras mantojuma objekti rada potenciālu kultūras tūrismam un brīvdabas pasākumiem.</p>	<p>Demogrāfiskā lejupslīde un novecošanās – samazinās kultūras auditorija, īpaši jauniešu vidū.</p> <p>Cilvēkresursu trūkums un novecojošs sastāvs – grūtības piesaistīt jaunus speciālistus, īpaši laukos.</p> <p>Nepietiekama infrastruktūras modernizācija un tehniskais nodrošinājums, tostarp digitālo risinājumu trūkums.</p> <p>Nelīdzsvarota kultūras aktivitāte teritorijā – mazāka intensitāte attālākajos pagastos, resursu sadrumstalotība.</p> <p>Ierobežota kapacitāte projektu vadībā un finanšu piesaistē.</p> <p>Zems digitalizācijas un mārketinga līmenis, trūkst vienotas datu analīzes un auditorijas izpētes.</p> <p>Mazs jauno vadītāju un profesionāļu pieplūdums, atšķirīgs atalgojums un slodžu disproporcija.</p>
IESPĒJAS	DRAUDI

<p>Eiropas Savienības un valsts atbalsta programmas kultūras infrastruktūras, digitalizācijas un cilvēkresursu attīstībai.</p> <p>Kultūras un radošo industriju attīstība – amatniecība, dizains, vietējie produkti kā kultūras tūrisma resursi un radošā uzņēmējdarbība.</p> <p>Reģionālā sadarbība ar Latgales un pārējiem tuvākajiem novadiem, kopprojekti un kopīgi festivāli.</p> <p>Digitālo tehnoloģiju izmantošana – tiešsaistes platformas, digitālais saturs, mārketingu un auditorijas datu analīze.</p> <p>Jauniešu iesaiste un kultūrizglītība – sadarbība ar skolām, jauniešu centriem un interešu izglītības iestādēm.</p> <p>Kultūras tūrisma integrācija – kultūras pasākumi kā tūrisma produkti, kas piesaista viesus un stiprina reģiona tēlu.</p> <p>Amatiermākslas un kopienu sadarbības stiprināšana – starppagastu iniciatīvas, kopīgi kolektīvi un apvienotas programmas.</p> <p>Cilvēkresursu pārvaldības uzlabošana – metodiskā atbalsta centru stiprināšana un motivējošas profesionālās izaugsmes sistēmas</p> <p>Kultūras mantojuma un ainavas integrācija ilgtspējīgā attīstībā – kultūras objekti kā vides, tūrisma un izglītības resursi.</p>	<p>Turpinās depopulācija un sabiedrības novecošanās, kas samazina aktīvo kultūras dalībnieku un auditorijas loku.</p> <p>Finansējuma nestabilitāte un paaugstinātas uzturēšanas izmaksas apdraud kultūras iestāžu ilgtspēju.</p> <p>Kultūras patēriņa paradumu maiņa – pieaug konkurence ar digitālo izklaidi un komerciālajiem pasākumiem.</p> <p>Kultūras darbinieku novecošanās un izdegšana, ja netiek nodrošinātas profesionālās izaugsmes iespējas.</p> <p>Reģionālās nevienlīdzības pieaugums – lauku un pilsētu kultūras dzīves atšķirības.</p> <p>Energoresursu un uzturēšanas izmaksu kāpums, kas ierobežo pasākumu kvalitāti un skaitu.</p> <p>Ārējie krīzes faktori – inflācija, drošības riski, ģeopolitiskā nestabilitāte, kas var ietekmēt sabiedrības kultūras aktivitāti.</p>
---	--

Balvu novada kultūras nozare ir bagāta ar vēsturiskiem resursiem, spēcīgu kopienu kustību un stabili kultūras infrastruktūras tīklu. Novads izceļas ar dzīvu amatiermākslas tradīciju, latgaliskās identitātes saglabāšanu un plašu iedzīvotāju iesaisti kultūras dzīvē, kas nodrošina kultūras procesa noturību arī mainīgos demogrāfiskos apstākļos.

Tomēr, lai saglabātu kultūras dzīvotspēju un konkurētspēju ilgtermiņā, nepieciešama **stratēģiska pārorientācija uz mūsdienīgām un jauniešus iesaistošām formām**, kā arī **mērķtiecīga resursu pārvaldība un starpnozaru sadarbība**.

Balvu novada kultūras nozares nākotne balstās uz spēju **apvienot tradīciju un inovāciju** – saglabājot latgaliskās kultūras dziļumu, vienlaikus veidojot **atvērtu, digitāli aktīvu un radošu vidi**, kas spēj piesaistīt cilvēkus, idejas un investīcijas.

Stratēģiskā attīstība līdz 2030. gadam virzāma uz **cilvēkos balstītu kultūras modeli**, kas stiprina kopienas, veicina jaunradi un pozicionē Balvu novadu kā **dzīvu kultūras un radošuma centru Ziemeļlatgalē**.

BALVU CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS SVID ANALĪZE

Stiprās puses	Vājās puses
<p>Izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums – atrodas pilsētas centrā, blakus ir pamatskola, mākslas skola un mūzikas skola.</p> <p>Profesionāls, ar bagātu praktisko pieredzi un nemitīgi papildinošs savas zināšanas personāls.</p>	<p>Bibliotēkas Pieaugušo abonementā šauras un neērtas telpas.</p> <p>Stāvas kāpnes uz otro stāvu, kas ir liels apgrūtinājums senioriem un invalīdiem ar kustību traucējumiem.</p> <p>Mazas telpas pasākumu organizēšanai.</p>

<p>Kvalitatīvs dažāda veida informācijas resursu krājums. Informācija par bibliotēkas resursiem ir pieejama bibliotēkas kopkatalogā, novadpētniecības datubāzēs. Pastāvīgi aktualizēta informācija bibliotēkas mājas lapā un sociālajos tīklos. Pastāvīgs interneta pieslēgums un WI-FI. Automatizēts apmeklētāju apkalpošanas process. Piekļuve e-pakalpojumiem visa vecuma cilvēkiem, neatkarīgi no viņu prasmēm. Laba sadarbība ar novada iestādēm, organizācijām, NVO, Latgales reģiona bibliotēkām. Sakārtots novada bibliotēku tīkls VKPC</p>	<p>Daļēja piekļuve cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Personāla novecošanās.</p>
<p>Iespējas</p>	<p>Draudi</p>
<p>Izmantot iespējas piedalīties dažādos projektos, piesaistot papildus finansējumu aktivitāšu veikšanai. Piedalīties pilsētā, novadā, reģionā organizētajos pasākumos ar mērķi popularizēt bibliotēkas pakalpojumus. Iesaistīties bibliotekāru profesionālo organizāciju darbā ar mērķi smelties kolēģu pieredzi un dalīties savā darba pieredzē. Uzturēt kontaktus ar kolēģiem ārvalstīs ar mērķi gūt jaunu pieredzi un iespēju piedalīties dažādu projektu realizācijā. Regulāri veikt iedzīvotāju interešu izpēti pēc informācijas resursu nepieciešamības. Attīstīt reģionālo SBA pakalpojumu, lai novērstu novada bibliotēku krājumu komplektēšanas nelietderīgu dublēšanu. Piesaistīt skolēnus brīvprātīgajam darbam ar mērķi popularizēt profesiju. Investēt līdzekļus personāla izglītošanai un prasmju attīstīšanai. Uzlabot kvalitāti lasīšanu popularizējošiem pasākumiem pieaugušo auditorijai un palielināt to skaitu. Turpināt strādāt pie modernām lasīšanas popularizēšanas formām, izmantojot jauno tehnoloģiju iespējas. Attīstīt tiešsaistes pasākums.</p>	<p>Iedzīvotāju skaita samazināšanās. Ierobežoti finanšu resursi jaunu tehnoloģiju iegādei. Vāja interese par lasīšanu bērnu un jauniešu vidū. Vidusskolu absolventi neizvēlas studijas bibliotēku jomā. Nestabila ģeopolitiskā situācija.</p>

Balvu Centrālā bibliotēka ir **nozīmīgs reģionālais kultūras un informācijas centrs** ar stabilu reputāciju un profesionālu personālu. Galvenie izaicinājumi saistīti ar finansējuma ierobežojumiem, lasītāju paradumu maiņu un demogrāfiskām tendencēm. Attīstības iespējas rodamas **digitalizācijā, sadarbības projektu īstenošanā un sabiedrības izglītošanā par medijpratību**. Stratēģiski svarīgi ir **veicināt bibliotēkas atpazīstamību** un piesaistīt jaunus lietotājus, īpaši jauniešus.

Balvu Centrālajai bibliotēkai ir stabila un profesionāla komanda, laba sadarbība ar reģiona institūcijām un plaši pieejami digitālie resursi. Būtisks nākotnes izaicinājums ir novecojošs personāls, kā arī telpu ierobežojumi un ierobežota piekļuve cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Jānodrošina infrastruktūras uzlabošanu, personāla pēctecības nodrošināšanu un digitālo pakalpojumu paplašināšanu. Veicināt bibliotēkas lomu sabiedrībā kā izglītojošu un drošu vidi, lai mazinātu iedzīvotāju intereses kritumu par lasīšanu. Piedāvājot dažādas aktivitātes kā, **Grāmatu klubi** dažādām vecuma grupām, **Kopīgas lasīšanas stundas** skolēniem vai ģimenēm ar interaktīviem elementiem (spēles, viktorīnas). Piedāvāt **bezmaksas izglītojošus**

kursus (digitālā pratība, finanšu pratība, veselīgs dzīvesveids u.c.). Padarīt bibliotēku **ērti uzturēšanās vietu** — mājīgus sēžamos, klusuma zonas un sarunu stūrītus.

BALVU NOVADA MUZEJU SVID ANALĪZE

Stiprās puses	Vājās puses
<p>Muzeju atrašanās pilsētas vai pagastu centros. Pašvaldības atbalsts muzeju attīstībai. Sakārtota muzeju pārvaldes struktūra. Bagātīgs novada muzeju materiālu krājums. Daudzveidīgu un kvalitatīvu ekspozīciju pieejamība. Sadarbība ar citām organizācijām un iestādēm. Kvalitatīvas, izglītojošas programmas skolām. Ekskursiju piedāvājums dažādām auditorijām. Kompetenti darbinieki ar lielu muzeja darba pieredzi. Muzeju spēja piesaistīt papildus finanšu līdzekļus dažādos projektos. Pētniecības rezultāti pieejami sabiedrībai, realizējot izstādes un ekspozīcijas. Izveidots muzeju pozitīvs tēls plašsaziņas līdzekļos. Plaša un aktīva publicitāte. Elastīgas muzeja ieejas biļešu cenas. Jaunu tehnoloģiju sistēmu ieviešana un pārvaldīšana.</p>	<p>Jaunu speciālistu trūkums muzeju nozarē. Darbinieku zemais atalgojums. Neapmierinoša muzeju infrastruktūra un tehnoloģiju novecošanās. Maz sadarbības projektu starp novada muzejiem. Ierobežots budžets apgrūtina ekspozīciju atjaunošanu, tehnoloģiju ieviešanu un personāla attīstību. Nepietiekama informācija vairākās valodās vai ar piekļuvi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Darbinieki ir pārslogoti, pietrūkst laika apgūt modernākās tehnoloģijas un digitālo komunikāciju. Apgrūtināta pieejamība muzejos un novadpētniecības centros apmeklētājiem ar kustību traucējumiem, ar bērnu ratiņiem. Liels darba apjoms-mazi resursi (Baltinava, Viļaka, Upīte) (digitalizācija, pasākumi, izstādes), kuros strādā tikai daži speciālisti. Sezonālitate – lielāks apmeklētāju skaits vērojams siltajos gadalaikos.</p>
Iespējas	Draudi
<p>Kolekciju digitalizācija – krājuma pieejamība tiešsaistē gan izpētei, gan izglītībai. Virtuālā un paplašinātā realitāte – vēsturisku notikumu atdzīvināšana vai eksponātu „atdzīvināšana“. Iekļaujoša vide – pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti, dažādām vecuma grupām. Vienota kultūras pasākumu plānošana un komunikācijas sistēmas izveidošana; mārketingis. Sadarbība ar uzņēmējiem un NVA. Muzeji kā vietas identitātes stiprinātājs, veidotājs. Kultūrvēsturiskais un dabas mantojums kā izpēte var dot pievienoto vērtību muzeju izglītojošā darbībā (ekskursijas, muzejpedagoģiskās programmas). Muzeju vienota mājas lapas izstrādāšana (iekļaušanās jaunajā Latvijas muzeju aplikācijā). Veidot kopējus novada muzeju piedāvājumus, vēstures notikumus balstītus ekskursiju maršrutus; projektus. Darbinieku kvalifikācijas celšana ar semināru un dažādu kursu palīdzību. Brīvprātīgo iesaiste. Iekļaut valsts aizsargājamus kultūras pieminekļus vēstures pētniecībā un darba rezultātus parādīt ekspozīcijās, izstādēs. Iekļaut valsts aizsargājamus pieminekļus tūrisma maršrutos, norādot uz to nozīmīgumu un neatņemamu vēstures līdzās pastāvēšanu.</p>	<p>Ģeopolitiskā situācija valstī Iedzīvotāju zemā maksātspēja Iedzīvotāju skaita samazināšanās, kas ir arī viena no būtiskākajām mērķauditorijām. Demogrāfiska situācija. Citu iestāžu kultūras un izklaides pasākumu piedāvājuma konkurence. Reģionā citviet esošo muzeju straujāka attīstība, inovāciju ieviešana, tehnoloģisko risinājumu izmantošana piesaista vairāk apmeklētāju, samazinot interesi par Balvu novada muzejiem un novadpētniecības centriem. Prioritāšu maiņa un finansējuma samazināšana kultūras infrastruktūras uzturēšanai. Liels attālums no galvaspilsētas Rīgas (250 km).</p>

Izvērtēt jaunu objektu iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā.	
---	--

Balvu novada muzejos un ekspozīcijās strādā profesionāli darbinieki ar lielu darba pieredzi. Katram muzejam un ekspozīcijai ir sava specifika, kas kopumā ataino Balvu novada vēsturi no senākajiem laikiem līdz mūsdienām. Muzeji ir cieši saistīti ar izglītību, kultūru, pētniecības iestādēm un tūrismu, sadarbojoties ar skolām (muzejpedagoģiskās programmas), kultūras iestādēm (pasākumi, izstādes, ekspozīcijas, pētniecība) un tūrisma objektiem (ekskursijas). Muzejiem ir izveidojies pozitīvs tēls sociālajos tīklos. Galvenie izaicinājumi ir zema muzeju atalgojums, darbinieku novecošanās, neapmierinoša infrastruktūra un tehnoloģijas. Muzeji palīdz **saglabāt kolektīvo atmiņu**. Tajos atrodam stāstus, kas veido mūsu kopīgo identitāti — gan nacionālo, gan vietējo. Muzeji netiešā veidā sniedz ieguldījumu vietējā ekonomikā un nodrošina unikālu un autentisku mācību vidi kompetenču pieejas izglītības kontekstā.

Balvu novada muzeju attīstības iespējas:

1. kolekciju digitalizācija un publiska pieejamība tiešsaistē;
2. Infrastruktūras sakārtošana muzejos sekmēs piedāvājuma daudzumu un kvalitāti, līdz ar to arī muzeja apmeklējuma pieaugumu;
3. Iekļaujošas iniciatīvas: programmas dažādām vecuma, sociālajām un kultūras grupām;
4. Izglītojošas programmas: nodarbības skolām, meistarklases, lekcijas, radošās darbnīcas, ekskursiju maršruti;
5. uz pētnieciskās bāzes veidotas Balvu novada vēsturi raksturojošās jaunas ekspozīcijas un izstādes, integrējot inovatīvās tehnoloģijas;
6. Vienota kultūras pasākumu plānošana un komunikācijas sistēmas izveidošana; mārketinga, plānojot lielus pasākumus iekļaut arī apskatei muzejus. Muzeju un citu Balvu novada iestāžu sadarbība un kultūras piedāvājuma dažādošana;
7. Turpināt piesaistīt finansējumu caur projektiem jaunām ekspozīcijām, izstādēm, kā arī drukātiem izdevumiem (vēstures bukleti, katalogi, grāmatas);
8. Stiprināt pašvaldības ekspozīcijas, nodrošinot sadarbību starp muzejiem un vēstures istabām/ekspozīcijām/.

BALVU NOVADA TŪRISMA NOZARES SVĪD ANALĪZE

Stiprās puses	Vājās puses
Pietiekošā apmērā un pieejami resursi - dabas un ainavas, kultūrvēsturiskie (materiālie un nemateriālie), kā arī vietējo cilvēku uzņēmība jeb uzņēmējdarbības aktivitāte kā resurss, lai radītu tūrisma produktus <i>Balvu novads kā vieta ar augstu kultūras mantojuma, vēstures un ainavas vērtību. Ziemeļlatgales tūrisma zīmols</i>	Nepietiekamais augstas kvalitātes viesmīlības pakalpojumu nodrošinājums Balvu novadā (trūkst nakšņošanas piedāvājuma viesnīcu segmentā; nepietiekams ir restorānu līmeņa piedāvājums)
Katru gadu palielinās izmitināšanas sektora piedāvājums individuālajiem ceļotājiem	Dabas daudzveidība ir salīdzinoši maz izmantots tūrisma resurss Balvu novadā
Latgaliskā viesmīlība kā īpašā sajūtu būt gaidītam ikvienam viesim	Atrašanās vieta un pieejamība - nost no lielākajiem auto ceļiem un līdz ar to arī lielajām pilsētām; nav dzelzceļa; tālu no galvaspilsētas un lidostas
Dzīvesstils, autentiskā vide tūrisma pieredzējumā. Ziemeļlatgales miers un drošība – emocionāla priekšrocība salīdzinājumā ar intensīviem galamērķiem	Tūrisma pakalpojumu sniedzējiem vājas svešvaldodu zināšanas, lai piedāvātu tūrisma produktu eksporta tirgos

<p>Balvu novads arī Latgales tūrisma zīmola sastāvā, jo Latgale ir atpazīstams reģions, stipras emocijas, dzīvesziņa, pozitīva nostaļģija</p>	<p>Tūrisma uzņēmēju nepietiekoša iesaiste kopīgās produktu izveides un mārketinga aktivitātēs</p>
<p>Piemēri kā vietējā kopiena veido un attīsta tūrisma piedāvājumu (Upīte, Briežciema amatu meistarū tematiskais ciems, Bērzpils Senās Ičas apmetnes tematiskais ciems)</p>	<p>Trūkst vienota, stratēģiska skatījuma un rīcību, kā attīstīt kultūras u.c. infrastruktūras objektus tūrisma kontekstā (Baltinavas tiesas nams, Balvu muiža, Vēršukalns, Balkanu kalni, Klosters ēka Viļakā u.c.)</p>
<p>Ilgtermiņa sadarbība ar pašvaldībām un tūrisma pakalpojumu sniedzējiem Ziemeļlatgales kā tūrisma galamērķa attīstībā un popularizēšanā (kopš 2016)</p>	<p>Nepietiekoša dabas, aktīvās atpūtas un rekreācijas infrastruktūra (atpūtas vietas pie ezeriem, dabas teritorijās, Balvu ezera promenāde un muižas ārtelpa u.c.)</p>
<p>Balvu novads kā īpašā un neatklātā Latgales daļa - mērķtirgus tie apmeklētāji, kam svarīgs jaunatklājēja faktors. Autentisks pieredzējums</p>	<p>Vāja digitālā klātbūtne – notiek cīņa par identitāti Balvu novads vai Ziemeļlatgale, jānostiprina novada zīmola identitāte.</p>
<p>Iespējas</p>	<p>Draudi</p>
<p>Kopdarbības ar Latgales galamērķi, iekļauties Latvijas nacionālā mēroga piedāvājumā ārvalstu mērķtirgos</p>	<p>Ģeopolitiskā situācija un pierobeža kā apdraudējums, risks tūrisma attīstībai</p>
<p>Attīstīt sadarbību un tīklojumus - gan starp uzņēmējiem, gan pārējām iesaistītajām pusēm, tostarp ar kaimiņos esošajām pašvaldībām un uzņēmējiem</p>	<p>Iedzīvotāju skaita samazinājums kā risks gan tūrisma produktu izmantošanā, gan to radīšanā un tradīciju pārmantošanā, lai saglabātu autentiskumu</p>
<p>Latvijas nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma vērtību sarakstā iekļautās Ziemeļlatgales vērtības kā tūrisma produkta potenciāls</p>	<p>Ainavas izzušana (lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstībai arvien jaunas teritorijas)</p>
<p>Vietējo iedzīvotāju uzņēmējdarbības spēja un radošums kā izšķirīgs faktors, lai dabas, kultūras u.c. resursi tiktu komercializēti un izmantoti pievienotās vērtības radīšanai un tūrisma attīstībai Balvu novadā</p>	<p>Tūrisma nozares izteikts sezonālais raksturs, kas tieši ietekmē naktsmītņu un ēdināšanas pakalpojumu izmantošanu</p>
<p>Ziemeļlatgales materiālā un nemateriālā kultūras un dabas mantojuma atjaunošana un attīstība</p>	<p>Konkurences palielināšanās starp tuvākajiem galamērķiem (Ludza, Gulbene, Alūksne)</p>
<p>Tūrisms kā instruments vietu pievilcības, apdzīvotības un uzņēmējdarbības veicināšanai</p>	<p>Infrastruktūra kā risks, ja tā netiek uzturēta, tiek samazināta (kā publiskie pakalpojumi) vai ierobežota (ceļi, komunikācijas tīkli t.sk. interneta attīstība)</p>
<p>Digitālās komunikācijas stiprināšana un mērķtiecīga mārketinga pieeja, uzmanības piesaistīšana ar unikālajiem stāstiem par Ziemeļlatgales vērtībām</p>	<p>Klimata pārmaiņu ietekme – mainās sezonalitāte, pieaug ekstrēmi laikapstākļi, kas ietekmē dabas tūrisma aktivitātes.</p>
	<p>Digitālās komunikācijas sacensība – ja zīmols netiek uzturēts aktīvi, to aizēno citi galamērķi ar spēcīgāku stāstu.</p>

Balvu novadam tūrisma jomā ir izteiktas konkurētspējas priekšrocības, kas balstās autentiskumā, kultūras mantojuma bagātībā un vietējās kopienas radošumā. Novada identitāti veido Ziemeļlatgales kultūras mantojums un dabas vide, dzīvesziņa, miers un sirsnīga viesmīlība, kas rada īpašu emocionālo piesaisti

apmeklētājiem. Nostiprināt Balvu novadu kā **Ziemeļlatgales atpazīstamāko tūrisma teritoriju**, kas piedāvā **kvalitāti, autentiskumu, stāstus**, sirsniību un ilgtspējīgu pieredzi.

Tūrisma attīstībai nozīmīgs resurss ir **plašais dabas un kultūrvēsturiskais potenciāls** — ezeri, meži, reljefs un kultūras mantojuma vietas, kā arī **vietējo iedzīvotāju uzņēmība un līdzdalība** tūrisma piedāvājumu veidošanā.

SVID analīzes kopsvilkumā, var definēt Balvu novada tūrisma attīstības iespējas:

1. Integrācija nacionālajā tūrisma piedāvājumā un ārvalstu mērktirgos, veidojot kopīgus produktus ar Latgales reģionu, taču kā reģionālā tūrisma galamērķi pozicionēt Ziemeļlatgali;
2. tīklojuma un sadarbības paplašināšana starp uzņēmējiem, pašvaldībām un kaimiņu novadiem, veidojot konkurētspējīgus tūrisma produktus;
3. Latvijas Nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā iekļauto Ziemeļlatgales vērtību izmantošana jaunu produktu veidošanai;
4. vietējo uzņēmēju radošuma un resursu komercializācija, radot pievienoto vērtību un vietējos zīmolus;
5. individuālo ceļotāju segments dod iespēju attīstīt nišas un personalizētus produktus;
6. dabas, kultūras un rekreācijas infrastruktūras attīstība un uzturēšana kā priekšnoteikums kvalitātei;
7. digitālās komunikācijas un mērķtiecīga mārketinga stiprināšana, veidojot stāstus par Balvu novadu — Ziemeļlatgales sirds unikālo identitāti;
8. tūrisms kā instruments vietējās ekonomikas un apdzīvotības stiprināšanai, sekmējot kopienu ilgtspēju.

6. BALVU NOVADA KULTŪRAS UN TŪRISMA NOZARU VĒRTĪBAS UN VĪZIJA

Balvu novada kultūras un tūrisma nozares vērtības

Vērtība /nozare	Kultūra	Muzeji	Bibliotēkas	Tūrisms	Nemateriālais mantojums
Autentiskums	Vietējā kultūras dzīve un valoda	Vietējie stāsti, oriģinālas kolekcijas	Vietējā literatūra un autori, lokālās kultūrvēstures datu pieejamība	Īsti cilvēki, vietas, stāsti dabas un vēstures mijiedarbība	Latgaliešu valoda, folklorā un to mantojums
Sirsnība	Kopienas pasākumi, sadarbība	Apmeklētāju pieredze, godīgums un cieņa	Cilvēcīga attieksme, atbalsts	Latgaliskā viesmīlība	Tradīciju pārmantošana
Miers	Nesteidzīga kultūras baudīšana	Muzeju atmosfēra, dialogs ar pagātni	Klusuma un lasīšanu telpas, uzticība atpazīstamiem bibliotēkas pakalpojumiem	Mierīga ceļošana "Pazust Latgalē"	Dabas un tradīciju mijiedarbība
Radošums	Jaunrade, mākslinieku iniciatīvas, profesionālās mākslas pieejamība	Interaktīvi risinājumi	Digitālās inovācijas mūžizglītība un zināšanas	Autentisks pieredzējums	Dzīvo tradīciju attīstība mūsdienu interpretācijā.
Piederība	Kopienas stiprināšana	Vietas lepnums, izcelsmes apziņa	Kopienas centri, sabiedrības līdzdalība	Vienots zīmols	Kopienas saišu stiprināšana

VĪZIJA: Balvu novads – dzīvas kultūras, sirsnīgu cilvēku un mierpilnas atpūtas vieta, kur tradīcijas un radošums veido ilgtspējīgu attīstību. Balvu novada kultūras un tūrisma attīstības pamatā ir **cilvēks, vieta un stāsts** – vietējās kopienas dzīvā enerģija, latgaliskā identitāte un autentiska vide, kas rada īpašu pieredzi gan iedzīvotājiem, gan viesiem. Balvu novads attīstās kā **autentisks un radošs kultūras un tūrisma galamērķis**, kas saglabā savas saknes un atveras jaunām iespējām

Balvu novads līdz 2030. gadam tiecas kļūt par reģionālu kultūras un radošuma centru, kur:

- kultūra tiek baudīta nesteidzīgi un ar cieņu pret tradīcijām,
- mantojums tiek uzturēts, saglabāts un pārvērsts mūsdienu formās,
- radošums un inovācijas veicina jaunas pieredzes un sadarbības,
- cilvēki jūt piederību savai vietai - Balvu novadam un lepojas ar Ziemeļlatgales raksturu.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI

1. Saglabāt un attīstīt Balvu novada un Latgales kultūras identitāti, pozicionējot Balvu novadu kā dzīvu Ziemeļlatgales NKM centru un nodrošinot tradīciju pēctecību.
2. Izveidot ilgtspējīgu, mūsdienīgu un pieejamu kultūras un tūrisma infrastruktūru, kas balstās Balvu novada dabas un kultūras mantojuma vērtībās.
3. Veidot zinošu, aktīvu un radošu sabiedrību, veicinot iedzīvotāju līdzdalību, sadarbību starp nozarēm un atbalstot radošumu un pētniecību.
4. Attīstīt daudzveidīgu, kvalitatīvu un konkurētspējīgu kultūras un tūrisma piedāvājumu, kas balstīts vietējās tradīcijās, veidojot reģiona kultūras pasākumus kā pievilcīgus tūrisma produktus un attīstot vienotu kultūras un tūrisma zīmolu un mārketingu vietējo un ārvalstu apmeklētāju piesaistei.
5. Attīstīt digitālus un inovatīvus risinājumus, kas uzlabo kultūras un tūrisma pieejamību un veicina iedzīvotāju medijpratību.

RĪCĪBU VIRZIENI:

1. Kultūras un tūrisma infrastruktūras attīstība, resursu ilgtspējīga apsaimniekošana (t.sk. kultūras mantojums)
2. Kultūras un tūrisma digitālā transformācija, radot interaktīvu un mūsdienīgu pieredzi (t.sk. medijpratība)
3. Cilvēkresursi un kopienas līdzdalība (t.sk. kultūrizglītība / sadarbība ar dažādām mērķa grupām, NVO un institūcijām utml./ pētniecība un jaunrade)
4. Kultūras pakalpojumi un kultūras produktu (pasākumu) attīstība (t.sk. vietējie, reģionālie un nacionālā līmeņa jeb vilkmes pasākumi / bibliotēku un muzeju pakalpojumu attīstība / kultūras pieejamības nodrošināšana /)
5. Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana, attīstība un popularizēšana (t.sk. radošā uzņēmējdarbība)
6. Tūrisma pakalpojumu un produktu attīstība
7. Komunikācija un mārketingi, veicinot Balvu novada atpazīstamību kā kultūras un tūrisma galamērķi.

9. BALVU NOVADA KULTŪRAS UN TŪRISMA NOZARU STRATĒGISKIE MĒRĶI UN RĪCĪBAS PLĀNS 2026.–2030. GADAM

Rīcības un uzdevumi stratēģisko mērķu sasniegšanai 2026.–2030.gadā

1. Kultūras un tūrisma infrastruktūras attīstība, resursu ilgtspējīga apsaimniekošana

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Nodrošināt novada kultūras iestāžu infrastruktūras un materiāli tehniskās bāzes atbilstību mūsdienu prasībām un pieejamību”.	Balvu Novada muzeja jumta rekonstrukciju un ar to saistītu telpu un fasādes atjaunošanu	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
		Krājuma telpu tehniskā stāvokļa izvērtējums visos muzejos, identificējot neatbilstības, riskus un nepieciešamos uzlabojumus	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
		Baltinavas muzeja pieejamība cilvēkiem ar īpašajām vajadzībām	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
		“Viļakas muzeja ekspozīciju iekārtošana Klosters ielā 1, saglabājot krājuma telpas Balvu ielā 13.”	2026.-2030	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
		Viļakas muzeja klostera ēkas 2.kārtas būvprojekta izstrāde	2026.-2030	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
		Balvu Centrālās bibliotēkas pāreja uz telpām Brīvības ielā 47, veicot bibliotēkas aprīkojuma nomaiņu apkalpošanās zonās un . nodrošinot kvalitatīvus pakalpojumus renovētajās	2026.- 2029.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība Balvu Centrālā bibliotēka

	telpās.			
	Kultūras iestāžu tehniskā aprīkojuma atjaunošana, tostarp datortehnikas, izstāžu aprīkojuma, lokālo serveru, skaņas, gaismas un video projekcijas tehnikas atjaunošana.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
	Izveidot koplietojamo tehnisko bāzi pasākumiem pagastos.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
	Valsts, reģiona un vietējās nozīmes kultūrvēsturisko objektu saglabāšana, radot apstākļus atsevišķu objektu konservācijai un restaurācijai (baznīcas, kapliņas, muižu apbūve)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada muzeji
	Iestāžu - Tilžas KVN, Naudaskalna TN, Viļakas KN un Balvu pilsētas estrādes tehniskā stāvokļa audits;	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, ES fondi	Balvu novada pašvaldība
2.Veikt uzlabojumus tūrisma pamata infrastruktūrā, piekļuves nodrošinājumā un teritoriju labiekārtojumā, iesaistot nozīmīgus sadarbības partnerus un veicinot starpnozaru sadarbību.	Informācijas stendu, norāžu zīmju atjaunošana un uzturēšana, kā arī jaunu stendu plānošana un izveidošana (pēc nepieciešamības)	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
	Veloceļu, velojoslu un saistīto velo infrastruktūras pilnveidošana	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
	Reģionālās un nacionālās nozīmes tūrisma maršrutu (Zaļie ceļi, Latgales Ezertaka u.c.) trašu uzturēšana un pilnveidošana	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un

				sadarbības partneri
3. Pilnveidot pieejamības, rekreācijas un dabas izziņas infrastruktūru	Balvu muižas apbūves un pieguļošo publisko ārtelpu attīstīšana	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
	Stompaku nacionālo partizānu nometnes "Saliņu mītnes" vietas pilnveidošana un skatu torņa izbūve	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
	Atpūtas vietu pie Balvu novada ezeriem attīstīšana	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
	Viļakas viduslaiku pilsdrupu konservācija	2027.-2030.	Balvu novada pašvaldība ES fondi	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde un sadarbības partneri
4. Izveidot mūsdienīgus un inovatīvus vides, kultūras un dizaina objektus	Mūsdienīgu prasībām atbilstošu ārtelpu ekspozīciju, izstāžu, piemiņas vietu, pieminekļu, vides objektu veidošana - veidot novada dažādiem objektiem audiogidu uz QR kodiem.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība	Balvu novada pašvaldība Balvu novada kultūras iestādes

2. Kultūras un tūrisma digitālā transformācija, radot interaktīvu un mūsdienīgu pieredzi

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Nodrošināt kultūras iestāžu digitālā krājuma saglabāšanu un pieejamību sabiedrībai, attīstot ilgtspējīgus	Vienotas Balvu novada muzeju krājumu digitālās datu bāzes izveidošana	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība	Balvu novada muzeji, NKMC "Upīte"

digitālās pārvaldības un piekļuves risinājumus.				
	Pieejas Balvu novada iedzīvotājiem bibliotēku un muzeju krājumiem, izmantojot elektronisko kopkatalogu un starpbibliotēku abonementu.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
	Tiešraīžu un hibrīdrisinājumu ieviešana kultūras iestādēs	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Kapsētu uzskaites sistēmas, kas nodrošina informāciju par ievērojamu personu atdusas vietām, izveidošana	2027.-2029.	Balvu novada pašvaldība	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
2.Veidot digitālās kolekcijas par novadam un Latgalei nozīmīgiem jautājumiem	Balvu novada digitālo stāstu un kolekciju papildināšana	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka Latgales plānošanas reģions
	Virtuālo izstāžu veidošana mājaslapās un sociālajos medijos	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka Latgales plānošanas reģions
	Balvu Novada muzeja ekspozīcijas "Ziemeļlatgales nemateriālais kultūras mantojums" sadaļas "Etnogrāfija, folklorā un tradicionālā dziedāšana" un "Prasmes" un ekspozīcijas "Ziemeļlatgale Latvijas neatkarībai" papildināšana ar virtuālo realitāti	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka Latgales plānošanas reģions

3. Cilvēkresursi un kopienas līdzdalība

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Veicināt Balvu novada kultūrvēsturiskā mantojuma izpēti, saglabāšanu un sabiedrības informētību, nodrošinot izpētes rezultātu pieejamību dažādos formātos, stiprinot vietējās identitātes apziņu un tūrisma attīstību	Muzeju un bibliotēku pētnieciskās darbības rezultātu publiskošanas nodrošināšana, palielinot publikāciju un zinātnisko darbu skaitu reģionālajos un nacionālajos izdevumos un medijos.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi LEADER projekti	Balvu novada muzeji Balvu novada bibliotēkas
		Tematisko izstāžu veidošana, balstoties uz vēsturiskām tēmām, nodrošinot vismaz vienas izpētītas tēmas realizāciju gadā.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi LEADER projekti	Balvu novada muzeji Balvu novada bibliotēkas
		Pasākumu, kas īpaši orientēti uz vēstures izziņāšanu, organizēšana, nodrošinot krājuma priekšmetu izmantošanu muzeja izglītojošajā darbā.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi LEADER projekti	Balvu novada muzeji Balvu novada bibliotēkas
		Ceļojošo izstāžu veidošana, nodrošinot kultūras iestāžu satura pieejamību plašākai auditorijai un veicinot starpinstitucionālo sadarbību.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi LEADER projekti	Balvu novada muzeji Balvu novada bibliotēkas
		Zinātnisko konferenču, semināru, lektoriju organizēšana par aktuālām reģiona kultūrvēstures tēmām (piem., “Prāvesta Alberta Budžes piemiņai veltītie novadpētniecības lasījumi”)	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi LEADER projekti	Balvu novada muzeji Balvu novada bibliotēkas

2. Pilnveidot kultūras nozares funkciju un cilvēkresursu kapacitāti	Kultūras iestāžu cilvēkresursu struktūras attīstīšana, atbilstoši pieprasījumam	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Amatiermākslas kolektīvu tīkla izvērtēšana, īpašu uzmanību pievēršot kolektīviem teritorijās ar zemu dalībnieku skaitu.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Jauno kultūras speciālistu piesaiste un kultūrizglītības stiprināšana, ieviešot stipendijas vai līdzfinansējumu jaunajiem kolektīvu vadītājiem un nozares speciālistiem	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Prakses vietu veidošana sadarbībā ar Kultūras akadēmiju	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Balvu novada muzeju reorganizācija	2026.-2030.	Pašvaldība	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada muzeji
3. Veicināt kopienu iniciatīvas tūrisma un kultūras pasākumu jomā	Kultūras un tūrisma produktu ideju grantu konkursa ieviešana un organizēšana	2027.-2030.	Pašvaldības budžets	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
4. Veicināt tūrisma pakalpojumu sniedzēju zināšanas un kompetences, mērķtirgiem atbilstošu un pieprasītu tūrisma pakalpojumu veidošanā	Digitālo prasmju apmācību organizēšana tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, radošo industriju uzņēmējiem, NVO pārstāvjiem	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"

	Apmācību organizēšana novada tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, gidiem par Ziemeļlatgales nemateriālās kultūras mantojuma vērtībām un to nozīmi, veidojot tūrisma produktus (t.sk. kultūras tūrismā)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
5. Pilnveidot profesionālās zināšanas un digitālās prasmes kultūras un tūrisma nozaru speciālistiem	Digitālo prasmju apmācību organizēšana Balvu novada kultūras un tūrisma nozares speciālistiem	2026.-2030.	Pašvaldība	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Piedalīšanās profesionālo nozaru rīkotajās mācībās	2026.-2030.	Pašvaldība	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Zināšanu papildināšana sociālo mediju pārvaldībā un digitālā satura veidošanā	2026.-2030.	Pašvaldība	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
6. Nodrošināt kultūras jomas izcilību novērtēšanu un sabiedrības iesaisti	Atzinības pasākuma "Balvu novada Gada balva kultūrā" organizēšana, veicinot kultūras jomas sasniegumu novērtēšanu un sabiedrības iesaisti	2026.-2030.	Pašvaldības budžets	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
	Nemateriālās kultūras mantojuma svētku "Gūdi" organizēšana, tos paplašinot no Upītes Kultūrtelpas uz visu Balvu novada teritoriju	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, Latvijas Nacionālā kultūras centrs, Latvijas Republikas kultūras ministrija	NKMC "Upīte"

4. Kultūras pakalpojumi un kultūras produktu (pasākumu) attīstība

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
-----	----------	---------------------	---------------------	---------	--------------------------------

1. Ilgtspējīgi saglabāt un attīstīt Balvu novada materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu	Etnogrāfiskā un arheoloģiskā kultūras mantojuma ekspedīciju organizēšana Balvu novada pilsētās un pagastos, lai identificētu, dokumentētu un saglabātu materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kā arī mērķtiecīgi papildinātu muzeju krājumus un ekspozīcijas	2026.-2030.	Balvu novada muzeji VKKF finansējums Muzeju nozares programmā	Balvu novada muzeji NKMC "Upīte"
	Ekspedīcijas "Ziemeļlatgales etnogrāfija un folklorā" organizēšana, lai papildinātu Balvu Novada muzeja ekspozīciju "Ziemeļlatgales nemateriālais kultūras mantojums"	2026.-2030.	Balvu novada muzeji VKKF finansējums Muzeju nozares programmā	Balvu novada muzeji NKMC "Upīte"
	Arheoloģiskas izpētes organizēšana Viļakas viduslaiku pilsdrupās	2026.-2030.	Balvu novada muzeji VKKF finansējums Muzeju nozares programmā	Balvu novada muzeji NKMC "Upīte"
	Vietējās sabiedrības aktīvas līdzdalības atbalstīšana kultūras mantojuma saglabāšanā, iesaistot iedzīvotājus muzejos un kultūras centros stāstu, priekšmetu, fotogrāfiju, tradīciju un dzīvo prasmju nodošanā un dokumentēšanā.	2026.-2030.	Balvu novada muzeji VKKF finansējums Muzeju nozares programmā	Balvu novada muzeji NKMC "Upīte"
	Rugāju vēstures istabas ekspozīcijas akreditācija.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība	Balvu novada pašvaldība

2.Veidot jaunas izstādes, ekspozīcijas, iespieddarbus, balstoties uz Balvu novada kultūrvēsturiskā un sakrālā mantojuma pētniecības rezultātiem, nodrošinot to pieejamību sabiedrībai un veicinot vietējās identitātes stiprināšanu, izglītību un kultūras tūrismu.	Jaunu ekspozīciju izveidošana: “Baltinava laiku lokos”, “Senie laiki un viduslaiku Marienhauzena”, “Ziemeļlatgales Nemateriālās kultūras mantojums Balvu novadā un Upītes kultūrtelpā”, “Balvu simtgade”, “Balvu muižas vēsture” “Senie Rugāji”	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi	Balvu novada muzeji NKMC “Upīte”
	Romāna par Upītes kultūrtelpas attīstību no 1970.gada līdz mūsdienām, un pasaku grāmatas Ontons Slišāns “Tuo jī dzeivova zili, zali...” izdošana	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi	Balvu novada muzeji NKMC “Upīte”
3.Pilnveidot kultūrizglītības procesus un piedāvājumu Balvu novada kultūras iestādēs	Muzeju, bibliotēku un vietējā kultūras mantojuma resursu apzināšana, izvērtējot to saturu, autentiskumu un izmantošanas iespējas formālās un neformālās izglītības vajadzībām.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi Latvijas Skolas soma	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC “Upīte”
	Esošo muzejpedagoģisko programmu papildināšana un jaunu muzejpedagoģisko programmu izstrādāšana, balstoties uz apkopoto materiālu un mūsdienīgām izglītības pieejām, nodrošinot to atbilstību skolēnu vecumposmiem un mācību priekšmetu standartiem.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi Latvijas Skolas soma	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC “Upīte”

	Rakstiskajos avotos publicēto novadpētniecības materiālu par Balvu novadu vākšana, sistematizēšana un atrādīšana, un Balvu novada kultūrvēstures datubāzes attīstīšana.	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi Latvijas Skolas soma	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
4. Attīstīt un nodrošināt kultūras pasākumu piedāvājumu (vietējie, reģionālie, nacionālā mēroga pasākumi un notikumi)	Vietējā līmeņa pasākumu uzturēšana un attīstīšana, kas atspoguļo spilgtākās novada vērtības un kopienas intereses: pagastu svētki, tradicionālie tematiskie pagastu un pilsētu notikumi, gadskārtu un valsts svētku notikumi, Grāmatu svētki, Lūgšanu brokastis	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu Kultūras un atpūtas centrs Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
	Regulāru pasākumu ciklu, notikumu un festivālu ar potenciālu kļūt par reģionāliem nozīmes pasākumiem, attīstīšana, akcentējot vietējās kultūras identitāti un tūrisma potenciālu: Balvu Novada svētki, Viļakas pilsētas svētki, Marienhauzenas svētki - 735, Kamermūzikas festivāls, Ermoņiku skaņas, Upītes Uobeļduorzs, Vislatvijas Zirgu parāde, Mājas kafējnīcu dienas, Balviem-100, Balvu novada jauniešu festivāls, Lauku labumu tirdziņi	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu Kultūras un atpūtas centrs Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
	Nacionāla un starptautiska līmeņa pasākumu organizēšana Balvu novadā, sadarbībā ar LNKC, Kultūras ministriju: Stompaku kaujas atceres pasākums, festivāli "Lipa kust", "Ķiršu dārzs", "Eima Eima".	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu Kultūras un atpūtas centrs LNKC NKMC "Upīte"

	Jaunu tradīciju, darba formu un norises vietu iedzīvināšanu kultūras piedāvājuma un kultūras tūrisma attīstībā Balvu novadā	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu Kultūras un atpūtas centrs Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka NKMC "Upīte"
5. Attīstīt mūsdienu un laikmetīgās kultūras pieejamību Balvu novadā (deja, mūzika, profesionālais teātris, dizains, digitālā kultūra u.c.)	Laikmetīgās kultūras iniciatīvu iekļaušana Balvu novada kultūras pasākumu piedāvājumā (t.sk. Starptautiskais glezniecības plenērs "Valdis Bušs")	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada kultūras iestādes
	Radošās sadarbības veicināšana starp kultūras iestādēm un profesionālās mākslas pārstāvjiem	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada kultūras iestādes
6. Nodrošināt kultūras pieejamību visos Balvu novada pagastos	Mobilās kultūras programmas ieviešana "Kultūra ceļo" (kino, izrādes, koncerti lauku teritorijās);	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums, VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada kultūras iestādes
	Kultūras aktivitāšu organizēšana vietās ārpus kultūras namiem (skolas, brīvā dabā, kopienu centri, baznīcās).	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums, VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada kultūras iestādes
	Profesionālās mākslas piedāvājuma līdzfinansēšana, nodrošinot kultūras pieejamību Balvu novada teritorijā	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums, VKKF	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu novada kultūras

				iestādes
7. Attīstīt bibliotēku kā mūžizglītības veicināšanas iestādi, nodrošinot visa vecuma iedzīvotājiem nepieciešamo informāciju	Bibliotēkas veidoto un abonēto elektronisko resursu izmantošanas, medijpratības un informācijpratības apmācību organizēšana.	2026.-2030.	Pašvaldība Projekti	Balvu novada pašvaldība Balvu Centrālā bibliotēka
	Grāmatu lasīšanas bērnu un jauniešu vidū popularizēšana, un elektronisko resursu lietderīgas izmantošanas veicināšana	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība Projekti	Balvu novada pašvaldība Balvu Centrālā bibliotēka
8. Nodrošināt kvalitatīva brīvā laika pavadīšanas iespējas bibliotēkā ikvienam interesentam.	Literatūru un grāmatu popularizējošu pasākumu rīkošana (klātienē un tiešsaistē).	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība Projekti	Balvu novada pašvaldība Balvu Centrālā bibliotēka
	Tikšanās ar dzejniekiem, rakstniekiem, kultūras darbiniekiem utt. organizēšana	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība Projekti	Balvu novada pašvaldība Balvu Centrālā bibliotēka
9. Nodrošināt kultūras pasākumu Balvu pilsētas simtgades pasākums	“Balviem 100” Atmiņu stāsti Foto stūrītis “Tad un tagad” Koncerts ar vietējiem māksliniekiem Vēstures viktorīna	2026.-2028.	Pašvaldības budžets	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Balvu Kultūras un atpūtas centrs Balvu novada muzeji

	Radošās darbnīcas bērniem Ekskursija pa pilsētu			Balvu Centrālā bibliotēka
--	--	--	--	---------------------------

5. Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana, attīstība un popularizēšana

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Nodrošināt Balvu novada unikālā NKM zināšanu un prasmju nepārtrauktību, un pieejamību	Tematisko meistarību skolu organizēšana, fokusējoties uz: daudz balsīgo dziedāšanu ar "pusbolsu", tradicionālajām latgaliešu kulinārajām prasmēm (piemēram, rupjmaizes cepšana, Latgales siera gatavošana), amatniecības prasmēm (piemēram, aušana lielajās stellēs, celu jostiņu aušana, keramika)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
		Digitālā video un audio arhīva izveidošana (t.sk. ar Latgaliešu valodas izloksnes paraugiem un Saļmu dziedājumiem), nodrošinot tā publisku pieejamību un izmantošanu skolās un tūrisma ceļvežos.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
		NKM Stāstu Festivāla organizēšana (jauns pasākums): kas veltīts Balvu novada stāstniecībai, teikām un dzīvajiem amatiem, piesaistot gan vietējos, gan Latvijas līmeņa stāstniekus un etnogrāfus.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
		Balvu novada kolektīvu dalības	2026.-2030.	Pašvaldības budžets,	Balvu novada pašvaldība

	nodrošināšana starptautiskajā folkloras festivālā "Baltica"		projektu līdzekļi	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
	Darba turpināšana pie jaunu Ziemeļlatgales NKM vērtību/elementu iekļaušanas Nacionālajā NKM Sarakstā, nodrošinot lauka pētījumus	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
2.Stiprināt Balvu novada iedzīvotāju vietējo, latvisko un latgalisko identitāti un veicināt lepnumu par saknēm	Pasākumu ar latgaliešu valodas iesaisti un lietošanu organizēšana, piesaistot runātājus no visām paaudzēm un izceļot Latgales kongresa dienas svinības 27.aprīlī	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
	Kultūras dialoga veicināšana: mazākumtautības kultūras nesēju sadarbības organizēšana starpkultūru pasākumos.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
3.Nodrošināt praktisko atbalstu seno amatu meistariem un veicināt prasmju pārmantošanu	Prasmju, kas ir unikālas Balvu novadam saglabāšana: 1. Daudzbalsīgā dziedāšana ar pusbolsu. 2. Saļmu/Maija dziedājumi. 3. Kulinārais mantojums (rupjmaizes, sieru gatavošana, tortes). 4. Amatniecība (aušana, celošana, salmu cepuru pīšana, ķeramikas apstrāde, masku gatavošana) 5. Linu apstrāde 6.Tradicionālā muzicēšana 7.Tradicionālie danči, rotaļas un spēles	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
	NKMC "Upīte" darbības paplašināšana, lai meistari var regulāri satikties, vadīt darbnīcas un apmeklētājiem pārdot savus	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde

	darinājumus			NKMC "Upīte"
4. Nodrošināt Upītes kultūrtelpas kā unikālas Latgales identitātes vietas ilgtspējīgu saglabāšanu un attīstību	Upītes kultūrtelpas mantojuma zīmola attīstīšana, turpinot stiprināt Upītes kultūrtelpas vārda un tās preču zīmes atpazīstamību Latvijas un starptautiskā līmenī, pozicionējot to kā dzīvu Nemateriālās kultūras mantojuma centru.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi VKKF, Latvijas Republikas ministrija, Nacionālais kultūras centrs	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
	Mājaslapas upite.lv attīstīšana	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi VKKF, Latvijas Republikas ministrija, Nacionālais kultūras centrs	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
5. Saglabāt, pilnveidot, attīstīt un popularizēt Dziesmu svētku tradīciju Balvu novadā un nodrošināt kolektīvu izaugsmi.	Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu attīstības un augstu sasniegumu atbalstīšana, nodrošinot augsti kvalificētu diriģentu, pedagogu, kolektīvu vadītāju piesaisti	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi VKKF, Latvijas Republikas ministrija, Nacionālais kultūras centrs	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
	Dziesmu un deju svētku tradīcijas Balvu novadā saglabāšana, pilnveidojot un veicinot kolektīvu dalību skatēs un valsts mēroga pasākumos, t.sk. Dziesmu un deju svētkos.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi VKKF, Latvijas Republikas ministrija, Nacionālais kultūras centrs	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"

	Vietējo Balvu novada Dziesmu un Deju svētku organizēšana (vismaz reizi 4–5 gados), lai stiprinātu kolektīvu lokālo piederību un veidotu vietējo svētku tradīciju.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi VKKF, Latvijas Republikas ministrija, Nacionālais centrs Latvijas Kultūras ministrija, Latvijas kultūras	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
--	---	-------------	---	--

6. Tūrisma pakalpojumu un produktu attīstība

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Veicināt radošo un dzīvesstila uzņēmējdarbību, konkurētspējīga tūrisma produktu attīstību	Balvu novada esošo un jauno tūrisma pakalpojumu sniedzēju piedalīšanās pašvaldības biznesa ideju konkursā uzņēmējdarbības uzsākšanai /attīstībai	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldības budžets	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
		Metodiskā atbalsta, konsultāciju sniegšana esošajiem un topošajiem tūrisma pakalpojumu sniedzējiem par tūrisma produktu pilnveidi, attīstību	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldības budžets	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
		Vietējo mikro puduru (tematisko, ģeogrāfisko) izveides atbalstīšana radošo industriju un tūrisma jomās	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldības budžets	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
2.	Veicināt Balvu novada identitātes iezīmju un vietējo vērtību ieviešanu un stiprināšanu tūrisma pakalpojumu saturā.	"Balvu novada atpazīstamības zīmes" izveidošana tūrisma un kulinārijas uzņēmējiem, kas savā piedāvājumā aktīvi izmanto latgaliešu valodu, vietējo kulināro mantojumu vai NKM elementus	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"

	Tematisko tūrisma maršrutu/ piedāvājumu izveide: piemēram, maršrtus "Ciema krusti", tūrisma piedāvājums par Upīti kā autentisku pieredzes galamērķi, sasaistot to ar latgaliešu valodu un Nemateriālās kultūras mantojuma vērtību izziņāšanas vietu; jaunu kultūras un izziņas tūrisma produktu Balvu novada muzejos (t.sk. gida vadītu ekspedīciju, pārgājienu, velobraucieni formātā novada pagastu un pilsētu teritorijās) u.c.	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, projektu līdzekļi	Balvu novada pašvaldība Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde NKMC "Upīte"
3. Izveidot kultūras un tūrisma piedāvājumus mazāk aktīvajā sezonā, palielinot apmeklētāju plūsmu un uzturēšanās ilgumu	Nišas tūrisma piedāvājumu veidošana (skolēnu grupas, hobiju grupas, tematiskie sezonālie maršruti u.tml.)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, pasākumu rīkotāji
	Iekštelpu aktivitāšu paplašināšana (sadarbībā ar NVO, uzņēmējiem u.c.)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, pasākumu rīkotāji
	Ikmēneša/ sezonālo tematisko pasākumu plānu/brīvdienu ceļvežu veidošana	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, pasākumu rīkotāji
4. Tūrisma piedāvājuma veidošanā integrēt citas novadā pārstāvētās uzņēmējdarbības jomas, veicinot to produktu pārdošanu (amatniecība, pārtikas ražošana, mājražošana, u.c.).	Sadarbības veicināšana ar uzņēmējdarbības nozaru organizācijām / koordinatoriem, ja nepieciešams veidot un aktualizēt citu uzņēmējdarbības jomu pārstāvošu uzņēmēju datu bāzi, kas var būt saistoši novada viesiem	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, uzņēmējdarbības nozares speciālisti

	Regulāras tūrisma pakalpojumu sniedzēju un citu interesentu tikšanās pirms aktīvās tūrisma sezonas	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde, tūrisma pakalpojumu sniedzēji, uzņēmējdarbības nozares speciālisti
--	--	-------------	--	---

7. Komunikācija un mārketinga, veicinot Balvu novada atpazīstamību kā kultūras un tūrisma galamērķi

Nr.	Uzdevums	Darbības / pasākumi	Īstenošanas periods	Resursi	Atbildīgie / iesaistītās puses
1.	Pilnveidot muzeju un bibliotēku komunikācijas procesus, nodrošinot efektīvāku darba rezultātu sasniegumu atspoguļošanu un sabiedrības informēšanu, tā veicinot kultūras pieejamību un iedzīvotāju iesaisti.	Muzeju un bibliotēku pētniecības materiālu publicēšana drukātos izdevumos (katalogi, vēstures tēmam veltīti bukleti, grāmatas, brošūras, izdevumi u.c.)	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka
		Kultūras iestāžu dalība novadpētniecības lasījumos, konferencēs, semināros	2026.-2030.	Balvu novada pašvaldība, VKKF projektu konkursi	Balvu novada muzeji Balvu Centrālā bibliotēka
2.	Ieviest un attīstīt Balvu novada kultūras un tūrisma zīmolu "Balvu novads Ziemeļlatgale"	Vizuālās identitātes ieviešana (logotipi, krāsu palete, grafiskie elementi) tūrisma un kultūras nozares komunikācijā	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
3.	Attīstīt digitālo komunikāciju un mārketingu, t.sk. pasākumu un kultūras produktu mārketingu	Mājaslapa visit.balvi.lv pilnveidošana kā platformas kultūras un tūrisma piedāvājuma attīstības veicināšanai	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
		Kultūras informācijas pieejamības veicināšana (digitālie kalendāri, afišas, vietējo mediju sadarbība).	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
		Mārketinga plānu izstrādāšana lielākajiem pasākumiem, veicinot vietējo, reģionālo un nacionālo pasākumu atpazīstamību	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde
4.	Veicināt Balvu novada tūrisma piedāvājuma pārdošanu	Sadarbības ar tūrisma aģentūrām un operatoriem Latvijā, Baltijas valstīs attīstīšana, Balvu novada tūrisma piedāvājuma iekļaušanai	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde

	kompleksajos tūrisma piedāvājumos			Latgales tūrisma asociācija, LIAA
	Žurnālistu, viedokļu līderu, aģentūru, operatoru vizīšu organizēšana sadarbībā ar uzņēmējiem, LIAA, reģionālajām un nacionālajām organizācijām	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Latgales tūrisma asociācija, LIAA
	Dalība starptautiskās, nacionālās un reģionālās tūrisma un kultūras izstādēs, gadatirgos, kontaktbiržās	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Latgales tūrisma asociācija, LIAA
5. Attīstīt starpnovadu, reģionālu, nacionālu un starptautisku līmeņu sadarbību un projektu īstenošanu	Sadarbības ar kaimiņu novadiem un reģionālām institūcijām kultūras un tūrisma nozarēs organizēšana	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Latgales tūrisma asociācija, LIAA, LNKC, Latvijas piļu un muižu asociācija

	Kopēju reģionālo un nacionālo kultūras un tūrisma maršrutu un pasākumu attīstīšana (iesaistīšanās akcijās “Satiec savu meistarību”, “Apceļo Latvijas pilis un muižas”, “Mājas kafējnīcu dienas”, “Baznīcu nakts”, “Apkārt Latvijai 1836” u.c.)	2026.-2030.	Pašvaldības budžets, fondu finansējums	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde Latgales tūrisma asociācija, LIAA, LNKC, Latvijas piļu un muižu asociācija
	Dalība projektos kā partnerim jaunu kultūras un tūrisma produktu izveidē vai esošo pilnveidē, pielāgošanā mērķgrupām, pieejamības nodrošināšanā	2026.- 2030.	Projekti	Balvu novada pašvaldība, Balvu novada Kultūras un tūrisma pārvalde

Uzraudzības rādītāji

Lai novērtētu virzību uz mērķu sasniegšanu, ir noteikti galvenie rādītāji, kas ļaus konstatēt izmaiņas, tendences, novērtēt kultūras iestāžu sasniegumus. Snieguma rādītāji tiks novērtēti galvenokārt kvantitatīvā izteiksmē, iespēju robežās iekļaujot kvalitatīvos rādītājus, kuros vērtība ne vienmēr korelē ar kvantitāti. Kā bāzes vērtība ir izmantoti dati no pašvaldības 2024. gada publiskā pārskata un citiem pašvaldības dokumentiem.

Ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanās tendenci novadā, atsevišķos rādītājos plāna ieviešanas periodā ir iespējams skaitlisks samazinājums. Šie rādītāji tiks izvērtēti kontekstā ar citiem sabiedrības dzīvi raksturojošiem procesiem. Piemēram, bibliotēkas veic nozīmīgu sociālo un informatīvo funkciju, tāpēc apmeklētāju skaita izmaiņas tiks vērtētas kontekstā ar iedzīvotāju skaitu attiecīgajā teritorijā un dažādu citu pamatpakalpojumu pieejamību.

Rādītāji	2024. gads	2030. gads
Pašvaldības kultūras norišu vietās organizēto notikumu kopējais skaits	584	~530

Pašvaldības kultūras norišu pasākumu apmeklētāju skaits	60 876	+ 2%
Amatiermākslas kolektīvu skaits	113	~95
Kolektīvu un dalībnieku skaits, kas piedalījušies 2023. gada Vispārējās latviešu Dziesmu un Deju svētkos	781	~760
Bibliotēku apmeklējumu skaits	96 808	+3%
Muzeju apmeklējumu skaits	11 216	+3%
Tūrisma vietu apmeklējumu skaits	80 426	+10%